ترقی اقتصادی

دوهفته نامه اقتصادی- فرهنگی- سال هفتم- شماره ۱۰۰
نیمه دوم بهمن ۱۳۹۹- قیمت ۲۰۰۰ تومان

اثر غیرمستقیم نفت، مانع رشد اقتصادی است

نفرینِ نفت واقعی است؟

صفحه ۲

فعلا جهش قیمتی در بازار مسکن رخ نخواهد داد

دورنمای بازار مسکن

صفحه ۲

سه عاملی که باعث کاهش قیمت دلار خواهد شد؟

سایه برجام بر بازار ارز

صفحه ۴

آیا تغییر دامنه نوسان در بلند مدت به کمک بورس می آید؟

سفته‌بازی جدید در بازار سرمایه

ترقی اقتصادی : برخی از کارشناسان به تغییرات و تصمیمات جدید خوش بین نیســـتند و معتقدند تجربه ۲بار به کارگیری از دامنه نوسان نامتقارن در بازار ســـرمایه با شکست مواجه شده است. بعد از برگزاری نهمین دوره انتخابات ریاســـت‌جمهوری در سال۱۳۸۴ شاخص بورس تهران با افت سنگینی مواجه شد و موجب شد مقامات وقت بازارسرمایه تصمیم بگیرند برای نخســـتین‌بار از دامنه نوســـان نامتقـــارن در بازار سرمایه اســـتفاده کنند. در آن زمان دامنه نوســـان قیمت سهام برخی شـــرکت‌ها به مثبـــت ۱۲٫۵درصد و منفی ۲درصد تغییر کرد تا شـــاید جلوی نزول ســـنگین بورس گرفته شود اما این اقدام به سفته بازی در بورس دامن زد چنان که بعد از چند روز صعود، صف‌های سنگینی برای فروش سهام شرکت‌ها ایجاد شـــد و بساط دامنه نوسان نامتقارن را در بازارسرمایه برچیده شد. مشابه همین تجربه در دهه ۹۰ هم تکرار شد. البته محمدعلی دهقان دهنوی رئیس جدید سازمان بورس گفته است، این تصمیم به صورت موقتی و...

مشروح این گزارش را در صفحه ۳ بخوانید

گزارشی تحلیلی از عملکرد بازار سرمایه

شمشیر دو لبه بورس در دستان حقیقی و حقوقی‌ها

صفحه ۳

رئیس‌کل بیمه‌مرکزی خبر داد: از سال آینده

پرداخت یکپارچه الکترونیکی خسارت‌ها

صفحه ۵

رئیس‌جمهور مصوبه «ساده‌سازی مراحل شروع کسب‌وکار» را ابلاغ کرد

ضرورت اصلاح فرآیندهای صدور مجوز

صفحه ۶

فروغ؛ از عصیان تا خاموشی

صفحه ۸

قدرت در گرو تعامل با اقتصادهای بزرگ جهان است

✔ مهدی رباطی

کشورها هرچقدر شـــرکای اقتصادی قدرتمندتری داشته باشند، به همان نســـبت از رشـــد اقتصادی بالاتری هم برخوردار خواهند بود. در این مدل، یک رابطه مســـتقیم بین متغیر رشـــد اقتصادی و همکاری‌های تجاری با شـــرکای برتر و قویتر از نظـــر اقتصادی وجود دارد. تعامل با کشـــورهای مختلف هزینه‌های تولید، صادرات و واردات را کاهش می دهد...

صفحه ۲

مقابله با فساد چگونه ممکن است؟

✔ حسن فروزان‌فر

پیرو تصویب مجلس شـــورای اسلامی و الحاق ایران به کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با فســـاد (مریدا ۲۰۰۳) یکی از مهمترین اقدامات قانونی جمهوری اســـلامی ایران در مســـیر مبارزه با فساد، تصویب قانون ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد در سال ۱۳۹۰ انجام پذیرفت. قانونی که گرچه از حیث تقنینی نقطه عطفی جامع در مبارزه با فساد...

صفحه ۶

طرح مشکلات حل مشکلات

✔ مهدی کرباسیان

توجه بـــه ارتباطات جمعی با توجه به دغدغه های صاحبان کســـب وکار، آگاهی رســـانی، اعلام موفقیت ها و حتی اشـــاره به نواقصی که در محیط کســـب وکار وجـــود دارد، از وظایف اتاق های بازرگانی اســـت. باتوجه به عضویت ۱۹ هزار فعال اقتصادی در اتاق بازرگانی تهران، این تشـــکل مردم نهاد مکلف است تا دغدغه های فعالان را در قالب رسانه های مختلف ...

صفحه ۶

ارتباط نرخ ارز و نرخ بهره در اقتصاد ایران

سامان الطافی
دانشجو دکترا رشته روابط بین الملل

از نظر اقتصاد کلان و منظـــر اقتصادی نرخ بهـــره عبارت است از نرخی که بابت جلوگیری از کاهش ارزش پول پرداخت شـــده در حال حاضر و دریافت آن در آینده ، که به دلیل ارزش زمانی پول و نرخ تورم از وام گیرنده دریافت می شود یا به عبارت دیگر بهای اســـت که برای دریافت اعتبـــار یا پول پرداخت می گردد و یا در منظر دیگر آن را هزینه اجاره پول بیان می کنند. از دیدگاه اقتصاد خانواده می توان گفت نرخ بهره جایزه به تعویق انداختن مصرف است.

در این حالت نرخ بهره نشـــان دهنده نرخی اســـت که یک فرد می تواند قدرت خرید امروز را با قدرت خرید آینده مبادله کند. منظور از ارز هر ابزاری اســـت که به صورت اســـکناس، حواله یا چک در داد ســـتد های خارجی جهت پرداخت ها اســـتفاده می‌شود. همچنین میتوان نرخ ارز را، ارزش برابری یک واحد پول خارجی به پول داخلی دانست.

بـــه عبارت دیگر بهای خرید یا فروش یک واحد پول خارجی به پول ملی یک کشور را نرخ ارز می گویند. سیاست گذاران پولی دریافته اند که سیاســـت های اتخاذ شده از سوی آنان بر برابری نرخ ارز تاثیرگذار است. افزایش نرخ بهره در داخل کشور عموما موجب افزایش ارزش پول ملی می شود و پایین آمدن نرخ بهره به افت ارزش پول کشـــور منجر می شود. بدین ترتیب قیمت دارایی ها نقش مهمی در نوسان نرخ ارز دارد.

در ادامـــه به نظام ارزی متداول در اقتصاد کشـــور های مختلف می‌پردازیم . مطابق ادبیات اقتصادی درحالت معمول ، نظام های ارزی به دو نظام شـــناور و نظام ثابت طبقه بندی می شود. در برخی از کشـــورها و در برخی از دوره های زمانی ممکن اســـت نظام ارزی حالتی بین این دو حالت باشد و به عنوان نظام ارزی مدیریت شده، انتخاب شود. در نظام ارزی شناور، نرخ ارز ازطریق مکانیزم عرضه و تقاضای ارز و بدون دخالت دولت ها در بازار ارز تعیین می شود.

در این بازار بخشـــی از عرضه کنندگان و تقاضاکنندگان واقعی (صادر کنندگان و وارد کنندگان) و بخشـــی غیر واقعی هستند (که به خاطر تقاضای ســـفته بازی در مواقعی از جمله زمان بی ثباتی برای استفاده از فرصت های سودآور وارد بازار می شوند). پس در نظام ارزی شناور بازار ارز وجود دارد و عرضه کنندگان و تقاضاکنندگان بدون دخالت دولت قیمت را تعیین می‌کنند. در این حالت انتظار می رود که اگر تراز تجاری مثبت باشد نرخ ارز به دلیل مازاد عرضه ارز کاهش یابد و اگر تراز تجاری منفی باشد مازاد تقاضای ارز منجر به افزایش نرخ ارز می گردد.

در نظام ارزی ثابت، مدیریت نرخ ارز با بانک مرکزی است، بانک مرکزی یک مقدار را به عنوان هدف از پیش تعیین شـــده برای نرخ ارز تعیین کرده و با دخالت خود در بازار ارز از طریق خرید و فروش ارز سعی می کند قیمت تعادلی بازار ارز را در سطح مورد هدف خود نگهداری کند. در نظام ارزی ثابت یا مدیریت شـــده تغییرات تراز تجاری بر دارایی های خارجی بانک مرکزی مؤثر است. در این شرایط اگر نرخ ارز از سطح مورد هدف افزایش یابد بانک مرکزی به دلیل پاســـخگویی به مازاد تقاضای ارز، از محل دارایی های خارجی خود ارز برداشت کرده و در بازار می فروشد و برعکس اگر نرخ ارز تمایل به کاهش داشته باشد بانک مرکزی باید این بار ارز مازاد را از بازار جمع کرده و آن را به دارایی های خارجی خود می افزاید.

در این حالت مشاهده می شود که میزان دخالت بانک مرکزی بستگی به سطح دارایی های خارجی بانک مرکزی دارد. بنابراین یادآوری می شـــود که در نظام ارزی ثابـــت نیز بازار و مکانیزم عرضه و تقاضای ارز وجود دارد اما یکی از عاملان مهم این بازار بانک مرکزی است که با تغییرات دارایی های خارجی خود امکان دخالت در بازار را دارد. بدین جهت گفته می شـــود که در نظام ارزی ثابت و یا مدیریت شده، بانک مرکزی دارای سیاست پولی مستقل نیست زیرا عرضه پول به جهت سیاست تثبیت نرخ ارز تغییر می کند. به طور کلی افزایش نرخ بهره سیاستی است که باعث کاهش تورم می شود و نشان از این دارد که بانک مرکزی عموم جامعه را تشویق به ایجاد سپرده در بانک می کند و از این طریق نقدینگی در ســـطح جامعه کم شده و باعث کاهش تورم می شـــود و تاثیر زیادی در ارزش پول ملی دارد و باعث افزایش قدرت پول ملی می شود زیرا سرمایه گذاران در بخش های ارز، طلا، کالا، بورس و ... با دید اینکه نرخ بهره بانکی در حال افزایش می باشد در جهت دریافت کسب سود بیشتر دارایی های خود را نقد و سپرده می‌کنند.

حال با کاهش نرخ بهـــره، انتظارات از افزایش نرخ تورم افزایش یافته و باعث این می شود که سپرده گذاران بانکی با انتظار کسب سود بیشتر، موقعیت مناسب برای سرمایه گذاری بهتر همچون طلا، ارز، کالا، بورس و ... مد نظر قرار دهند و سرمایه های خود را بـــه بازار های دیگر هدایت کنند و تاثیر این رخداد هم باعث افزایش سطح نقدینگی در جامعه و افزایش تورم می گردد و تورم ناشی از سرمایه گذاری بر روی ارز و طلا، باعث افزایش رقابت در تقاضا و کم ارزش شدن پول ملی می شود.

حال با توجه به آنچه گفته شد در اقتصاد ایران نرخ بهره به طور مستقیم بر نرخ ارز تاثیرگذار است بدین صورت که افزایش نرخ بهره باعث کاهش تقاضا در بازارهای موازی می‌شود که یکی از این بازارها، بازار ارز است و عکس این عمل هم صادق است البته ایـــن در صورتی که دیگر مولفه اقتصادی را ثابت فرض کنیم و البته تصمیم سیاست گذاران اقتصادی کشور در این امر بسیار حایز اهمیت است بطوری که در دوره های زمانی که درآمدهای ارزی کشور که عمدا از طریق فروش نفت فراوان و در دسترس دولت قرار دارد با استفاده از این اهرم نرخ ارز را به راحتی کنترل می کنند و در واقع اثر نرخ بهره بر نرخ ارز ناچیز خواهد بود و اما دوره زمانی که به علت کاهش تقاضا خرید نفت و یا تحریم دولت ارز به میزان کافی در اختیار ندارد اثر نرخ بهره مشهود تر است.

در حال حاضر دولت نرخ ارز را در حالت بین شناور و ثابت یعنی مدیریت شده کنترل می‌کنند در گذشته به دلیل وجود منابع ارزی بانـــک مرکزی نظام ثابـــت ارزی در پیش گرفته بود اما با افزایش فشـــارهای تحریم و خارج شدن منابع ارزی از دسترس بانک مرکزی به ناچار تغییر رویه داده است تا بتواند ضمن کنترل تورم منابع ارزی خود را بیشتر حفظ کند و از جهش‌های بسیار شدید نرخ ارز هم جلوگیری کند.

امنیت سرمایه‌گذاری بدتر شده است

ترقی اقتصادی: شـــاخص کل امنیت سرمایه‌گذاری در ایران در بهار ۱۳۹۹ کمیت ۶٫۱۶ از ۱۰(۱۰ بدترین حالت) سنجیده شده اســـت. مقدار عددی این شاخص در مطالعه فصل قبل از آن (زمستان ۱۳۹۸) ۵٫۸۴ محاسبه‌شده بود که نشان می‌دهد ارزیابی امنیت سرمایه‌گذاری در بهار ۱۳۹۹ نسبت به فصل قبل از آن و برخلاف روند فصل گذشته نامناسب‌تر (بدتر) شده است. بعد از تأخیر زیاد، مرکـــز پژوهش‌های مجلس بالاخره گزارش «شاخص امنیت ســـرمایه‌گذاری در ایران» در فصل بهار ۹۹ را منتشر کرد. این گزارش، با استفاده از آمارهای رسمی منتشرشده و در دسترس و نیز ارزیابی ۶۸۸۴ فعال اقتصادی نمونه از میان فعالان اقتصادی همه اســـتان‌های کشور بوده است که وضعیت امنیت ســـرمایه‌گذاری در بهار ســـال ۱۳۹۹ را به تفکیک ۳۱ استان، ۳۸ مؤلفه، ۷ نماگر و ۹ حوزه کسب‌وکار نشان می‌دهد. براساس یافته‌های این گزارش، شاخص کل امنیت سرمایه‌گذاری در ایـــران در بهار ۱۳۹۹ کمیت ۶٫۱۶ از ۱۰(۱۰ بدترین حالت) سنجیده شده است. مقدار عددی این شاخص در مطالعه فصل قبل از آن (زمســـتان ۱۳۹۸) ۵٫۸۴ محاسبه‌شده بود که نشان می‌دهد ارزیابی امنیت ســـرمایه‌گذاری در بهار ۱۳۹۹ نسبت به فصل قبل از آن و برخلاف روند فصل گذشته نامناسب‌تر (بدتر) شده است. این در حالی است که شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در پاییز ۱۳۹۷ دارای کمیت ۶٫۴۳ و در زمســـتان ۱۳۹۷، ۶٫۱۸ در بهـــار ۱۳۹۸ کمیت ۶٫۰۷ و در تابســـتان ۱۳۹۸ نیز کمیت ۶٫۰۷ بوده است. روند بهبود شاخص امنیت سرمایه‌گذاری (کم شـــدن کمیت شـــاخص) که از پاییز ۱۳۹۷ شروع‌شده بود، در تابستان ۱۳۹۸ متوقف و در پاییز ۱۳۹۸(هم‌زمان با بی‌ثباتی‌های بعد از افزایش قیمت بنزین در آبان ماه ۱۳۹۸) معکوس شـــد و به عدد ۶٫۱۲ رســـید. این شاخص در زمستان ۱۳۹۸(۵٫۸۴) مناسب‌ترین ارزیابی امنیت سرمایه‌گذاری از شروع این مطالعات فصلی از اسفندماه ۱۳۹۶ تاکنون است. اما مجدداً در پایش بهار ۱۳۹۹ بافاصله نســـبتاً قابل‌توجه به عـــدد ۶٫۱۶ افزایش‌یافته و نامناسب‌تر شده است که البته نقش بیماری کرونا و تعطیلات اجباری چندماهه و پیش‌بینی‌نشده بسیاری از کسب‌وکارها در این وضعیت قابل‌توجه و اثرگذار بوده است.

فعالان اقتصادی از کدام مولفه‌ها ناراضی هستند؟

براساس ارزیابی فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در این پیمایش در بهار ۱۳۹۹ نامناســـب‌ترین مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری ارزیابی‌شـــده به ترتیب عبارت بوده‌اند از: «۱. عمل مســـئولان ملی به وعده‌های داده‌شده (۸٫۸۴ از ۱۰ و ۱۰ بدترین وضعیت) ۲.عمل مسئولان استانی و محلی به وعده‌های اقتصادی داده‌شده (۸٫۳۱)؛ ۳. اعمال‌نفـــوذ و تبانی در معاملات ادارات (۸٫۰۶)» در طرف مقابل هم مناســـب‌ترین مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری طی بهار ۱۳۹۹ نیز به‌این‌ترتیب بوده‌اند: «۱. رواج توزیع کالای قاچاق (۳٫۹۶)؛ ۲. سرقت مالی (پول نقد، کالا، تجهیزات (۴٫۰۸) ۳. اســـتفاده غیرمجاز از نـــام و علائم تجاری یا مالکیت معنوی (۴٫۴۲).» طبق یافته‌های گـــزارش مرکز پژوهش‌های مجلس فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در این سلسله مطالعات فصلی نامناســـب‌ترین مؤلفه‌های امنیت ســـرمایه‌گذاری در ایران در زمستان ۱۳۹۸ را چنین ارزیابی کرده بودند: «۱. عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده‌شده (۷٫۹۸)؛ ۲. میزان اختلال ایجادشده در اثر تحریم‌های خارجی (۷٫۸۸)؛ ۳. عمل مســـئولان استانی و محلی به وعده‌های اقتصادی داده‌شـــده (۷٫۸۷).» همچنین مناســـب‌ترین مؤلفه‌های امنیت ســـرمایه‌گذاری طی زمستان ۱۳۹۸ نیز مانند بهار ۱۳۹۹ بوده اســـت. با توجه به بررسی‌های به‌عمل‌آمده ملاحظه می‌شـــود که نامناسب‌ترین مؤلفه امنیت سرمایه‌گذاری که فعالان اقتصادی را بیش از همه آزار می‌دهد در این مطالعه هم مانند دوره‌های گذشته، «عمل مسئولان به وعده‌های داده‌شده» بوده است.

دیدگاه

قدرت در گرو تعامل با اقتصادهای بزرگ جهان است

مهدی رباطی
تحلیل گر اقتصادی

کشورها هرچقدر شرکای اقتصادی قدرتمندتری داشته باشند، به همان نسبت از رشد اقتصادی بالاتری هم برخوردار خواهند بود. در این مدل، یک رابطه مستقیم بین متغیر رشد اقتصادی و همکاری‌های تجاری با شرکای برتر و قویتر از نظر اقتصادی وجود دارد. تعامل با کشورهای مختلف هزینه‌های تولید، صادرات و واردات را کاهش می دهد، انتقال فناوری را تسهیل می کند و به افزایش تعاملات فنی می انجامد.

ایران نیز از قاعده مستثنی نیست و به ارتباط سازنده با کشورهای مختلف دنیا نیاز دارد. بررسی‌ها نشان می‌دهد کشور ما در دوره‌های مختلف، هر زمان که تعامل بهتری با دنیا داشته و تنش‌های بین‌المللی کمتری را تجربه کرده است، سرمایه‌گذاری خارجی و تعامل تکنولوژی را شاهد بوده که در نهایت تاثیر محسوسی روی مثبت‌شدن رشد اقتصادی، کاهش نرخ بیکاری، افزایش نرخ تشکیل سرمایه و ... داشته است.

اما پیش‌نیاز برقراری تعامل اقتصادی مناسب با دنیا، داشتن یک رابطه مثبت سیاسی بین کشورهاست به شکلی که هم شرکا بتوانند از ظرفیت‌های ایران در حوزه‌های مختلف از جمله ترانزیت، انرژی، زیرساخت‌های اقتصادی و صنعتی، نیروی کار متخصص و ... بهره‌مند شوند و هم ایران بتواند به منافع مورد نظر خود برسد.

در واقع، مانعی که باعث شده سرمایه‌گذاری خارجی در ایران اتفاق نیفتد، بی‌ثباتی سیاسی و رابطه تنش‌آمیزی است که به ویژه در یک دهه گذشته با دنیا تجربه کرده‌ایم. حوزه اقتصادی هم بیشترین آسیب را از این ارتباط نامناسب خورده است به نحوی که افزایش هزینه تولید، مستعمل‌شدن صنایع و رشد هزینه تجارت را در پی داشته است. این آسیب ها به طور مستقیم خود را در رشد منفی اقتصادی، افزایش بیکاری و تورم افسارگسیخته نشان داده است. بنابراین شرط لازم و نه کافی، داشتن رابطه تعاملی سیاسی مثبت با دنیا و کشورهای دارای قدرت اقتصادی و صنعتی است.

کشور ما در حال حاضر با بسیاری از کشورهای صاحب فناوری و قدرت اقتصادی تعامل مثبتی ندارد و حتی با چین و روسیه هم که مشکل سیاسی جدی با ایران ندارند نیز به یک ادبیات مشترک در حوزه منافع فی مابین نرسیده است به نحوی که نهادهای ذی‌ربط موفق نشده‌اند، دیپلماسی اقتصادی فعال را در پیش بگیرند تا از این طریق بتوان از ظرفیت‌های طرفین استفاده بهینه برد. سرمایه بسیار گریزپا و ترسوست و در ادبیات اقتصادی به آهو تشبیه شده است و کوچکترین تنش، نگرانی، چشم‌انداز مبهم و نااطمینانی در یک کشور می‌تواند آن را فراری دهد. در مورد کشور ما هم یقینا نوع تعامل کنونی با نیا باعث می‌شود که سرمایه‌گذاری اتفاق نیفتد.

بخشی از مدیران و سیاست‌گذاران کشور در سطوح مختلف، نگاه مثبت به تعامل اقتصادی با دنیا دارند و بخشی دیگر نگاه منفی، اما آنچه باعث شده جهت‌گیری کلی به سمت عدم سرمایه‌گذاری خارجی شکل بگیرد، و سطح سرمایه گذاری خارجی سال به سال کمتر شود، عدم توجه هسته اصلی سیاست‌گذاری کشور به سرمایه گذاری خارجی به عنوان یک اولویت است. درواقع سیاست‌ها به گونه‌ای نیست که با کاهش تنش‌ها به سمتی حرکت کنیم که ورود سرمایه و فناوری به شکل موثر اتفاق بیفتد.

در دنیای امروز، امنیت سیاسی و نظامی هر کشور به منافع مشترک با سایر کشورها گره خورده است. به عبارت دیگر اگر حضور در زمین بازی یک کشور منافع قدرت‌های سیاسی - اقتصادی را تامین کند به نحوی که آنها نتوانند از این منافع چشم‌پوشی کنند، آن زمان کشور میزبان نیز حاشیه امنیت جدی در حوزه‌های سیاسی، اقتصادی و نظامی پیدا خواهد کرد، چون هرگونه تنش برای این کشور در وهله نخست، منافع شرکایش را به خطر خواهد انداخت. برای مثال اگر راه ابریشم از ایران عبور کند یا در بنادر و حوزه‌های نفتی کشور سرمایه‌گذاری خارجی جدی انجام شود، آن زمان منافع اقتصادی و سیاسی قابل توجهی نصیب ایران خواهد شد. در نقطه مقابل اگر این تعامل ایجاد نشود ، کشورها به سادگی در معادلات سیاسی بین‌المللی نادیده گرفته خواهند شد و سطح امنیت اقتصادی- سیاسی به شکل قابل توجهی افت خواهد کرد.

اگر ایران بتواند با شرکت‌های بزرگ بین‌المللی و کشورهای صاحب صنعت دنیا به شکلی تعامل کند، تا منافع مشترک طرفین به یکدیگر گره بخورد، افزایش امنیت اقتصادی - سیاسی را شاهد خواهد بود. امنیتی که به شکل قابل توجهی می‌تواند قدرت سیاسی ایران را در چانه‌زنی‌های بین‌المللی نیز افزایش دهد. این سیاست در کشورهای حاشیه خلیج فارس، آمریکای لاتین و ... هم دیده می‌شود که به دلیل تعامل مناسب با سایر کشورهای بزرگ و قدرتمند اقتصادی از حمایت و پشتیبانی آنها برخوردارند و منافع قابل توجهی نیز می‌برند.

ضرورت پرهیز از سیاست‌زدگی در بودجه ۱۴۰۰

ترقی اقتصادی : اکنون که دولت رویکردی تعاملی در راستای حل مسئله بودجه در پیش گرفته است، جا دارد نمایندگان مخالف و منتقد به جای رویکرد گروهی و جناحی ع کشور را مبنای قضاوت خود قرار داده و با توجه به نزدیک شدن به روزهای پایان سال هرچه سریع‌تر تکلیف بودجه ۱۴۰۰ را مشخص کنند.

از زمانی که دولت لایحه بودجه را در ۱۲ آذرماه تقدیم مجلس کرد بیش از دو ماه می‌گذرد. به رغم حملات تند و شتابزده برخی نمایندگان منتقد، کلیات بودجه ۱۴۰۰ پس از حدود یک ماه در کمیسیون تلفیق مجلس شورای اسلامی با ۲۳ رای موافق، ۱۹ رای مخالف و یک رای ممتنع تصویب شد.

با این حال کمیسیون تلفیق دست به انجام تغییراتی در بودجه زد که نه اصلاح بودجه بلکه تغییر بنیان‌های اصلی درآمدی و مصرفی آن را در پی داشت. این کمیسیون تغییراتی چون حذف ارز ترجیحی ۴۲۰۰ تومانی در بودجه ۱۴۰۰ و افزایش نرخ دلار از ۱۱ هزار و ۵۰۰ تومان به ۱۷ هزار و ۵۰۰ تومان و کاهش میزان نفت صادراتی از ۲ میلیون و ۳۰۰ هزار به یک میلیون ۵۰۰ هزار بشکه در روز و همچنین افزایش هزینه‌های جاری، از جمله دو برابر کردن رقم یارانه‌ها را به بودجه پیشنهادی دولت تحمیل کرد.

به رغم همه تغییراتی که کمیسیون تلفیق در بودجه اعمال کرده بود کلیات آن در صحن علنی مجلس از سوی نمایندگان رد شد. هرچند سابقه رد کلیات بودجه از سوی مجلس وجود دارد و معمولاً بودجه ارائه شده از سوی هیچ دولتی توسط هیچ مجلسی دربست مورد قبول واقع نشده و نمی‌شود، اما به نظر می‌رسد بودجه ۱۴۰۰ جزو معدود لوایح بودجه‌ای بوده که تا این حد با چالش رو به رو شده است.

طرح سیاست‌های اصلاح ساختار بودجه

به نظر می‌رسد ایرادهایی که به بودجه گرفته شده عمدتاً سیاسی است. اما، علاوه بر موضع‌گیری‌های سیاسی در قبال بودجه شاید مهمترین عامل مشکلات و چالش‌های به وجود آمده ناشی از تصمیم و اراده دولتمردان برای اصلاح ساختار بودجه نویسی در کشور باشد. بیش از دو سال از این تصمیم می‌گذرد و بدون شک اعمال برخی اصلاحات در ساختار بودجه تضادهایی را در سیستم اقتصادی و سیاسی موجب شده که در مناقشات به وجود آمده در بودجه ۱۴۰۰ نمود پیدا کرده است.

در بهمن ماه سال ۱۳۹۷ «علی لاریجانی»، رئیس وقت مجلس شورای اسلامی در نشست شورای اداری استان قم گفت: که مقام معظم رهبری دستور دادند که ظرف ۴ ماه آینده اصلاح ساختاری در نظام بودجه ریزی در کشور صورت گیرد.

سپس، شورای عالی هماهنگی اقتصادی قوای سه گانه جهت بررسی موضوع جلساتی را برگزار و دولت نیز اقدامات لازم برای تنظیم اصلاح ساختار بودجه انجام داد.

مجلس شورای اسلامی در ۲۳ تیر ماه ۱۳۹۸ جلسه‌ای غیر علنی در باره اصلاح ساختار بودجه برگذار کرد. طبق گفته‌های «عباسی»، سخنگوی وقت هیئت رئیسه مجلس نمایندگان در آن جلسه قرار را بر این گذاشتند که اصلاح ساختار بودجه از شهریور ۱۳۹۸ با ارائه لایحه دولت به مجلس و بررسی آن آغاز شود و بودجه سال ۹۹ براساس قالب جدید تنظیم شود.

اصلاح ساختار بودجه و تنش‌هایی که موجب شد

برای اصلاح ساختار بودجه چهار محور مشخص شده است که عبارتند از درآمدهای پایدار به عنوان جایگزین نفت؛ هزینه‌های کارآمد که به ساماندهی خرج دولت اشاره دارد. ؛ بخش ثبات‌سازی در اقتصاد برای توسعه و نهایتاً اصلاح نهادی نظام بودجه‌ریزی کشور. لازم به ذکر است که در مجموع برای چهار بخش یاد شده ۹ بسته طراحی شده که هرکدام شامل تعدادی برنامه است. واضح است که انجام چنین اصلاحاتی بودجه را باچالش مواجه می‌کند. این اصلاحات مستلزم قطع و یا دست کم کاهش بودجه بسیاری از نهادها و ارگان‌هایی است که شاید صرفاً مصرف کننده هستند و نقش خاصی در افزایش بهره وری، رشد و توسعه کشور نداشته باشند.

فعلا جهش قیمتی در بازار مسکن رخ نخواهد داد

دورنمای بازار مسکن

ترقی اقتصادی : یک کارشناس بازار مسکن با اشاره به اینکه طی ماه‌های آینده، جهش قیمتی در بازار مسکن رخ نخواهد داد، عنوان کرد که به نظر می‌رسد رکود حاکم بر این بازار ادامه‌دار باشد.

فردین یزدانی با ارائه این تعریف از رکود که جهش قیمتی زمانی رخ می‌دهد که میزان افزایش قیمت بیش از افزایش هزینه تمام شده و نرخ تورم باشد، افزود: اگر این تعریف را بپذیریم به نظر می‌رسد فعلاً و احتمالاً در ماه‌های آینده با پدیده جهش قیمتی مواجه نخواهیم بود. نکته حائز اهمیت اینکه، افزایش بیش از حد قیمت‌ها، بازار را دچار نوعی عدم توازن میان توان خرید و انتظارات با قیمت‌های موجود کرده است. بنابراین، حجم معاملات نسبتاً وارد رکود شده است و این رکود نسبی در معاملات تداوم خواهد یافت.

او در ادامه گفت: در عین حال، اگر افزایش قیمت مصالح چنانکه در ماه‌های اخیر شاهد بودیم، تداوم پیدا کند، افزایش قیمت مصالح در کنار افزایش بهای عوارض صدور پروانه و هزینه‌های جانبی ساخت‌وساز اثر خود را روی افزایش قیمت در بازار مسکن نشان می‌دهد اما این به معنای جهش قیمتی نخواهد بود. این افزایش قیمت، متناسب با افزایش هزینه تمام شده و نرخ تورم خواهد بود.

در حالی که سال گذشته قیمت مسکن، بیش از افزایش هزینه تمام شده بالا رفت.

یزدانی سپس به رشد نقدینگی با رقم ۳,۲ درصد و اثر آن بر بازار مسکن اشاره کرد و گفت: رشد نقدینگی در نهایت اثر خود را در درازمدت بر بازار دارایی‌ها به جا خواهد گذاشت؛ چنانکه تمام داده‌های آماری دو دهه گذشته نشان می‌دهد که یکی از عوامل مهم و تاثیرگذار بر بازار مسکن، رشد نقدینگی بوده است که متاسفانه این رشد هم‌چنان ادامه دارد. این کارشناس بازار مسکن، در ادامه به اثرگذاری قیمت ارز بر مسکن پرداخت و گفت: وقوع گشایش در روابط خارجی ایران احتمالاً سبب خواهد شد که میزان ذخایر ارزی دولت افزایش پیدا کند و در نتیجه قیمت دلار به یک ثبات نسبی برسد؛ اما نقدینگی در نهایت حتی اثر خود را بر قیمت ارز هم خواهد گذاشت اما نه در کوتاه‌مدت. بنابراین اگر مسایل کشور، حادتر از وضعیت موجود نشود، تورم و قیمت ارز اثر مضاعفی بر تعدیل قیمت دارایی‌های مستغلاتی نخواهد گذاشت. اما اگر وضعیت ذخایر ارزی بحرانی‌تر شود، مکانیزم نقدینگی و تورم و بسته شدن فضای تعاملات بین‌المللی، منجر به تغییر محسوس قیمت‌ها در بازار مسکن هم خواهد شد. به زعم او، احتمالاً اندکی رشد در معاملات مسکن در ماه‌های پایانی سال به نسبت پاییز رقم بخورد که عمدتاً ناشی از انتظارات تورمی هزینه تمام شده و افزایش هزینه صدور مجوزهای ساخت‌وساز است و البته تغییر محسوس و شدیدی نخواهد بود.

اثرغیرمستقیم نفت، مانع رشد اقتصادی است

نفرینِ نفت واقعی است؟

ترقی اقتصادی : کشورهایی مثل مالزی اندونزی، نروژ و ایالات متحده هم با اتکا به ذخایر منابع طبیعی توانستند اقتصاد خود را پیش ببرند. نکته کلیدی در این بین مدیریت صحیح منابع و جریان ورودی درآمدهای حاصل از منابع طبیعی بود که به پیشرفت اقتصادهای دارای آن کمک می کرد.

نفت برای اقتصادها موهبت است یا نفرین؟ این پرسش سال ها پیش به عنوان فرضیه نفرین منابع طبیعی توسط اندیشمندان اقتصادی بررسی شده است. آن ها تلاش کردند با بررسی اثرگذاری نفت بر رشد اقتصادی کشورها به این پرسش پاسخ دهند که آیا نفت علیه اقتصادها کار کرده یا به نفع آن ها؟

یافته های آنان نشان می دهد درآمدهای نفتی به تنهایی برای رشد اقتصادها مضر نیست و اثر مستقیم بر رشد اقتصاد دارد اما زمانی که درآمدهای نفتی بر عواملی مثل سرمایه گذاری فیزیکی، درجه باز بودن اقتصاد، رابطه مبادله و سرمایه انسانی اثر می گذارد و آن را تغییر می دهد، اثر کل درآمدهای نفتی بر رشد اقتصادی به شدت کاهش پیدا می کند و به کمتر از مقدار اولیه می رسد.

نگرانی ها درباره اثر منفی منابع طبیعی بر اقتصاد کشورهای تولیدکننده برای اولین بار در میان اقتصاددانان توسعه در دهه های ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰ مطرح شد. نتایج برخی از بررسی ها نشان می داد صادرکنندگان مواد اولیه در تجارت با کشورهای صنعتی به علت بدتر شدن رابطه مبادله، مزیت های خود را از دست می دهند. در ادمه اقتصادانان دیگری هم به اثر منفی و اثر محدود بودن پیوندهای صادرات مواد اولیه در مقایسه با صنعت پی بردند. در دهه ۱۹۷۰، به دنبال شوک اول نفتی، توجه از حوزه صادرات مواد اولیه به مسائل و تجربیات صادرکنندگان نفت معطوف شد. برخی از مسائل و مشکلات کشورهای نفتی باعث پیدایش این دیدگاه شده بود که درآمدها یفراواان حاصل از نفت اثر بدی بر چشم انداز توسعه اقتصادی صادرکنندگان نفتی خواهد داشت.

در سال ۱۹۹۴، برای اولین بار فرضیه بلای منابع مطرح شد. منظور از بلا این بود که همه کشورهای دارای مناطبع طبیعی دارای عملکرد خوبی از نظر رشد و پیشرفت اقتصادی نیستند. با این حال این فرضیه بارها مورد نقد قرار گرفت و رد شد. منتقدان این ایده می گفتند انقلاب صنعتی در انگلیس و آلمان تنها به دلیل وجود ذخیره بسیار زیاد سنگ معدن و زغال سنگ ممکن بود. هم چنین کشورهایی مثل مالزی، اندونزی، نروژ و ایالات متحده هم با اتکا به ذخایر منابع طبیعی توانستند اقتصاد خود را پیش ببرند. نکته کلیدی در این بین مدیریت صحیح منابع و جریان ورودی درآمدهای حاصل از منابع طبیعی بود که به پیشرفت اقتصادهای دارای آن کمک می کرد. این نکته کلیدی، از نظر پژوهشگران حلقه مفقوده در اقتصاد ایران است و به دلیل فقدان آن، درآمدهای حاصل از فروش منابع طبیعی مثل نفت، باعث افزایش نابرابری و سرکوب مالی و کاهش رشد اقتصادی شده است.

برای مطالعه بیشتر «مسیرهای اثرگذاری درآمدهای نفتی بر رشد اقتصادی ایران از دیدگاه نفرین منابع طبیعی» را بخوانید. این مقاله در زمستان سال جاری در نشریه سیاست های راهبردی و کلان منتشر شده است.

در گزارش اخیر مرکز پژوهش‌های مجلس تأکید شد

عدم افزایش منابع پایدار، پیشران اصلی تورم در کشور

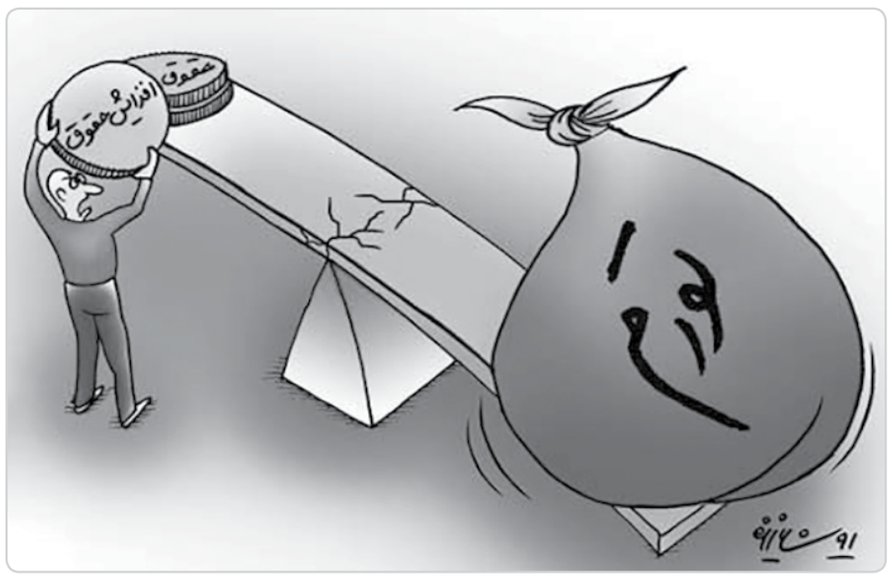

ترقی اقتصادی : گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس که با عنوان بررسی عملکرد قانون بودجه و عملکرد مالی دولت در سال ۱۳۹۸ منتشر شد. در بخش از این گزارش آمده که بیش‌برآورد منابع و یا شناسایی منابع غیرواقعی در قانون بودجه و عدم افزایش منابع پایدار و مدیریت هزینه‌های دولت، یکی از پیش‌ران‌های اصلی تورم در کشور است.

مرکز پژوهش‌های مجلس، گزارشی با عنوان «بررسی عملکرد قانون بودجه و عملکرد مالی دولت در سال ۱۳۹۸» منتشر کرده است. در این گزارش آمده است: بودجه سال ۱۳۹۸ با رقم ۴۴۸ هزار میلیارد تومان تصویب شد. میزان برآورد منابع حاصل از صادرات نفت و فراورده‌های نفتی به نظر کارشناسان بیش از واقع بود. همان‌طور که کارشناسان پیش‌بینی کردند دولت با کسری بودجه‌ای در حدود ۱۷۵ هزار میلیارد تومان روبرو شد که ۴۴ هزار میلیارد تومان آن با مجوز خود قانون بودجه با انتشار اوراق مالی اسلامی پوشش داده شد.

در بخشی از این گزارش تصریح‌شده: با ورود شورای عالی هماهنگی اقتصادی قوای سه‌گانه به موضوع، ابتدا مقرر شد مصارف بودجه به میزان ۶۲ هزار میلیارد تومان کاهش و منابع بودجه با استفاده از راهکارهایی مانند ۱. برداشت از صندوق توسعه ملی، ۲. انتشار اوراق مالی، ۳. فروش دارایی‌ها و ۴. منابع بند «ج» تبصره «۱» قانون بودجه ۱۳۹۸، به میزان ۷۶,۵ هزار میلیارد تومان افزایش یابد. بااین‌حال، در پایان سال ۱۳۹۸، این شورا با افزایش سقف برداشت از صندوق توسعه ملّی، مجوزهای مازاد بر منابع بودجه ۱۳۹۸ را تا رقم ۱۰۸ هزار میلیارد تومان افزایش داد.

به دلیل صدور مجوزهای قابل‌توجه خارج از قانون بودجه سال ۱۳۹۸، بررسی «عملکرد قانون بودجه» در سال ۱۳۹۸ نسبت به بررسی «عملکرد مالی دولت» در سال ۱۳۹۸ متفاوت است. این موضوع همچنین مقایسه دقیق عملکرد بودجه سال ۱۳۹۸ را با بودجه سال‌های گذشته به‌ویژه در سمت منابع، دشوار می‌سازد.

در این گزارش نکات مهمی درباره عملکرد مالی دولت در سال ۱۳۹۸ ذکرشده است: اولاً اینکه از مجموع منابع مصوب در قانون بودجه سال ۱۳۹۸، تنها ۷۰ درصد محقق شده‌اند که همین مسئله ورود شورای عالی هماهنگی اقتصادی و صدور مجوزهایی خارج از بودجه را در پی داشته است.

در ادامه گزارش تصریح‌شده: با احتساب مجوزهای خارج از بودجه، عملکرد منابع و مصارف برابر با حدود ۹۴ درصد میزان مصوب است. این درصد بالای تحقق باوجود کاهش شدید درآمدهای نفتی، ناشی از سهم بالای استقراض (انتشار اوراق مالی اسلامی و استفاده از منابع صندوق توسعه ملی) است که شامل حدود ۴۰ درصد منابع است.

همچنین در این گزارش آمده است: تحقق نسبتاً بالای مصارف بودجه سال ۱۳۹۸ در حالی است که مطابق مصوبه شورای عالی هماهنگی اقتصادی، مقررشده بود ۶۲ هزار میلیارد تومان از کسری بودجه سال ۱۳۹۸ از طریق کاهش مصارف بودجه تأمین شود. مطابق محاسبات گزارش، در بهترین حالت حدود ۴۰ هزار میلیارد تومان از سقف مصارف کاسته شده است. عملکرد درآمدهای دولت در سال ۱۳۹۸ برابر با ۹۱ درصد میزان مصوب بوده است. این درآمدها نسبت به سال قبل به میزان ۱۸ درصد رشد داشته است. سهم درآمدهای مالیاتی از کل منابع وصولی دولت در سال ۱۳۹۸ بالغ‌بر ۳۲ درصد است که نسبت به سال ۱۳۹۷ حدود ۳۰ درصد رشد داشته است. مقایسه این رشد با نرخ تورم، بیانگر عدم افزایش (و حتی کاهش) درآمدهای مالیاتی حقیقی کشور است.

در بخشی از گزارش تأکید شده: وصولی گمرک جمهوری اسلامی ایران نسبت به سال ۱۳۹۷ حدود ۸ درصد افزایش‌یافته است که در مقایسه با نرخ تورم، حکایت‌گر کاهش قابل‌توجه مقدار حقیقی این منبع درآمدی ست. منابع حاصل از نفت و فراورده‌های نفتی حدود ۳۹ هزار میلیارد تومان است که ۲۶ درصد رقم مصوب در بودجه سال ۱۳۹۸ و بیش از ۶۰ درصد کمتر از عملکرد سال قبل است. این در حالی است که رقم مذکور، شامل استفاده از منابع حساب ذخیره ارزی (بند «ج» تبصره «۱» قانون بودجه سال ۱۳۹۸) و مابه‌التفاوت سهم ۲۰ درصد تا سهم قانونی ۳۴ درصد صندوق توسعه ملی از محل درآمدهای نفتی (بند «الف» تبصره «۱» قانون بودجه سال ۱۳۹۸) نیز هست.

در این گزارش آمده است: درحالی‌که مطابق قانون بودجه سال ۱۳۹۸، مقرر شد سهم دولت از منابع حاصل از فروش میعانات گازی (۸۵,۵ درصد از فروش خوراک داخلی) به‌جای دلار ۴۲۰۰ تومانی، براساس دلار نیمایی (متوسط ۱۱ هزار تومان) محاسبه شود، عملکرد این ردیف نسبت به سال گذشته به میزان چشمگیری (بیش از ۲۰ درصد) کاهش‌یافته است که علّت آن نامشخص است.

در بخش دیگر گزارش تأکید شده: در قانون بودجه سال ۱۳۹۸، ۴,۴ هزار میلیارد تومان منابع از محل فروش اموال منقول و غیرمنقول پیش‌بینی‌شده بود و براساس مصوبه شورای عالی هماهنگی اقتصادی مقرر شد ۱۰ هزار میلیارد تومان از کسری بودجه از این محل تأمین شود. بااین‌وجود عملکرد این ردیف برابر با ۴۸۳ میلیارد تومان (معادل حدود ۱۱ درصد از اعتبار مصوب در قانون بودجه) بوده است. عملکرد منابع حاصل از واگذاری دارایی‌های مالی حدود ۳۰۶ درصد رقم مصوب بودجه است. علت این امر، انعکاس ۶۵ هزار میلیارد تومان استقراض از صندوق توسعه ملی و انتشار ۸۲ هزار میلیارد تومان اوراق بدهی برای تأمین کسری بودجه است که بخشی از آن به‌موجب قانون بودجه سال ۱۳۹۸ و بخش دیگر مطابق مصوبه شورای عالی هماهنگی اقتصادی است.

در این گزارش به هزینه‌کرد از صندوق توسعه ملی هم اشاره‌شده است: از مجموع ۶۵ هزار میلیارد تومان استفاده از منابع صندوق توسعه ملی، ۵ هزار میلیارد تومان مربوط به جبران خسارات ناشی از سیل و ۶۰ هزار میلیارد تومان مربوط به جبران کسری بودجه دولت است که مجوزهای هر دو مورد، خارج از قانون بودجه سال ۱۳۹۸ صادرشده است. همچنین مطابق تبصره «۴» قانون بودجه سال ۱۳۹۸، ۲۳۷۵ میلیون یورو (حدود ۳۰ هزار میلیارد تومان) از منابع صندوق به‌صورت تسهیلات ارزی در نظر گرفته‌شده است که این رقم در عملکردهای بودجه‌ای منعکس نمی‌شود. با احتساب اینکه حدود ۷ هزار میلیارد تومان از منابع حاصل از فروش نفت و فراورده‌های نفتی مطابق قانون بودجه سال ۱۳۹۸ (مابه‌التفاوت ۲۰ درصد تا ۳۴ درصد سهم صندوق توسعه ملی) در حکم بدهی دولت به صندوق توسعه ملی محسوب می‌شود، مجموع استفاده از منابع صندوق توسعه ملی در سال ۱۳۹۸ در حدود ۱۰۲ هزار میلیارد تومان ست.

در ادامه آمده است: با توجه به اینکه بخش قابل‌توجهی از منابع ارزی صندوق توسعه ملّی (براساس محاسبات انجام‌شده، حدود ۷ میلیارد دلار، معادل ۷۷ هزار میلیارد تومان با احتساب متوسط نرخ دلار نیما)، در حساب‌هایی قرار داشته که امکان دسترسی به آن‌ها وجود ندارد معادل ریالی این منابع توسط بانک مرکزی و از طریق پایه پولی تأمین‌شده که تأثیر خود را در تورم بالای سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ نشان داده است. به‌این‌ترتیب بیش‌برآورد منابع و یا شناسایی منابع غیرواقعی در قانون بودجه و عدم افزایش منابع پایدار و مدیریت هزینه‌های دولت، یکی از پیش‌ران‌های اصلی تورم در کشور است.

در گزارش اخیر مرکز پژوهش‌های مجلس آمده است: عملکرد اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای حدود ۶۸,۸درصد رقم مصوب بودجه است و به‌صورت اسمی نسبت به سال ۱۳۹۷، ۹ درصد کاهش داشته است. در نظر گرفتن نرخ تورم سال ۱۳۹۸، نشان از کاهش شدید مقدار حقیقی اعتبارات عمرانی دولت در این سال دارد.

همچنین تصریح‌شده که مطابق با آخرین آمار منتشره خزانه‌داری کل کشور، میزان بدهی‌های دولت و شرکت‌های دولتی در پایان سال ۱۳۹۸ برابر ۱۱۶۸ هزار میلیارد تومان بوده که نسبت به اسفند سال ۱۳۹۷ حدود ۵۹ درصد افزایش‌یافته است. شایان‌ذکر است بخش مهمی از بدهی دولت به صندوق توسعه ملی در این رقم منعکس نشده است.

بیش‌برآورد منابع در قانون بودجه و عدم ایجاد منابع پایدار و مدیریت هزینه‌های دولت، در عمل به معنای بی‌استفاده شدن قوانین بودجه است.

ترقی اقتصادی
دوهفته‌نامه‌اقتصادی-فرهنگی
سال هفتم-شماره ۱۰۰ -نیمه دوم بهمن ۱۳۹۹

آیا تغییر دامنه نوسان در بلند مدت به کمک بورس می آید؟

سفته‌بازی جدید در بازار سرمایه

ترقی اقتصادی : برخی از کارشناسان به تغییرات و تصمیمات جدید خوش بین نیستند و معتقدند تجربه ۲بار به کارگیری از دامنه نوسان نامتقارن در بازار سرمایه با شکست مواجه شده است. بعد از برگزاری نهمین دوره انتخابات ریاست‌جمهوری در سال ۱۳۸۴ شاخص بورس تهران با افت سنگینی مواجه شد و موجب شد مقامات وقت بازارسرمایه تصمیم بگیرند برای نخستین‌بار از دامنه نوسان نامتقارن در بازار سرمایه استفاده کنند. در آن زمان دامنه نوسان قیمت سهام برخی شرکت‌ها به مثبت ۱۲٫۵درصد و منفی ۲درصد تغییر کرد تا شاید جلوی نزول سنگین بورس گرفته شود اما این اقدام به سفته بازی در بورس دامن زد چنان که بعد از چند روز صعود، صف‌های سنگینی برای فروش سهام شرکت‌ها ایجاد شد و بساط دامنه نوسان نامتقارن را در بازارسرمایه برچیده شد. مشابه همین تجربه در دهه ۹۰ هم تکرار شد.

البته محمدعلی دهقان دهنوی رئیس جدید سازمان بورس گفته است، این تصمیم به صورت موقتی و به دلیل شرایط خاص بازار گرفته شده و از زمان اجرا بازار رصد شده و گزارش بازار به شورای بورس ارسال و نتایج آن بررسی می‌شود. او همچنین گفته است: درصورت رسیدن به شرایط ثبات اقتصادی، دامنه نوسان می‌تواند تغییرات دیگری را نیز تجربه کند. برخی کارشناسان بر این باورند که شاید تغییر دامنه نوسان قیمت بتواند برای مدتی باعث رشد شود و در کوتاه مدت جلوی نزول شاخص‌های بورس را بگیرد اما این فقط یک طرف ماجراست و این مقررات با توجه به تجربه‌های قبلی می‌تواند بلافاصله به افزایش نوسان‌گیری و حتی نزول در بورس منجر شود به طوری که در روزهای نخست صف‌های خرید تشکیل دهد اما پس از چند روز همین صف‌های خرید به دلیل سفته بازی جای خود را به صف‌های سنگین فروش بدهند. کارشناسان البته به صورت کلی معتقدند بازی با دامنه نوسان راهکار مؤثری نیست و این تصمیم عملا می‌تواند جریان سوداگرانه تقاضا را در بازار تقویت کند. به اعتقاد کارشناسان افزایش دامنه نوسان، لازمه ایجاد تعادل در معاملات بورس است، یکی از معضلات کنونی در بازار سهام وجود صف‌های طولانی خرید و فروش است درحالی‌که بازار باید از این چالش رها شود تا معاملات براساس تحلیل‌های منطقی انجام شوند.

تغییر دامنه نوسان بورس بد است یا خوب؟

در همین راستا یک فعال بازار سرمایه گفت: تغییرات دامنه نوسان به عنوان یک خبر مثبت در بازار بورس است و اجرای این قانون می‌تواند جلوی نزول بیش از اندازه و بدون کنترل و منطق بورس را بگیرد، اما اجرای این قانون به این معنا نیست که دیگر شاهد روند نزولی در بازار نخواهیم بود بلکه حتی می‌تواند موجب افزایش نوسان‌گیری در بازار و ایجاد مجدد بی ثباتی نیز بشود.

میلاد ویسمه افزود: البته صرفا با تکیه بر این خبر نمی توان به اتمام روند نزولی بازار امید داشت، بلکه این مهم تنها به عنوان یک محرک جهت ایجاد شرایط مثبت می‌تواند نقش مفیدی را ایفا کند. بازار بورس بازاری متاثر از شرایط و اخبار و حوادث مختلف است که از جمله عوامل تاثیرگذار بر بازار را می‌توان شرایط سیاسی، ملی، بین المللی و همچنین وضعیت بازارهای موازی، نرخ ارز، قیمت نفت و اخبار و حوادث مثبت یا منفی و ... عنوان کرد.

این فعال بازار سرمایه تصریح کرد: تغییرات دامنه نوسان به عنوان یک خبر مثبت در بازار بورس از ۲۵ بهمن ماه اجرایی می‌شود و اجرای این قانون می‌تواند جلوی نزول بیش از اندازه و بدون کنترل و منطق بورس را بگیرد، اما اجرای این قانون به این معنا نیست که دیگر شاهد روند نزولی در بازار نخواهیم بود بلکه حتی می‌تواند موجب افزایش نوسان‌گیری در بازار و ایجاد مجدد بی ثباتی نیز بشود.

ویسمه اضافه کرد: اجرای این قانون زمانی می‌تواند کارآمد باشد که قانون ملغی شده «ممنوعیت نوسان گیری در یک روز» مجددا اجرایی شود، در غیر این صورت سبب افزایش نوسان گیری و ورود آسیب‌های دیگری به بازار خواهد شد که این بی اعتمادی ایجاد شده به مراتب از شرایط فعلی ناگوارتر است، در این صورت در این بازار صرفا افرادی که تسلط کافی بر علم نوسان‌گیری دارند امکان کسب سود برایشان مقدور است و سایر افراد مبتدی در بازار قربانی این شرایط خواهند شد.

وی بیان کرد: این قانون در شرایطی وضع شد که شاخص کل علیرغم اخبار مفید سیاسی و شرایط مناسب به تدریج حمایت‌های خود را از دست داد و شاید به جرئت بتوان گفت بورس در یک مقطع از دست دولت نیز خارج شد.

این فعال بازار سرمایه از سهامداران و سرمایه گذاران تقاضا کرد که نسبت به سرمایه گذاری‌های جدید در بورس صرفا بر اساس اکتفا به یک خبر خودداری کنند و گفت: علیرغم اینکه بنده و بسیاری دیگر از تحلیلگران معتقد بودیم بازار بورس در سال ۹۹ می‌تواند تمامی قله‌های خود را بدست آورد و به شرایط قبل بازگردد اما متاسفانه با ۱۴ روز نزولی در بازار مواجه شدیم که نتیجه آن از دست رفتن حمایت یک میلیون و ۲۰۰ هزار واحدی بود، بر این اساس این احتمال نیز وجود دارد که شاخص کل از وضعیت اصلاحی خود تا اواخر فروردین ۱۴۰۰ یا اواسط اردیبهشت ماه خارج نشود و شاخص از نظر تکنیکالی شرایط افت به ۹۶۰ هزار واحد را نیز داراست که امیدواریم با سلسله اخبار و تصمیمات مثبت در بازار این تحلیل محقق نشود.

تغییر دامنه نوسان، برای خروج بورس از شوک

شاهین احمدی، یک تحلیلگر بازار سرمایه ، با بیان اینکه بورس ایران تجربه دامنه نوسان نامتقارن را در سال های قبل نداشته است، اظهار کرد: البته تجربه محدود کردن دامنه نوسان، را داشته است. تغییر در زیرساختارهای بازار سرمایه به دلیل این است که بازار از شوک خارج شود و به نظر من زمانی که شرایط بازار به حالت تعادل برگشت دامنه نوسان هم باید به شرایط نرمال بازگردد.

وی درمورد تجربه دامنه نوسان نامتقارن در سایر بورس های جهانی توضیح داد: تجربه دامنه نوسان نامتقارن در بورس های جهانی وجود دارد. برای مثال دامنه نوسان در بورس شنزن در سال های ۱۹۹۰ و ۱۹۹۱ یک بار مثبت یک و منفی پنج و یک بار منفی دو و مثبت پنج نامتقارن شد. در کشورهای حوزه خلیج فارس هم در سال گذشته به دلیل شرایطی که کرونا ایجاد کرد، این اتفاق در کشورهایی مانند کویت و ابوظبی افتاد.

این تحلیلگر بازار سرمایه درمورد وضعیت بورس تا پایان سال گفت: ابهامات در بازار باید برطرف شود. درحال حاضر وضعیت مذاکره با آمریکا، قیمت دلار، قیمت گذاری فولاد، خودرو و سیمان و... در ابهام قرار دارند و تا این ابهام برطرف نشود بازار همین وضعیت را خواهد داشت. البته باید گفت بازار کاهش چندانی نخواهد داشت و شاخص بیشتر از این میزان کاهش نخواهد یافت.

گزارشی تحلیلی از عملکرد بازار سرمایه

شمشیر دو لبه بورس در دستان حقیقی و حقوقی‌ها

ترقی اقتصادی : در گزارشی که از سوی معاونت کسب‌وکار اتاق بازرگانی تهران در مورد بازار سرمایه منتشر شده، گفته می‌شود که اقبال سرمایه‌گذاران خرد به سمت سرمایه‌گذاری مستقیم در بازار، نشان‌دهنده نیاز جدی به توسعه زیرساخت‌های آموزشی و توجه به ابزارهای به روز با هدف تسهیل تحلیل و مدیریت ریسک است.

معاونت کسب‌وکار اتاق تهران در گزارشی، وضعیت بازار سرمایه کشور و عملکرد سازمان بورس را تحلیل کرد. بر اساس این گزارش که مبنای آن آخرین داده‌های آماری منتشر شده از سوی سازمان بورس طی دی‌ماه امسال است، ارزش سهام موجود در بورس تهران طی دوره زمانی منتهی به دی‌ماه امسال در مقایسه با دوره منتهی به دی‌ماه سال گذشته ۲۱۰ درصد رشد داشته است.

به گزارش روابط عمومی اتاق تهران، در این گزارش تصریح شده‌است که اگر این افزایش در ارزش سهام بورس تهران، ناشی از بهبود شرایط کلان اقتصادی کشور با به همراهی بهبود در شرایط بنیادین شرکت‌های حاضر در بازار باشد، می‌تواند نشان‌دهنده افزایش اقبال سرمایه‌گذاران برای سرمایه‌گذاری و نیز افزایش تمایل شرکت‌ها برای تامین مالی از طریق این بازار باشد.

با این حال، گزارش معاونت کسب‌وکار اتاق تهران نشان می‌دهد که اگر شرایط اقتصاد کلان کشور و وضعیت بنیادین شرکت‌ها در بورس بهبود نیافته باشد، این افزایش در ارزش سهام موجود در بازار می‌تواند خطرناک و نشان‌دهنده حباب قیمتی باشد.

این گزارش در عین حال، به این نکته نیز اشاره می‌کند که ورود سرمایه‌گذاران جدید به بورس به معنی ورود پول جدید به این بازار و به‌طبع آن، بالا رفتن تقاضا برای خرید سهام شرکت‌ها افزایش رقابت برای تصاحب این سهام و در نتیجه افزایش ارزش سهام این شرکت‌ها به مبالغی حتی بالاتر از ارزش بنیادین و منصفانه آن‌ها شود.اگر چنانچه زیرساخت‌های آموزشی، معاملاتی و مشاوره و ... که برای ورود به بورس ضروری است، به حد کافی فراهم نباشد، حباب قیمتی ناشی از ورود سرمایه‌گذاران خرد با دانش اندکی که نسبت به این بازار دارند، می‌تواند پررنگ‌تر شود.

در این گزارش تحلیلی معاونت کسب‌وکار اتاق تهران همچنین، به وضعیت ارزش اوراق بدهی منتشر شده در بورس تهران پرداخته شده و کارشناسان این معاونت، با این استدلال اقتصادی که نرخ بهره اوراق با ارزش اوراق رابطه عکس دارد، تحلیل کرده‌اند که با توجه به اینکه ارزش بازار اوراق بدهی در بورس تهران در دوره زمانی منتهی به دی ۱۳۹۷ از ارزش همین اوراق در دوره زمانی نظیر در سال ۱۳۹۸ بیشتر بوده‌است و همچنین افزایش ارزش این اوراق در دی ۱۳۹۹ به نسبت دی ۱۳۹۸ بیشتر از افزایش ارزش در دی ۱۳۹۹ به نسبت دی ۱۳۹۷ بوده‌است، می‌توان نتیجه گرفت که نرخ بهره این اوراق در دی ماه ۱۳۹۷ بیشتر از نرخ بهره در دی ماه ۱۳۹۸ و نیز دی ماه ۱۳۹۹ بوده‌است.

در این گزارش همچنین به اقبال سرمایه‌گذاران خرد به سمت سرمایه‌گذاری مستقیم در بازار اشاره شده که بنا به تحلیل تدوین‌کنندگان گزارش مذکور، نشان‌دهنده نیاز جدی به توسعه زیرساخت‌های آموزشی و توجه به ابزارهای به روز با هدف تسهیل تحلیل و مدیریت ریسک است.

تحلیل‌گران بازار سرمایه در معاونت کسب‌وکار اتاق تهران، این نتیجه‌گیری را ارائه کرده‌اند که با توجه به اینکه در دوره تحریم‌ها درآمد ارزی کشور کاهش یافته، دولت باید توجه ویژه‌ای به انواع روش‌های تامین مالی از طریق بازار سرمایه داشته باشد و مسئولان و متولیان بورس می‌توانند با ایجاد تمهیدات لازم، به توسعه زیرساخت‌های مورد نیاز برای هر دو طرف ناشر و سرمایه‌گذار پرداخته و زمینه استقبال هر دو طرف به این بازار را بیش از پیش فراهم سازند.

آزادسازی ۴۰ درصد باقی‌مانده سهام عدالت منتفی است

ضرورت تضمین سود یونیت‌های سهام عدالت

ترقی اقتصادی : چندی پیش نشست خبری سهام عدالت با موضوع برگزاری مجامع الکترونیکی شرکت‌های سرمایه‌گذاری سهام عدالت استانی در محل وزارت اقتصاد برگزار شد. برگزاری مجامع الکترونیکی شرکت‌های سرمایه‌گذاری سهام عدالت استانی محوری بود که معاون توسعه مدیریت و منابع وزیر اقتصاد، مدیرعامل شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه، معاون نظارت بر نهادهای مالی سازمان بورس و رئیس کل سازمان خصوصی‌سازی طی یک نشست خبری در وزارت اقتصاد به تشریح جزئیات آن پرداختند. در این جلسه زمان انتخابات شرکت‌های سرمایه‌گذاری سهام عدالت استانی تاریخ ۲۰ اسفند ۹۹ عنوان شد. ضمن اینکه توضیحاتی درباره کارت اعتباری سهام عدالت ارائه واعلام شد آزادسازی ۴۰ درصد باقی‌مانده این سبد سهام در دهه فجر منتفی است.

محمدرضا معتمد، معاون نظارت بر نهادهای مالی سازمان بورس در پاسخ به سوالی مبنی بر اینکه سازوکار سازمان بورس و اوراق بهادار درخصوص چگونگی پایش مدیران سبدگردان در شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی با توجه به سرمایه هنگفتی که در اختیار دارند و به‌طور کلی نظارت‌های آتی این نهاد بر نحوه عملکرد سبدگردان‌ها چگونه خواهد بود، عنوان کرد: مدیران سبدگردان افرادی هستند که از دو باب مورد بررسی سازمان بورس قرار می‌گیرند. نخست از باب صلاحیت‌های علمی که شامل مدارک تحصیلی و مدارک تجربی می‌شود. مورد بعدی صلاحیت عمومی این افراد است. وی ادامه داد: این شرکت‌ها در بورس پذیرفته‌شده هستند و تمام مقرراتی که حاکم بر بازار و سایر ناشران است درخصوص این قبیل شرکت‌ها نیز صدق می‌کند. در شرکت‌های سرمایه‌گذاری و هلدینگ اطلاعات پرتفوی ماهانه، ۳ ماهه، ۶ ماهه و... به‌طور مرتب مورد توجه فعالان بازار قرار می‌گیرد. حسابرسان این شرکت‌ها نیز از طبقه یک و دو مجموع حسابرسان منتخب و معتمد سازمان هستند. موضوع دیگر اینکه در آیین نامه به این گونه است که اگر مدیری بنا به هر دلیلی حداقل‌های لازم را نداشت یا طی مرور زمان آنها را از دست داد در صورتی که همچنان در سمت مدیریتی خود باقی بماند این اتفاق به معنی تصرف مال غیر است، در این شرایط سازمان بورس می‌تواند اقدام به برکناری مدیر کند. این در حالی است که انتصاب مدیر به‌صورت یک‌طرفه برای شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی از جانب سازمان به هیچ عنوان صورت نخواهد گرفت. از باب نظارت نیز دقیقا همان موضوعاتی که برای سایر شرکت‌ها در سازمان قابل توجه است درخصوص شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی نیز همان‌گونه خواهد بود.

معتمد درخصوص بسترسازی مشخص برای امکان فروش مطلوب سهام گفت: در حال حاضر سه ابزار در این خصوص طراحی شده است. نخست، صندوق‌های با درآمد ثابتی که در بازار سرمایه فعالیت می‌کنند مجاز هستند تا ۲۰ درصد از صندوق خود را به خریداری سهام تخصیص دهند. شورای عالی بورس نیز در قوانین مقرر کرده است نیمی از ۲۰ درصد باید صرف خرید سهام شرکت‌های سهام عدالت شود. بنابراین ۱۰ درصد از مجموع منابعی که در صندوق‌های درآمد ثابت وجود دارد به این شرکت‌ها تخصیص داده می‌شود. دیگر اینکه، برخی از نهادهای مالی از خرید سهام عدالت استقبال کرده‌اند و از آمادگی خود برای خریدی در قالب یک عرضه عمده یا بلوک خبر داده‌اند که به‌طور مجدد برای این منظور هم نیاز به یک صندوق سرمایه‌گذاری خواهد بود. در این صندوق سرمایه‌گذاری نیز در واقع دیدگاه‌های متفاوتی از سرمایه‌گذاران خواهیم داشت، سرمایه‌گذارانی که معتقدند سهام شرکت‌های استانی ارزنده است. درواقع بازدهی حداقلی به سرمایه‌گذارانی که به دنبال درآمدی ثابت هستند نیز تعلق خواهد گرفت. بر این اساس در صورتی که سهام بیش از یک درصد مشخص بازدهی داشت سرمایه‌گذار ریسک‌گریز بازده مشخص را دریافت می‌کند. در صورتی که بازدهی این صندوق از رقمی مشخص کمتر شد حداقل‌ها جبران می‌شود و در چنین شرایطی سرمایه‌گذار متضرر نخواهد شد.

وی درخصوص اینکه صندوق در چه مرحله‌ای قرار دارد نیز گفت: این صندوق به نام «صندوق سرمایه‌گذاری در سهام» طراحی شده و پذیره‌نویسی هم خواهد شد. اما نوع یونیت چنین صندوقی متفاوت است. افراد می‌توانند اقدام به خرید یونیت‌های عادی کنند و به حداقل‌هایی دسترسی پیدا کنند. در همین حال خریداری یونیت ممتاز هم دور از دسترس متقاضیان نیست که در این حالت بازدهی بیشتر به سرمایه‌گذار خواهد رسید. نهادهای مالی و به‌طور کلی صندوق‌های سرمایه‌گذاری متقاضیان خرید چنین سهامی هستند. وی افزود: در حال حاضر از ۴۹ شرکت استانی سهام عدالت ۳۶ شرکت در بورس و فرابورس پذیرش شده‌اند و قرار است ۱۳ شرکت باقی‌مانده در قالب هلدینگی به تمام ۴۹ میلیون نفر سهامدار سهام عدالت تخصیص داده شود. شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی بر اساس رای هیات مدیره که در ۲۰ یا ۲۱ اسفند سال جاری انتخاب خواهند شد به شناسایی توانمندی‌های خود در اجرای پروژه‌ها در سطح کشور یا استان خواهند پرداخت و از منافع آن بهره‌مند می‌شوند.

در این جلسه حسین فهیمی سخنگوی سهام عدالت درباره سرانجام ۶۰ درصد سهام عدالتی که مورد آزادسازی قرار گرفت و چگونگی خرید این سهام به واسطه نهادهای عمومی گفت: منابع ثابتی وجود ندارد که با ارائه تقاضا، سهام سریعا تبدیل به نقدینگی و واریز به حساب سرمایه‌گذار شود. سازمان بورس و اوراق بهادار در کنار دیگر تصمیم‌گیران باید اقدام به تحریک سمت تقاضا در بازار کنند. یکی از اقدامات این است که نهادی در جهت خرید این قبیل سهام با پول عموم مردم ایجاد شود که در این راستا سرمایه‌گذاران نیز با خرید در قیمت‌هایی پایین بدانند که یقینا در آینده به منافع قابل توجهی دست پیدا خواهند کرد. بنابراین در صورتی که مردم سرمایه‌گذاری در یونیت‌های صندوقی را که در نمادهای ۳۶گانه فعال هستند در دستور کار معاملاتی خود قرار دهند به‌طوری که حداقل و حداکثر سود برای خریداران به واسطه نهادهای غیردولتی اعم از نهادهای حقوقی سرمایه‌گذار در این صندوق مورد تضمین قرار گیرد خیلی از مشکلات بر طرف خواهند شد. در چنین شرایطی گروهی از سرمایه‌گذاران حقوق دیگر سرمایه‌گذاران را تضمین می‌کنند تا به نوعی با ورود بیشتر نقدینگی سمت تقاضا نیز تحریک شود. در این شرایط اگر عرضه‌ای صورت بگیرد متناسب با آن تقاضای جدی هم در بازار وجود خواهد داشت.

فهیمی در رابطه با کارت اعتباری سهام عدالت گفت: قرار است تا ۶۰ درصد ارزش سهام عدالت در قالب کارت اعتباری به سهامداران پرداخت شود و تا ۱۰ روز آینده بانک‌ها به تدریج شرایط خود را برای اعطای کارت اعتباری به سهامداران سهام عدالت اعلام می‌کنند. ما تلاشمان این است که افراد بتوانند به‌صورت الکترونیک درخواست خودشان را ثبت کنند و فقط برای دریافت کارت مراجعه حضوری داشته باشند. وی گفت: با دریافت کارت اعتباری سهام عدالت، امکان خرید وجود دارد و اگر مبلغ استفاده شده تا ۲۹ روز بازگردانده شود، سود به آن تعلق نخواهد گرفت. در صورت عدم بازگشت پول پس از گذشت ۲۹ روز، به وام سه ساله تبدیل خواهد شد که شرایط و سود خود را دارد. به گفته سخنگوی سهام عدالت، در مرحله اول در ۱۰ خرداد که ۳۰ درصد سهام عدالت آزاد شد و در مرحله دوم در عید غدیر ۳۰ درصد دیگر از سهام عدالت آزاد شد و با وجودی که وعده داده شده بود که ۴۰ درصد باقیمانده در دهه فجر آزاد شود، اما شرایط بازار تغییر کرده و اولویت اصلی ما حفاظت از دارایی مردم در سهام عدالت و تلاش برای مدیریت بهینه سهام عدالت است.

علی عسکری، معاون توسعه مدیریت و منابع وزیر اقتصاد نیز در این جلسه به ارائه آماری درخصوص سهام عدالت پرداخت و عنوان کرد: در اردیبهشت ماه سال جاری مقام معظم رهبری برای ساماندهی جدید دارندگان سهام عدالت و شرکت‌های دارای این سهام در استان‌ها ماموریتی را به وزارت اقتصاد و سازمان بورس محول کردند. بر این اساس سازمان و شورای عالی بورس بر آن شدند فرصتی را فراهم سازند تا سهامداران بتوانند سهام در اختیار خود چه در قالب سهام مستقیم و چه در قالب سهام غیر مستقیم را به بهره‌مندی مطلوب‌تری برسانند. وی گفت: وزارت اقتصاد، سازمان بورس و سازمان خصوصی‌سازی اقدامات مشخصی را در این خصوص پیاده‌سازی کردند به‌طوری که تا کنون در ۳ مرحله سود سهام عدالت حدود ۱۲ هزار و ۷۰۰ میلیارد تومان به حساب سهامداران واریز شد. در راستای سازمان‌دهی و برنامه‌ریزی این مهم اقداماتی صورت گرفت، در مرحله اول از سهامداران خواسته شد اقدام به انتخاب روش مستقیم یا غیر مستقیم کنند. حدود ۱۹ میلیون نفر از ۴۹ میلیون نفری که دارای سهام عدالت هستند روش مستقیم را انتخاب کردند. ۳۰ میلیون نفر نیز روش غیر مستقیم را برگزیدند. تمامی افرادی که روش مستقیم را انتخاب کردند، سجامی شده‌اند. افرادی که روش غیر مستقیم را برگزیدند در واقع سهامداری این افراد از طریق شرکت‌های سرمایه‌گذاری سهام عدالت استانی سازماندهی شده و این قشر از سهامداران در حقیقت عضو شرکت‌های سرمایه‌گذاری سهام عدالت استان هستند. بنابراین مقرر شد در هر استان فقط یک شرکت سرمایه‌گذاری استانی تشکیل شود و تمام سهامداران عضو در استان اقدام به ثبت‌نام کنند. عسکری بیان کرد: برای اینکه بتوان روش سهامداری افراد (غیر مستقیم) را در شرکت‌های استانی مسجل کنیم ضرورت دارد که انتخاب اعضای هیات مدیره در شرکت‌های استانی صورت بگیرد. برای انتخاب اعضای هیات مدیره هم نیاز است که سهامداران در گام نخست سجامی شوند. به گفته معاون وزیر اقتصاد در سه استان کرمان، فارس و یزد، ۶۵ تا ۷۳ درصد از سهامداران غیرمستقیم سهام عدالت در سامانه سجام ثبت‌نام کرده‌اند. در ۱۰ استان دیگر، این میزان ۶۰ تا ۷۳ درصد و در ۱۲ استان، ۵۰ تا ۶۰ درصد بوده است. در عین حال، در هشت استان میزان ثبت‌نام از ۳۲ تا زیر ۵۰ درصد بوده است. همچنین تاکنون هزار و ۸۰۰ نفر برای مدیریت شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی، کاندیدا شده‌اند. وی افزود: شرکت‌های سرمایه‌گذاری سهام عدالت استانی در رتبه‌بندی شرکت‌های کشور، شرکت‌های بزرگ و مهمی محسوب می‌شوند و ارزش سهام هر یک از این شرکت‌ها در بعضی استان‌های کوچک تا ۹ هزار میلیارد تومان می‌رسد. در برخی استان‌های بزرگ هم ارزش سهام هر یک از این شرکت‌ها قریب به ۲۰ هزار میلیارد تومان است. حسنعلی قنبری، معاون وزیر و رئیس کل سازمان خصوصی‌سازی گفت: متولی سهام عدالت، وزارت اقتصاد است و سازمان خصوصی‌سازی به‌عنوان یکی از بازوهای اجرایی، بخش‌هایی از وظایف اجرایی را عهده‌دار است. وی افزود: تاکنون طی سه مرحله، سود سهام توسط سازمان خصوصی‌سازی واریز شده است. در این مدت ۱۲۷ هزار میلیارد ریال به حساب بیش از ۴۱ میلیون نفر از مشمولان سهام عدالت واریز شده است.

گزارش

بررسی ابهامات صندوق سرمایه‌گذاری املاک و مستغلات

بورس و مسکن به هم پیوند می‌خورند؟

ترقی اقتصادی : با توجه به ابهامات مطرح شده پیرامون صندوق سرمایه‌گذاری مسکن به نظر می‌رسد، استفاده از این صندوق‌ها در این حوزه با توجه به ابعاد گسترده موجود نیاز به قانون مجزایی دارد.

پس از وقفه ۵ ماهه هیئت رئیسه مجلس شورای اسلامی در بررسی طرح جهش تولید و تامین مسکن، این طرح هم اکنون در دستور کار صحن علنی قرار گرفته و برخی از بندهای آن نیز با تصویب نمایندگان همراه شده است.

در همین ارتباط، یکی از ماده‌های تصویب شده در این طرح به مسئله تشکیل صندوق‌های سرمایه‌گذاری در حوزه مسکن می‌پردازد. مطابق جزئیات ماده ۵ طرح جهش تولید و تامین مسکن، وزارت راه و شهرسازی مکلف است با همکاری وزارت امور اقتصادی و دارایی، نسبت به تأسیس، توسعه و تسهیل مقررات فعالیت صندوق‌های سرمایه گذاری موضوع بند (۲۰) ماده (۱) قانون اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران برای تأمین مالی ساخت و اجاره واحدهای مسکونی از طریق جذب سرمایه بخش خصوصی اقدام نماید.

بر اساس تبصره‌های ذیل ماده مذکور، انتقال زمین‌های بخش دولتی و نهادهای عمومی غیر دولتی دستگاه‌های مشمول ماده ۲۹ قانون برنامه ششم توسعه، انتقال واحدهای مسکونی از صندوق به دارندگان واحدهای سرمایه گذاری نهایی این صندوق‌ها و اجاره املاک و مستغلات توسط شرکتهای سرمایه گذاری از مالیات معاف است.

همچنین زمین‌های موضوع قانون جهش تولی و تامین مسکن، صرفاً در قالب این صندوق‌ها قابل تخصیص به پروژه های ساخت می‌باشد.

به گزارش فارس، استفاده از صندوق‌های سرمایه‌گذاری در حوزه مسکن با ادبیات مستقل موضوعی نو در اقتصاد مسکن کشور تلقی شده که به اذعان برخی از کارشناسان می‌تواند منجر به بهبود شرایط بازار مسکن با استفاده از سازوکار بازار شود.

به استناد جزئیات ارائه شده در طرح جهش تولید و تامین مسکن، صندوق سرمایه گذاری نهادی مالی است که فعالیت اصلی آن سرمایه گذاری در اوراق بهادار می‌باشد و مالکان آن به نسبت سرمایه گذاری خود، در سود و زیان صندوق شریک هستند. به عبارت دیگر شرکت‌های صندوق سرمایه گذاری املاک و مستغلات می‌تواند، مشابه سایر شرکت‌های بورسی، سهام خود را وارد بازار سرمایه کرده و اشخاص حقیقی و حقوقی نسبت به خرید این سهام اقدام نمایند.

در همین راستا، محمدعلی دهقان دهنوی، معاون وزیر اقتصاد در تشریح جزئیات نحوه فعالیت، صندوق سرمایه گذاری در املاک و مستغلات گفت: «صندوق سرمایه گذاری در املاک و مستغلات، نوعی صندوق سرمایه گذاری است که سرمایه‌های خرد افراد را به منظور سرمایه گذاری در املاک و مستغلات تجمیع می نماید.»

معاون وزیر اقتص ف تقاضای بازار املاک و مستغلات و تشویق مدیریت حرفه ای اجاره داری و ساماندهی بازار اجاره داری بلندمدت املاک و مستغلات، اصلی ترین اهداف تاسیس این صندوق‌ها می باشند.»

اگرچه نحوه فعالیت صندوق‌های سرمایه‌گذاری حوزه مسکن می‌تواند زمینه ایجاد شفافیت در بازار مسکن را فراهم کرده و زمینه هدایت نقدینگی به حوزه ساخت مسکن را فراهم کند اما نحوه طرح این صندوق‌ها در قالب ماده ۵ طرح جهش تولید و تامین مسکن منجر به بروز برخی ابهامات شده است.

به عنوان مثال در قلب تبصره ۲ ماده ۵ طرح مذکور، فعالیت بخش‌های دولتی و غیر دولتی حاضر در این صندوق‌ها معاف از مالیات شده‌اند. این در حالی‌ست که این تبصره دامنه معافیت برای فعالین این حوزه را مشخص نکرده است.

در همین راستا، محمد حمیدزاده، کارشناس حوزه تامین مالی مسکن گفت:«بررسی فعالیت این صندوق‌ها در مکان‌های مختلف دنیا نشان می‌دهد که حتی مالیات بر عایدی سرمایه از آن بخش از سود سهامی که از این محل بدست آمده است، توسط دولت از سرمایه‌گذار اخذ می‌شود.»

این کارشناس تامین مالی مسکن گفت:« معافیت مالیاتی در نظر گرفته شده برای این صندوق‌ها در شرایط کنونی دنیا تنها برای آن دسته از سرمایه‌گذارانی است که برای بازنشستگی اقدام به ورود به این حوزه را انجام می‌دهند و سایر بخش‌های سرمایه‌گذاری بین ۵ تا ۱۵ درصد مشمول مالیات می‌شوند.»

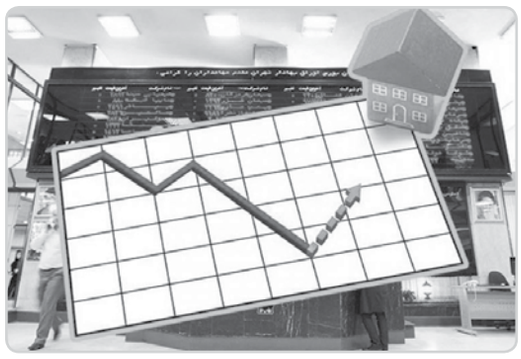

استناد به اظهارات کارشناسان بیانگر آن است که بخش عمده‌ای از سرمایه‌گذاران حوزه صندوق سرمایه گذاری املاک و مستقلات، مشمول مالیات می‌شوند. به عنوان مثال بررسی درآمد مالیاتی دولت انگلستان از سهامداران صندوق سرمایه‌گذاری املاک و مستغلات بین ۵ تا ۱۵ درصد تعیین شده است. این در حالی است که سرمایه‌گذاران بخش بازنشستگی از معافیت مالیاتی این صندوق‌ها بهره می‌گیرند.

ابهامات صندوق سرمایه‌گذاری حوزه مسکن که در ماده ۵ طرح جهش تولید و تامین مسکن گنجانده شده است، به مسئله معافیت‌های مالیاتی ختم نشده و دامنه وسیع‌تری را در بر می‌گیرد. در همین ارتباط و بر مبنای تبصره ۳ ماده مذکور، زمین‌های موضوع این قانون صرفاً در قالب این صندوق‌ها قابل تخصیص به پروژه های ساخت می‌باشد.

به عبارت دیگر کلیه زمین‌های مشخص شده برای ساخت حداقل ۱میلیون واحد مسکونی باید در این صندوق‌ها تجمع پیدا کند. در حالیکه مدل استفاده از صندوق‌های سرمایه‌گذاری در هیچ پروژه تولید انبوه ساخت مسکن مورد بررسی و ارزیابی قرار نگرفته و مشخص نیست، استفاده از این مدل چه تبعاتی را به همراه داشته باشد.

در همین رابطه، حمید بهزادی، کارشناس اقتصاد مسکن در بیان این نکته که صندوق سرمایه‌گذاری باید ابتدا به صورت پایلوت اجرا شود، گفت: « به نظر می‌رسد، استفاده از صندوق سرمایه‌گذاری در حوزه مسکن، تناسبی با سیاست‌ها و شرایط روز بازار مسکن نداشته باشد و بهتر است ابتدا در یک پروژه با تعداد کم و به صورت پایلوت اجرا شده و سپس در سطح کلان مورد بررسی قرار گیرد.»

بهزادی ادامه داد:« ارجاع تمام زمین‌های موضوع طرح جهش تولید مسکن برای ساخت حداقل ۱ میلیون مسکن به صندوق سرمایه‌گذاری می‌تواند عملکرد دولت برای پاسخ به تکلیف مجلس را با دشواری‌های بیشماری مواجه سازد.» با توجه به ابهامات مطرح شده پیرامون صندوق سرمایه‌گذاری به نظر می‌رسد، استفاده از این صندوق‌ها در حوزه مسکن با توجه به ابعاد گسترده نیاز به قانون مجزایی دارد و در قالب یک ماده از طرحی مجزا قابل طرح نیست. در همین رابطه مجلس شورای اسلامی ضمن توجه به ابهامات موجود باید زمینه قانونی برای به کارگیری پایلوت این صندوق‌ها در بازار مسکن را مهیا کند.

اخبار کوتاه

توسعه قشم با تامین اعتبار ۱۵ میلیارد دلاری بانک صادرات

ترقی اقتصادی: مدیرعامل بانک صادرات ایران گفت: از تجربه طرح «طراوت» برای تأمین اعتبار ۱۵ میلیارد دلاری سرمایه‌گذاری مورد نظر در منطقه آزاد قشم استفاده خواهیم کرد. حجت‌اله صیدی در آیین افتتاح سومین همایش تخصصی معرفی فرصت‌های سرمایه‌گذاری منطقه آزاد قشم درحوزه نفت، گاز و پتروشیمی اظهار کرد: تجربه استفاده از ظرفیت طرح «طراوت»(طرح اعتباری ویژه تولید) بانک صادرات ایران نشان داد که نزدیک به پنج برابر میزان تامین مالی نقدی، می‌توان گردش مالی ایجاد کرد و بانک صادرات ایران طی سال جاری و سال‌های آتی از طریق تامین مالی نقدی سه تا چهار میلیارد دلاری، اعتباری به میزان ۱۵ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری لازم برای توسعه جزیره قشم را تامین خواهد کرد.

آغاز احداث کتابخانه پاسارگاد در شهرستان پاسارگاد

ترقی اقتصادی: بانک پاسارگاد در راستای ایفای رسالت‌های اجتماعی خود و در ادامهٔ پروژه‌های ساخت مدرسه و کتابخانه در نقاط مختلف کشور، همزمان با دهه مبارک فجر، عملیات احداث کتابخانه «پاسارگاد» را در استان فارس، شهرستان پاسارگاد آغاز کرد. در این مراسم مهندس دوستی عضو هیئت‌عامل بانک پاسارگاد ضمن اشاره به اقدامات این بانک در حوزه مسئولیت‌های اجتماعی گفت: بانک پاسارگاد در عرصه ایفای رسالت‌های اجتماعی، در بین بانک‌های کشور پیشتاز است. این بانک با داشتن بیش از ۱,۵ میلیون نفر سهامدار، بانکی مردمی است. وی با اشاره به اقدامات بانک پاسارگاد در زمینه ایجاد اشتغال در کشور افزود: این بانک تاکنون بیش از ۲۶ مدرسه و ۱۷ کتابخانه در نقاط مختلف کشور ساخته‌است و در سال آینده نیز، ۱۳ مدرسه دیگر به این تعداد افزوده خواهد شد.

بانک کارآفرین لباس نو به تن کرد

ترقی اقتصادی: هم زمان با جشن بیست و یکمین سالگرد تاسیس بانک کارآفرین و در آستانه ۲۲ بهمن، سالروز پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی ازهویت جدید این بانک رونمایی شد.در مراسم سالگرد تاسیس بانک کارآفرین که با حضور مدیرعامل، اعضای هیات مدیره و مدیران بانک برگزار شد، دکتر محمدرضا فرزین مدیرعامل بانک کارآفرین، با اشاره به تصمیم گیری جمعی همه اعضای هیات مدیره بانک برای تصمیمات و تدوین استراتژی بانک، گفت: تصمیمات جمعی با همراهی همه مدیران و همکاران موجب شده تا شاهد رشدهای چشم‌گیر و سه رقمی در مجموعه عملکرد بانک در یکسال اخیر بودیم. وی اجرای طرح طبقه بندی مشاغل، تدوین سامانه جامع منابع انسانی، تدوین آیین نامه تسهیلات و آیین نامه رفاهی را سرآغازی برای متناسب سازی حقوق و دستمزد خواند و اظهار داشت: یکی از الزامات اولیه ما تجهیز منابع انسانی بود؛ زیرا نیروی انسانی به عنوان مهم ترین سرمایه بانک باید از انگیزه لازم برای ارائه خدمات مطلوبتر برخوردار باشد.

«تجربه ای متمایز»، شعار جدید بانک ملت

ترقی اقتصادی: مدیرامور اداره کل دفتر مدیریت و روابط عمومی بانک ملت، درباره شعار جدید این بانک، توضیحاتی را ارایه کرد. به گزارش روابط عمومی بانک ملت، این بانک به تازگی در تبلیغات خود از شعار جدید«تجربه ای متمایز» استفاده می کند.علی اکبر صابریان، مدیرامور اداره کل دفتر مدیریت و روابط عمومی بانک ملت درباره طراحی و انتخاب این شعار گفت: شعار جدید بانک روی دو عنصر اساسی تجربه و متمایز بودن تمرکز کرده است. تجربه مجموعه تعاملات ذینفعان با بانک است که این حس خوشایند باعث می شود تا مشتریان از بانک با دید و ذهنیت مثبت صحبت کنند.وی افزود: امروزه، تجربه مشتری به ویژه برای شرکت های خدمت محور مثل بانک در اولویت تمرکز قرار دارد و میتوان گفت، رقابت شرکت‌ها حول محور تجربه مشتری صورت می گیرد.

رشد ۱۰۹ درصدی درآمدهای کارمزدی وزمین

ترقی اقتصادی: درآمدهای کارمزدی بانک ایران زمین در ۹ ماهه ابتدای سال جاری، با ۱۰۹ درصد رشد رو به رو شد. بانک ایران زمین که با نماد وزمین و سرمایه ۴ هزار میلیارد ریال از بانک های فعال در بازار سرمایه کشور است، در ۹ ماهه امسال موفق شد ۶۶ میلیارد و ۳۹۲ میلیون ریال از محل کارمزدهای دریافتی درآمد کسب کند که نسبت به رقم ۳۱۷ میلیارد و۲۰۲ میلیون ریال مقطع مشابه سال گذشته، ۱۰۹ درصد رشد را نشان می دهد. جمع درآمدهای غیرمشاغ این بانک بورسی هم ۱,۲۴۱ میلیارد و ۷۷۵ میلیون ریال اعلام شده که نسبت به مبلغ ۶۲۷ میلیارد و ۹۹۰ میلیون ریال پایان آذرماه پارسال، ۹۸ درصد بیشتر شده است.بر اساس این گزارش، بانک ایران زمین تا پایان آذرماه امسال توانسته است ۱۴,۳۹۰ میلیارد و ۴۲۷ میلیون ریال درآمد مشاع به جمع درآمدهای خود بیفزاید.

افتتاح دفتر بانکداری اختصاصی بانک سامان در اصفهان و قم

ترقی اقتصادی: دفاتر بانکداری اختصاصی بانک سامان در شهر اصفهان و قم افتتاح و خدمت‌رسانی به مشتریان ویژه در این شهرها آغاز شد.بانک سامان ر راستای ارائه خدمات متفاوت به مشتریان خاص خود، دفتر بانکداری اختصاصی را در شهرهای اصفهان و قم راه‌اندازی کرد. بر این اساس تمامی مشتریانی که مجموع سپرده‌گذاری آن‌ها (ریالی و ارزی) نزد بانک سامان بیش از ۳۵ میلیارد ریال باشد، می‌توانند خدمات بانکی و مشاوره‌ای خود را بدون پرداخت هزینه و کارمزد از طریق دفاتر بانکداری اختصاصی دریافت کنند. بر این اساس، مشتریان خاص بانک سامان می‌توانند از طریق این دفاتر خدماتی شامل دسترسی آسان و راحت به بانکدار اختصاصی، انجام امور بانکی و سایر خدمات (بیمه و سرمایه‌گذاری) بدون نیاز به حضور در شعب و در محل مورد تقاضای مشتریان، ارائه پیشنهادات مالی و سرمایه‌گذاری به مشتریان و مدیریت سپرده‌های مشتری حسب شرایط موجود را دریافت کنند.

سه عاملی که باعث کاهش قیمت دلار خواهد شد؟

سایه برجام بر بازار ارز

ترقی اقتصادی : دلار بعدازچندین هفته ثبات قیمتی یک افزایش نسبی را بعد از اظهار نظر مقامات ارشد ایران و آمریکا در مورد برجام تجربه کرد، اما بعد از سپری شدن این رویداد دلار دوباره قدری آرام گرفت، این ارز بین المللی در حال حاضر در محدوده ۲۴ تا ۲۵ هزار تومان در نوسان است، اما باید دید که در آینده کوتاه مدت و به خصوص در سال ۱۴۰۰ دلار چه سمت و سویی پیدا خواهد کرد.

ابراهیم جمیلی رئیس خانه اقتصاد با تاکید بر اینکه الان مهم‌ترین نکته در مورد ارز ثبات این بازار است گفت: در سایه ثبات است که قیمت واقعی ارز مشخص خواهد شد و از هیجانات و جوی که در آن ایجاد می‌شود، دیگر خبر نخواهد بود، از سوی دیگر اینکه ارز در سال آینده در چه نرخی قرار خواهد گرفت، بستگی به این موضوع دارد، که دولت بخواهد چه میزان از بودجه را با پول حاصل از فروش نفت تامین کند و یا چه میزان از طریق صادرات غیر نفتی، این مسائل باید روشن شود، تا بعد از آن بتوان به طور دقیق در این مورد به ظهار نظر پرداخت.

این فعال بخش خصوصی با اشاره به اینکه سه عامل مهم در وضعیت بازار ارز دخیل هستند، بیان کرد: مورد اول مربوط به ثبات ارز است، متاسفانه در دو سال گذشته آرامش در اقتصاد ایران وجود نداشت و با تکانه‌های شدیدی که رخ داد، نرخ ارز با افزایش روبروشد، اما امروز به نظر می‌رسد این آرامش به بازار ارز بازگشته است، عامل دوم نیز مرتبط با افزایش تولید در کشور است، هر چقدر که بتوان تولید را افزایش داد و از طرق آن میزان صادرات را نیز بالا برد، به تبع آن می‌توان نرخ ارز را در ثبات و آرامش نگه داشت و از تکانه‌های آن جلوگیری کرد. جمیلی افزود: سومین عامل نیز مربوط به تحریم‌ها است که فشار زیادی به اقتصاد ایران وارد کرد و باعث شد که نرخ ارز با جهش قابل توجه‌ای روبرو شود، اما به نظر می‌رسد با روی کار آمدن بایدن و رفع احتمالی تحریم‌ها می‌توان امیدوار بود که شرایط ارز نیز به یک ثبات بلند مدت دست پیدا کند، این در حالی است که در دوران تحریم نیز با اختصاص ارز ۴۲۰۰ تومانی و چند نرخی کردن ارز، رانت‌های بسیار زیادی توزیع شد که این مسئله ضربه سنگینی را به پیکره اقتصاد کشور وارد کرد، یکی از بهترین سیاست‌هایی که در دوران ثبات اقتصادی باید در پیش گرفته شود، موضوع تک نرخی کردن ارز است که از اهمیت بسزایی برخوردار است، زیراکه از به وجود آمدن هرگونه رانت و فسادی جلوگیری می‌کند.

وحید شقاقی شهری رئیس دانشکده اقتصاد دانشگاه خوارزمی در گفتگو با فرارو با اشاره به اینکه افزایش قیمت دلار طی روزهای اخیر تحت تاثیر اظهار نظرهای سیاسی و دیپلماتیک بوده است، اظهارداشت: این قبیل سخنان معمولا یک شوک موقتی را به بازار ارز وارد می‌کند و نمی‌توان چندان آن را تعمیم داد که در کوتاه مدت نیز ارز به خاطر این اظهارات با رشد و افزایش همراه می‌شود، در حال حاضر با توجه به وضعیتی که وجود دارد، به اعتقاد بنده چشم انداز ارز در سال آینده کاهشی خواهد بود که در این زمینه سه عامل مهم دخیل هستند که موجبات کاهش قیمت دلار را فراهم خواهند کرد.

وی با تاکید بر اینکه پیش بینی می‌شود، قیمت دلار در مرز ۲۰ هزار تومان قرار بگیرد، گفت: البته این سیر نزولی به طور تدریجی انجام خواهد شد ودلار در محدوده ۱۹ تا ۲۲ هزار تومان به اصطلاح رنج خواهد زد، مورد اول افزایش میزان صادرات نفت است که طی این چندماهه نیز رخ داده و به نظر می‌رسد در آینده نیز میزان رشد صادرات نفت با روند صعودی همراه خواهد شد، مورد دوم نیز مربوط به افزایش صادرات غیر نفتی است، که خود وابسته به دو عامل دیگر است.

شقاقی افزود: در این رابطه با رفع احتمالی تحریم‌ها به خصوص در زمینه مالی و بانکی و همچنین حمل و نقل و بیمه، یک مانع جدی از سر راه افزایش صادرات غیر نفتی برداشته خواهد شد، این امیدواری وجود دارد که بتوان به بازارهای صادراتی که در گذشته وجود داشت، همچنان بتوان آن‌ها را در اختیار گرفت و صادرات را دوباره به روال سابق برگرداند، عامل دیگر نیز رفع محدودیت‌های ناشی از کرونا بود، که این موضوع در صادرات به کشورهای همسایه از جمله عراق باعث شده بود که صادرات به کلی مختل شود.

این کارشناس مسائل اقتصادی اضافه کرد: مورد سوم که باعث می‌شود، ارز در سال آینده با کاهش روبرو شود، آزادسازی منابع بلوکه شده ایران در کشورهای دیگر است، در حال حاضر ایران میلیاردها دلار در کشورهایی نظیر عراق، کره جنوبی، چین، هند، لوکزامبورگ و... منابع ارزی دارد که به بهانه تحریم دسترسی به آن‌ها مسدود شده است، اما با توجه به رایزنی‌ها و مذاکراتی که صورت گرفته در قدم اول می‌توان به ارزهایی که در عراق و کره جنوبی که میزان آن بیش از ۱۰ میلیارد دلار است، دسترسی پیدا کرد.

وی ادامه داد: اگر تمامی ارزها نیز آزاد شود، آن زمان منابع و دارایی‌های ارزی بانک مرکزی به میزان کافی خواهد بود و این بانک می‌تواند، به خوبی بازار ارز را مدیریت و کنترل کند، بنابراین آنچه که در مورد بازار ارز از اهمیت بسزایی برخوردار است، این عوامل کلیدی و پایدار هستند که آینده این بازار را رقم خواهند زد، از سوی دیگر رشد بهای نفت نیز که این روزها به بالای ۶۰ دلار افزایش پیدا کرده مزید بر علت خواهد شد تا درآمدهای ارزی کشور در سال آینده با افزایش بیشتری روبرو باشد.

شقاقی یادآور شد: با توجه به اینکه کاهش قیمت ارز برای سال آینده پیش بینی می‌شود، به تبع این موضوع، نرخ تورم نیز در سال آینده کنترل شود و ما تورمی حول و حوش ۲۰ درصد را انتظار خواهیم داشت، از سویی هدفگذاری تورمی بانک مرکزی نیز برای امسال ۲۲ درصد است، که به نظر می‌رسد این عدد برای سال آینده قابل تحقق خواهد بود، همچنین با توجه به خوشبینی‌هایی که در رابطه با رفع تحریم‌ها و بازگشت آمریکا به برجام وجود دارد، این روندهایی که برای نرخ ارز و نرخ تورم ترسیم شد به احتمال بسیار زیاد محقق می‌شود.

سمت وسوی حذف صفرپول ملی

ترقی اقتصادی : اوایل اردیبهشت امسال بود که دولت از ایده حذف چهار صفر رونمایی کرد. خبری که بعد از سال‌ها مسکوت ماندن، بار دیگر بحث‌های مربوط به ارزش پول ملی و مناسبات اقتصادی در رابطه با آن را به سرتیتر رسانه‌های اقتصادی بازگرداند. در همان زمان، علی ربیعی سخنگوی دولت در صفحه شخصی خود در فضای مجازی نوشت: «فردا در مجلس، برای اصلاح چهار صفر از پول ملی بحث می‌شود. مردم به تومان صحبت و مراکز رسمی به ریال ثبت می‌کنند. حتی تومان می‌نویسیم و تومن می‌گوییم. حذف چهار صفر یک کار لازم برای ساده کردن روابط مالی است.»

اما از همان روز تاکنون، این بحث کماکان ادامه داشت و موافقان و مخالفان خود را پیدا کرد. نکته اصلی دیدگاه مخالفان حول دو موضوع بود. یک اینکه حذف صفر از واحد پولی هزینه‌بر خواهد بود و در نگاه دوم، اینکه این اقدام بدون در نظر گرفتن سایر ابعاد اقتصادی و اصلاح ساختاری نتیجه‌ای جز تشدید تورم به خاطر گرد شدن اعداد رو به بالا نخواهد داشت. اما برخی می‌گویند حذف صفرها از پول ملی می‌تواند تا حدودی بار روانی ناشی از لمس تورم را کاهش دهد و باید سعی کنیم در اقتصاد به سمت انضباط مالی و پولی برویم. اما راهکار چیست؟ در ادامه با مروری بر بحث‌های مطرح شده دیدگاه مخالفان و موافقان این موضوع را می‌آوریم و در پایان درباره این راهکار سخن خواهیم گفت که آیا درگاه‌های پرداخت آنلاین می‌توانند راهگشای این موضوع باشند و حذف صفر از واحد پولی را تسهیل بخشند یا خیر.

مخالفان چه می‌گویند؟

مجیدرضا حریری معتقد است: «مساله کشور ما افزایش رشد نقدینگی نسبت به تولید است و با پاک کردن صفرها راهی به جایی نمی رسد». نایب رئیس اتاق ایران و چین تورم را عاملی می‌داند که باید در ابتدا مورد توجه قرار بگیرد. چرا که تورم زمینه ساز اصلی همه این بحث ها است. به عقیده او «وقتی موتور ماشین جوش می‌آورد نباید آمپر را تعویض کرد تا معلوم نشود که ماشین چه زمانی جوش آورده است. مساله حذف صفر نیز درست مثل حذف آمپر از اتومبیل است» .

فرشاد مومنی، استاد دانشگاه علامه هم در همایشی گفته است: ویژگی مشترک ماجرای حذف صفر از پول ملی در تمام تجربه‌های موفق این است که یک اقدام پسینی و نمادین است یعنی به خودی خود فاقد اعتبار و ارزش است.

علی دینی ترکمانی، جامعه‌شناس اقتصادی هم می‌گوید «با انجام این کار در انجام عملیات مالی به جای رقم‌های درشت با ارقام کوچکتری سروکار داریم و همچنین اسکناس‌ها نیز در حجم کمتری حمل می‌شوند.» همچنین «با حذف چهار صفر از پول ملی، واحد پولی نیز از ریال به تومان تغییر خواهد کرد، اما این عمل در قدرت خرید مردم تغییری ایجاد نمی‌کند و آن را افزایش نمی‌دهد.»

این کارشناس مسائل اقتصادی با تاکید بر اینکه حذف چهار صفر از پول ملی باید در کنار اقدامات دیگر انجام شود، تا اثرگذاری خود را به همراه داشته باشد، گفته است: «می‌بایست سیاست‌های انقباضی در زمینه پولی دنبال شود و از سویی انضباط مالی نیز باید در دستور کار دولت قرار بگیرد، تا در کنار کنترل تورم، حذف چهار صفر از پول ملی بتواند کارکردهای خود را حفظ کند.»

موافقان چه می‌گویند؟

طهماسب مظاهری، رییس کل اسبق بانک مرکزی با بیان اینکه ریال، هم به لحاظ قانونی و هم به لحاظ عملی دیگر معنای اولیه خود را از دست داده است، گفته است : «حذف چهار صفر از پول ملی اقدامی ضروری و الزامی است. نسبت تورمی که در چند سال اخیر داشتیم به حدی است که اگر بیاییم و چهار تا صفر را حذف کنیم پولمان نسبت به هم قدرت خرید داخل کشور و هم نسبت به ارزش مبادلاتی پول های دیگر دنیا معنا پیدا می کند.»

محمود بهمنی، نماینده مجلس شورای اسلامی نیز با اشاره به تأثیر حذف صفر از پول ملی بر تورم نیز گفته است: «نرخ تورم هیچ‌گاه متأثر از «کمیت واحد پولی» تغییر نمی‌کند بلکه حجم پول در تورم تأثیرگذار است؛ به‌عنوان مثال به جای چاپ ۱۰۰ اسکناس ۱۰۰ تومانی، یک اسکناس ۱۰ هزار تومانی چاپ می‌شود که با احتساب هزینه تمام‌شده ۳۰۰ تومانی به ازای هر اسکناس ۱۰۰ تومانی، با چاپ هر اسکناس ۱۰ هزار تومانی، ۳۰ هزار تومان در هزینه صرفه‌جویی می‌شود.»

به عقیده رئیس کل اسبق بانک مرکزی، این طرح هیچ تاثیری در کاهش درآمدها ندارد بلکه حجم مبادلات را روان و تسهیل می‌کند و ما دیگر دارای یک واحد پولی می‌شویم.

اما تاکتیک حذف صفر از کجا آمد؟

بعد از جنگ جهانی دوم، دوران تازه‌ای از حذف صفر از پول کشورها آغاز شد و کشورهای بیشتری در مقاطع مختلف به سراغ این سیاست رفتند. در موردی بسیار عجیب مجارستان که بعد از جنگ جهانی با ابرتورمی کم‌سابقه روبه‌رو بود، ۲۹ صفر از پول خود حذف کرد و با حذف این ۲۹ صفر، یک واحد پولی جدید به نام «فورینت»، تبدیل به پول رسمی این کشور شد.

به این ترتیب، از سال ۱۹۶۰ تاکنون، در ۷۱ مورد دولت های در حال توسعه، مجبور به حذف چندین صفر از پول ملی خود شده‌اند. طی این مدت ۱۹ کشور یک بار اقدام به حذف صفر کرده و ۱۰ کشور نیز ۲ بار این سیاست را اجرا کرده‌اند. آرژانتین، یوگسلاوی سابق و برزیل نیز هر کدام به ترتیب با ۴، ۵ و ۶ بار اجرای سیاست حذف صفر، رکوردی ماندگار برجای گذاشتند.

با وجود اینکه تاکنون کشورهای زیادی اقدام به حذف صفر از واحد پول ملی خود کرده‌اند اما شاید نزدیکترین تجربه به کشور ما را ترکیه داشته باشد. تجربه ترکیه که یک کشور اروپایی با بستری جهان سومی است اینگونه رقم خورد که به یکباره ۶ صفر از پول این کشور در سال ۲۰۰۵ میلادی حذف شد. تورم در ترکیه از ابتدای دهه ۸۰ میلادی آغاز شد و با شتاب به پیش رفت. نهایتا در ژانویه ۲۰۰۵ با حذف ۶ صفر از پول ملی، لیر جدید جایگزین لیر قدیم شد.

حذف صفر مانع توهم پولی می‌شود

عضو سابق شورای پول و اعتبار گفت: روش بانک مرکزی درکمرنگ کردن صفرها سبب می‌شود تا در ابتدا مردم در عمل به صورت تدریجی با پول جدید مأنوس شوند و در مراحل بعدی مانع توهم پولی خواهد شد.

بر اساس یکی از تصمیم‌های مهم اقتصادی دولت دوازدهم که در سال ۱۳۹۹ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و با حذف چهار صفر از پول ملی، مقرر شد تا «ریال» به «تومان» تغییر کند، تا به اینجای کار بانک مرکزی اسکناس‌هایی با ۴ صفر کمرنگ به منزله حذف آن منتشر و ارائه کرده است.

نقل و انتقال آسان‌تر پول و کاستن از مخاطرات آن در حجم کلان، صرفه‌جویی در هزینه‌های چاپ و امحای اسکناس، صرفه‌جویی در وقت نیروهای انسانی و هزینه‌های معاملاتی در مسایل مالی کشور، اثرات مثبت روانی در جامعه، سادگی در مبادلات و نگهداری ساده‌تر حساب‌های ارقام و ترازنامه‌ها از مهم‌ترین مزایایی است که برای اجرای حذف صفر از پول ملی برمی‌شمارند.

غلامرضا مصباحی‌مقدم، عضو سابق شورای پول و اعتبار در گفت‌وگو با ایبنا درباره حذف صفرها بر بار روانی آن گفت: بار اول نیست که بانک مرکزی اسکناس‌هایی را با کمرنگ کردن صفرها به چاپ می‌رساند، پیش از این هم چک پول‌های ۵۰ هزارتومانی و ۱۰۰ هزارتومانی را به همین روش چاپ و منتشر کرده و از این طریق حذف چهار صفر را مورد استقبال قرار داده است.

وی در ادامه اضافه کرد: روش بانک مرکزی سبب می‌شود تا در ابتدا مردم در عمل به صورت تدریجی با پول جدید مأنوس شوند و در مراحل بعدی مانع توهم پولی می‌شود. توهم پولی اصطلاحی در اقتصاد است که به اشتباهات ناشی از محاسبات خصوصا درباره پول خرد گفته می‌شود.

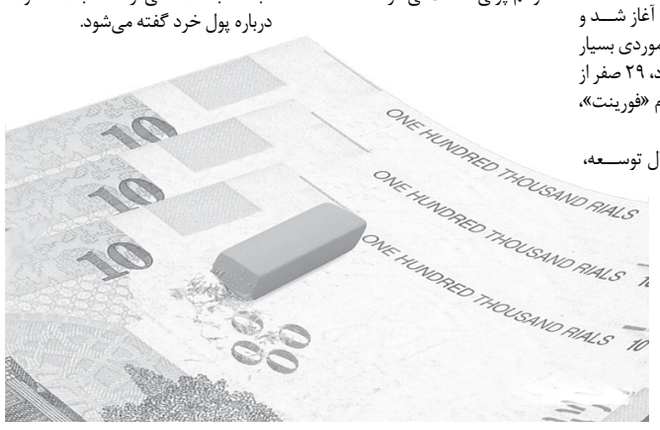

فواید حذف کارت بانکی در تراکنش‌های خرید

ترقی اقتصادی : طبق اعلام مدیر اداره نظام‌های پرداخت بانک مرکزی، عدم نیاز به حمل کارت، امکان پرداخت سریع و امن، عدم امکان کپی‌برداری از کارت و ... از ویژگی‌های مهم سرویس پرداخت موبایلی مبتنی بر استاندارد EMV (کهربا) برای مشتریان است.

داوود محمد بیگی با اشاره به اهداف نظام‌های پرداخت و خدمات بانکی در کشور گفت: اهداف نظام‌های پرداخت و خدمات بانکی در کشور بر سه پایه اصلی «امنیت» و «تنوع» و «سهولت کاربرد» بنا شده است و بانک‌ها در ارائه هر محصول جدید باید این سه موضوع را مدنظر خود قرار دهند. در سرویس کهربا نیز اصول فوق مدنظر قرار گرفته و ضمن ایجاد سهولت و سادگی و آسایش بیشتر در پرداخت‌های کارتی و ارتقای امنیت، به تنوع خدمات و سرویس‌هایی که در این حوزه قابلیت گسترش دارند نظیر پرداخت با رمز اول، پرداخت مبتنی بر ریسک مشتری، خدمات پرداخت بدون دریافت رمز و پرداخت بزن و برو مانند کارت مترو (tap&go) و ... توجه شده است.

وی در خصوص سرویس کهربا گفت: به واسطه این سرویس، در واقع از هوشمندی موبایل به عنوان ابزار کارت بهره گرفته شده و کارت از موجودیتی منفعل و غیرفعال به موجودیتی فعال تبدیل شده است. براین اساس و به معنای دقیق در این خدمت پرداخت، از موبایل به عنوان ابزار پرداخت و کارت استفاده می‌شود.

طبق اعلام بانک مرکزی، محمد بیگی با بیان اینکه استفاده از فیزیک کارت نزد مشتریان بانک‌ها از جذابیت زیادی برخورداد نیست و همواره یکی از مشکلات مردم در خدمات بانکی تعدد کارت های بانکی است که در این سرویس امکان تجمیع آنها در موبایل وجود دارد، افزود: یکی از ویژگی‌های مهم این طرح عبور از کارت‌های فیزیکی هوشمند بانکی و جایگزینی موبایل هوشمند با آن است که صرفه‌جویی قابل ملاحظه‌ای برای کشور خواهد داشت.

مقام مسئول بانک مرکزی با بیان اینکه پیش تر، این شیوه پرداخت جسته و گریخته در کشور انجام شده است، گفت: طی سال‌های گذشته برخی از بانک‌ها و شرکت‌های پرداخت، اقداماتی در این زمینه انجام دادند. بر این اساس بانک مرکزی نیز نسبت به بومی‌سازی استاندارد EMV در کشور اقدام کرده است. در حقیقت این اقدام بانک مرکزی هم راستا کردن و هم‌افزایی تمام اقداماتی است که پیش از این توسط شرکت‌های پرداخت و بانک‌ها انجام شده بود.

بدون اتصال به اینترنت تراکنش کنید

وی افزود: برای مثال برخی بانک‌ها در شیوه‌های پرداخت به سمت کارت فیزیکی هوشمند و برخی برای نگهداری اطلاعات حساس کارت از فضای موجود روی سیم کارت رفته بودند. البته ذکر این نکته ضروری است که استفاده از فضا یا حافظه امن گوشی در کشور ما تقریباً غیرقابل دسترس است. در حقیقت بانک مرکزی با طرح کهربا تکلیف این موضوع را مشخص کرد. به بیان بهتر هم اکنون، بانک مرکزی برای بازیگران این عرصه مشخص کرده است که اطلاعات حساس کارت به چه شکل نزد صادرکننده و در فضای ابری نگهداری شده (به این تکنولوژی HCE یا Host Card Emulation) و نحوه دسترسی برنامک‌ها به آن چگونه است و پذیرندگان نیز باید از استاندارد EMV استفاده کنند و عملاً تکلیف حوزه کارت هوشمند مشخص شده است. اگرچه کماکان استفاده از حافظه سخت افزاری نیز امکان پذیر است اما با هزینه بالاتر.

مدیر اداره نظام‌های پرداخت با بیان اینکه در سرویس کهربا پرداخت برخط و برون خط پوشش داده می‌شود، تصریح کرد: به عبارت دیگر این امکان وجود دارد که مشتری بدون نیاز به اتصال برخط به اینترنت اقدام به انجام تراکنش کند. این موضوع می‌تواند تا حد زیادی در آینده ضمن ایجاد سهولت برای مشتریان باعث کاهش حجم تراکنش‌های برخط شده و نتیجه آن کاهش هزینه انجام تراکنش است.

محمدبیگی افزود: بر اساس آمار شرکت شاپرک در حال حاضر قریب به ۴۰ درصد کارت خوان‌ها فعلاً قابلیت پشتیبانی از خدمت NFC را دارند. اما برای پوشش حداکثری در این استاندارد علاوه بر NFC، راهکارهای ارتباطی دیگری همچون QR کد Di-Wi نیز قابل استفاده است. برای دستگاه‌های کارت‌خوانی که از فناوری NFC پشتیبانی نمی‌کنند، می‌توان از سایر مدل‌های ارتباطی استفاده کرد و این موضوع مشکل بازدارنده‌ای برای اجرا و فراگیر شدن این پروژه نیست.

وی با بیان اینکه کارت های مغناطیسی موجود به سادگی قابل کپی برداری است گفت: در حالی که در طرح کهربا عملا کارت قبل از انجام تراکنش اقدام به شناسایی ابزار پذیرش می‌کند این یعنی هوشمندی و فعال بودن کارت نسبت به ابزارهای پذیرش.

محمدبیگی با بیان اینکه این فناوری یک «امکان» و «انتخاب» است که در اختیار مشتریان قرار گرفته است، عنوان کرد: مشتری می‌تواند از سرویس کهربا در پرداخت موبایلی خود بهره‌مند شود و یا از کارت فعلی خود برای پرداخت‌هایش استفاده کند. لذا به واسطه این قابلیت، تنها یک محصول به سبد محصولات پرداخت کارتی اضافه می‌شود و فعلا قرار نیست تمام کارتهای فیزیکی حذف شود و قاعدتاً در صورتی که موبایل مشتری از این قابلیت پشتیبانی کند، می‌تواند از خدمت مذکور بهره‌مند شود.

وی درباره مشتریانی که گوشی هوشمند ندارند و یا حتی گوشی هوشمند دارند و مایل به استفاده از این ابزار نیستند، گفت: این افراد کماکان می‌توانند از کارت مغناطیسی خود استفاده کنند. اما به دلیل مزایای طرح و سادگی کاربری آن پیش‌بینی می‌شود به سرعت مورد استقبال مردم به خصوص قشر جوان کشور قرار گیرد. عدم نیاز به حمل کارت، امکان پرداخت سریع و امن، عدم امکان کپی‌برداری از کارت و ... از ویژگی‌های مهم طرح یاد شده برای مشتری است. مقام مسئول بانک مرکزی با بیان اینکه ملحق شدن شبکه بانکی به این فناوری کار چندان پیچیده‌ای نیست، گفت: در حال حاضر تجهیز و ملحق شدن یک بانک و یک شرکت پرداخت (PSP) به این طرح نشان از آن دارد که این طرح، امری شدنی و ممکن است. البته همانطور که گفتم بانکها می‌توانند با تغییراتی اندک به این فناوری مجهز شوند. درخصوص شرکت‌های پرداخت (PSP) نیز براساس هماهنگی‌های صورت گرفته، امیدواریم در آینده تعداد زیادی از این شرکت‌ها تغییرات را متناسب با فناوری یاد شده اعمال کنند. وی ضمن تأکید بر توجه به عنصر مروز زمان در پیاده‌سازی و اجرایی کردن فناوری‌های نوین گفت: باید توجه داشت که مدتی زمان لازم است تا یک فناوری نوین در تمام حوزه‌های کسب‌وکار به جایگاه مطلوب دست یابد. در عین حال استفاده و خو گرفتن مردم با فناوری‌های نوین نیز امری زمان‌بر است. طبیعتاً بخشی از این مهم نیز به نوع استقبال مردم از فناوری جدید بازمی‌گردد. لذا باید منتظر ماند و دید که مردم تا چه اندازه از این نوع جدید پرداخت استقبال می‌کنند. از این رو عنصر زمان در حوزه فناوری‌های نوین بسیار تعیین‌کننده است و نمی‌توان به یک باره و ظرف مدتی کوتاه تمام حوزه پرداخت به این تکنولوژی منتقل شود.

مدیر اداره نظام‌های پرداخت بانک مرکزی با تأکید بر اینکه ضروری است در حوزه پرداخت تنوع محصولات وجود داشته باشد، عنوان کرد: ضروری است این انتخاب را به مشتریان بدهیم که از بین محصولات مختلف، گزینش کنند. برای مثال مشتریان می‌توانند از پرداخت هوشمند موبایلی، کارتی، کیف پول، حسابی و غیره استفاده کنند.

محمدبیگی یادآور شد: البته بانک مرکزی درصدد است که این آمادگی را هر چه سریع‌تر در زیرساخت‌های فناوری شبکه بانکی فراهم کند. در این زمینه در صورتی که برخی الزامات در این حوزه اعم از مشخص شدن مبالغ و سقفی که قرار است بدون رمز پرداخت شود و سایر الزاماتی که مرتبط با حوزه فناوری بانکها و شرکتهای پرداخت است، مشخص شود، شاهد گسترش هرچه بیشتر این فناوری خواهیم بود.

وی در پایان افزود: همچنین در حال حاضر تعداد دیگری از بانک‌ها آماده ملحق شدن به این طرح هستند و مقرر است که آزمون‌های لازم برای آنها در این هفته انجام شود.

رئیس‌کل بیمه‌مرکزی خبر داد: از سال آینده

پرداخت یکپارچه الکترونیکی خسارت‌ها

ترقی اقتصادی : برنامه‌ریزی برای پرداخت آنلاین خسارت، شروع به‌کار صندوق بیمه حوادث طبیعی از سال آینده، اجباری شدن بیمه واحدهای مسکونی، برخورد با ارائه‌دهندگان نرخ‌های غیرفنی، اعطای مجوز جدید به شرکت‌های توجیه‌دار، تلاش برای حذف عوارض صنعت بیمه و ... ازجمله موضوعات مهمی بود که رئیس‌کل بیمه مرکزی روز گذشته طی یک نشست خبری که به‌صورت آنلاین برگزار شد، به آنها اشاره کرد.

غلامرضا سلیمانی در این نشست به اقدامات صنعت بیمه در حوزه صدورالکترونیک بیمه‌نامه‌ها و پرداخت خسارت‌ها به شکل آنلاین پرداخت و گفت: با تلاش‌هایی که در سال۹۹ صورت گرفت، توانستیم با همکاری شرکت‌های بیمه و استقبال خوب مردم، از ارائه خدمات به شکل حضوری و کاغذی فاصله بگیریم و بیمه‌نامه‌ها را به شکل آنلاین صادر کنیم. او با بیان اینکه اکنون در ارتباط با بیمه شخص‌ثالث موفق شدیم کد یکتا را صادر و در بخش انبارها و آتش‌سوزی نیز این امر را محقق سازیم، گفت: در گام بعدی مقرر کرده‌ایم که در حوزه بیمه‌های درمان و زندگی اقدام به صدور بیمه‌نامه به شکل الکترونیکی کنیم که امیدواریم به‌زودی محقق شود. سلیمانی در همین راستا از برنامه‌ریزی برای پرداخت خسارت آنلاین بیمه‌ها در سال ۱۴۰۰ خبرداد و گفت: دراین راستا باید زمینه‌ها آماده و بسترها فراهم شود که اگر این آمادگی ایجاد شود، پرداخت یکپارچه الکترونیکی خسارت را در سال آینده عملیاتی خواهیم کرد.

حمایت بیمه‌مرکزی از نوآوری‌ها

او با بیان اینکه دنیا در حال تحول است و ضروری است که صنعت بیمه هم همگام با این تحولات به سمت نوآوری حرکت کند، افزود: قطعا نوآوری و خلاقیت در محصولات و روش ارائه خدمات در صنعت بیمه باعث افزایش ضریب نفوذ بیمه و توسعه فرهنگ بیمه‌ای می‌شود و بیمه مرکزی نیز با توجه به اهمیت این موضوع، از هرگونه نوآوری و خلاقیت در صنعت بیمه حمایت و پشتیبانی خواهد کرد.

سلیمانی در همین راستا یکی از مولفه‌های موثر در اعطای مجوز به شرکت‌های جدید بیمه‌ای را همین بحث نوآوری و خلاقیت عنوان کرد و گفت: ما در حال‌حاضر ۳۴ شرکت بیمه‌ای فعال داریم که افزایش تعداد شرکت‌ها می‌تواند برای صنعت بیمه ظرفیت جدید ایجاد کند و باعث رقابت دراین بخش شود، اما این منوط به این است که شرکت‌های جدید وجه‌تمایزی با شرکت‌های فعلی داشته باشند.

او با اعلام این خبر که چند شرکت بیمه تخصصی و جنرال جدید در حال‌حاضر متقاضی دریافت مجوز از بیمه مرکزی هستند که اگر این شرکت‌های جدید بیمه‌ای، فعالیتشان توجیه مناسبی نداشته باشد، با درخواست آنها موافقت نخواهد شد و مجوز نخواهند گرفت افزود: در زمان بررسی درخواست مجوز شرکت‌های جدید بیمه‌ای، قطعا این مولفه‌ها لحاظ خواهند شد که این شرکت‌ها تا چه میزان ظرفیت بیمه‌گری را افزایش خواهند داد و در ارائه خدمات و طرح‌های بیمه‌ای چه وجه‌تمایزی با سایر شرکت‌ها خواهند داشت. بنابراین اگر شرکتی توجیه مناسبی نداشته باشد نمی‌تواند مجوز دریافت کند.

عملکرد صنعت بیمه خوب بود

سلیمانی در بخش دیگری از صحبت‌هایش به دستاور صنعت بیمه در سال‌جاری اشاره کرد و گفت: به‌رغم مشکلات و محدودیت‌هایی که وجود داشت، توانستیم از ابتدای امسال تا پایان دی ماه، حدود ۸۰میلیون بیمه‌نامه صادر و حدود ۶۶ میلیارد تومان پرتفوی بیمه‌ای ایجاد کنیم. وی با بیان اینکه صدور بیمه‌نامه‌ها در ۱۰ماهه امسال نسبت به کل سال ۹۸ حدود ۶هزار میلیارد تومان افزایش داشته که پیش‌بینی می‌شود تا پایان سال به ۸۵هزار میلیارد تومان برسد. او با بیان اینکه البته صنعت بیمه در ازای بیمه‌نامه‌هایی که صادر می‌کند، تعهداتی را قبول می‌کند که میزان پرداختی‌ها همواره بیشتر از حق بیمه دریافتی بوده‌است گفت: تا قبل از تحریم‌ها، بخشی از این تعهدات در داخل پوشش داده می‌شد و بقیه آن به بیمه‌گر اتکایی واگذار می‌شد اما در حال‌حاضر شرایط برعکس شده و شرکت‌های بیمه داخلی با محوریت بیمه مرکزی ریسک همه بخش‌ها و پروژه‌ها را قبول می‌کنند و توزیع این ریسک در داخل کشور اتفاق افتاده است. در حال‌حاضر هیچ‌گونه ریسکی روی زمین رها نشده و همه ریسک‌های موجود در کشور تحت‌پوشش صنعت بیمه قرار گرفته‌اند. او در عین‌حال از شروع به‌کار صندوق بیمه حوادث طبیعی در سال آینده با هدف پوشش مناسب ریسک، افزایش ضریب نفوذ بیمه و نهادینه‌کردن فرهنگ بیمه‌ای خبر داد و گفت: از آنجاکه مردم همچنان نسبت به خرید بیمه‌نامه‌های اختیاری از خودشان مقاومت نشان می‌دهند، دراین راستا برنامه‌ریزی‌کرده‌ایم که صندوق بیمه حوادث طبیعی را عملیاتی کنیم که انتظار ما این است با شروع به‌کار این صندوق ، ۱۰درصد به کل پرتفوی صنعت بیمه افزوده شود.

اجباری شدن بیمه واحدهای مسکونی

او در همین راستا به اجباری‌شدن بیمه واحدهای مسکونی اشاره و با بیان اینکه پیشنهادی که بیمه مرکزی برای سال ۱۴۰۰ ارائه کرده است، این است که به صورت ماهیانه، ۲۰هزار تومان در ازای تعهد پرداخت ۸۰ میلیون تومان خسارت از بیمه‌گذار دریافت شود، تصریح کرد: پیشنهاد بیمه مرکزی این است؛ از ۲۰ هزار تومان حق بیمه، ۱۰ هزار تومان را دولت در قالب یارانه و ۱۰ هزار تومان را بیمه‌گذار پرداخت کند که این پیشنهاد ابتدا باید در دولت و مجلس بررسی و در نهایت تصویب شود.

او در ادامه به افزایش نرخ دیه و به‌تبع آن افزایش نرخ حق بیمه شخص‌ثالث برای سال آینده اشاره کرد و افزود: با پیگیری‌هایی که انجام داده‌ایم، منتظر هستیم که در اسفندماه قوه‌قضائیه نرخ دیه را اعلام کند تا در نهایت براساس اعلام این نرخ، برای نرخ حق‌بیمه شخص ثالث تصمیم‌گیری شود. معمولا قوه‌قضاییه در این رابطه نظر کارشناسی بیمه مرکزی را جویا خواهد شد چون این مهم بر نرخ حق‌بیمه‌ها اثرگذار است. او همچنین به نرخ‌های غیرفنی که از سوی برخی شرکت‌های بیمه و شرکت‌های استارت‌آپی ارائه می‌شود، اشاره کرد و گفت: قطعا با ارائه نرخ غیرفنی که باعث نرخ‌شکنی در صنعت بیمه بشود، برخورد خواهد شد.

با دریافت عوارض مخالفم

او در پاسخ به این پرسش که درحال‌حاضر صنعت بیمه موظف به پرداخت عوارض متعددی است، در این راستا بیمه مرکزی چه اقداماتی را در دستور کار قرار داده‌است گفت: موضوع عوارض و مالیات، فشار مضاعفی را بر صنعت بیمه وارد کرده است و به‌نوعی باعث شده که نرخ حق بیمه افزایش یابد که در نهایت این پول از جیب بیمه‌گذاران پرداخت خواهدشد. او افزود: به‌عبارتی پرداخت عوارض باعث می‌شود که بیمه‌نامه گران‌تر شود و این اصلا به صلاح صنعت بیمه نیست و باعث می‌شود که شرکت‌های بیمه متضرر شوند.

جزییات قانون جدید بیمه شخص ثالث

ترقی اقتصادی : قبل از تصویب قانون جدید بیمه شخص ثالث در سال۱۳۹۵، قانونگذار حد مشخصی برای مسئولیت مقصر حادثه رانندگی جهت پرداخت خسارت مالی وارده به خودرو زیان دیده تعیین نکرده بود و اگر یک خودرو لوکس چند صد میلیونی دچار خسارت می‌شد امکان پرداخت کامل خسارت وجود داشت.

با وجود نوسان تند قیمت‌ها در بازار خودرو به استناد مصوبه بیمه شخص ثالث، تمامی خودروها با هر قیمتی فقط امکان پوشش بیمه‌ای تا سقف مشخصی که برای امسال ۲۲۰ میلیون تومان بود را داشته و مابقی مشمول پرداخت خسارت نبود که به زیان خودروهای با نرخ بیش از سقف تعیین شده (غیرمتعارف یا لوکس) تمام می‌شد، این در حالی است که بیمه مرکزی وعده داده با رایزنی‌های صورت گرفته از سال آینده تمامی خودروها تا سقف پوشش بیمه‌ای انجام شده خسارت دریافت کنند. قبل از تصویب قانون جدید بیمه شخص ثالث در سال۱۳۹۵، قانونگذار حد مشخصی برای مسئولیت مقصر حادثه رانندگی جهت پرداخت خسارت مالی وارده به خودرو زیان دیده تعیین نکرده بود و اگر یک خودرو لوکس چند صد میلیونی دچار خسارت می‌شد امکان پرداخت کامل خسارت وجود داشت.

اما در قانون جدید بیمه شخص ثالث خودروها بر اساس معیار نرخ به دو نوع متعارف و نامتعارف تفکیک و برای جبران خسارت مالی خودروهای نامتعارف حد تعیین شد؛ به طوری که خودروی متعارف خودروئی است که نرخ آن کمتر از ۵۰ درصد دیه کامل مرد مسلمان در ماه حرام در آن سال باشد و خودرویی که نرخ آن بیشتر از این حد باشد نامتعارف تلقی می‌شود.

بر این اساس در امسال رقم ۲۲۰ میلیون تومان معیار شناسایی خودروها در پرداخت خسارت قرار گرفت و خودروهای تا این سقف متعارف و بالاتر از آن نامتعارف اعلام شد.

در این شرایط اگر یک خودروی متعارف که نرخ آن در امسال حداکثر ۲۲۰ میلیون است در یک حادثه رانندگی دچار خسارت مالی شود، میزان خسارت به هر اندازه‌ای که باشد باید توسط مقصر حادثه جبران شود و هیچ محدودیتی برای پرداخت خسارت وجود ندارد.

اما برای خودروهای غیر متعارف و بالای ۲۲۰ میلیون تومان، با توجه به اینکه از نظر قانونگذار خودرو لوکس (نامتعارف) است حتی اگر این خودرو خسارت کلی دیده و اسقاطی شده باشد مقصر حادثه فقط تا حد ۲۲۰ میلیون تومان مسئول بوده و پرداخت خسارت بیش از این مبلغ بر عهده مقصر و به تبع آن بر عهده بیمه گر نیز نخواهد بود.

درحال‌حاضر با تغییرات نرخ خودرو نسبت به سال ۱۳۹۵ این روال نمی‌توانست پاسخگو باشد چرا که اغلب خودروهای موجود با رقم بیش از ۲۲۰ میلیون تومان هستند و صاحب خودرو با وجود پرداخت حق بیمه امکان استفاده از پوشش بیمه‌ای رابه طور کامل نداشته و صاحبان خودروهای بالای این نرخ متضرر می‌شوند.

چندی پیش بود که خسرو جردی - مدیر کل نظارت فنی بر بیمه‌های غیرزندگی بیمه مرکزی- در این رابطه گفته بود که این قاعده قانون مصوب مجلس است و نمی‌توان خلاف آن عمل کرد ولی تا حدی که امکان داشته تفسیر شرکت‌های بیمه به نفع زیان دیدگان انجام می‌گیرد و پرداخت خسارت نیز به بالاترین حد ممکن صورت می‌گیرد؛ اما اعمال تغییرات اساسی در این خصوص نیاز به اصلاح قانون در مجلس دارد.

این در حالی است که بیمه مرکزی و شرکت‌های بیمه متقاضی اصلاح این قانون هستند و به همین منظور لایحه‌ای از طریق دولت به مجلس ارائه شده و این تقاضای صنعت بیمه است، چرا که محاسبات این روش برای شرکت‌های بیمه نیز دشوار و از سویی موجب نارضایتی زیان دیدگان شده که این در نهایت به نفع شرکت‌های بیمه نیز تمام نخواهد شد.

اما تازه‌ترین اعلام سلیمانی- رئیس کل بیمه مرکزی- از این حکایت دارد که شیوه پرداخت خسارت برای خودروهای غیر متعارف در سال آینده تغییر خواهد کرد.

وی گفته که بیمه مرکزی به دنبال آن است که از سال آینده به همه خودروها تا سقف پوشش بیمه‌ای که انجام شده، خسارت داده شود و دیگر بحث خودروی متعارف و غیرمتعارف مطرح نباشد.

گرچه رئیس کل بیمه مرکزی توضیح درباره جزییات این تغییر ارائه نکرده ولی اظهارات پیشین مدیر کل نظارت فنی بر بیمه‌های غیرزندگی بیمه مرکزی از این حکایت داشت که پیشنهاد بیمه مرکزی این بوده که با اعمال تغییرات در این ماده از قانون، بیمه گر مکلف باشد خسارت واقعی خودروی زیان دیده را (بدون توجه به اینکه خودرو ارزان نرخ است یا لوکس) تا سقف تعهدات مالی اجباری و اختیاری مندرج در بیمه نامه مقصر حادثه محاسبه و پرداخت کند.

این در حالی است که بر اساس قانون حاضر اگر تعهد مالی خودرو مقصر در بیمه نامه مثلا ۵۰ میلیون تومانی باشد و به خودروی زیاندیده که غیر متعارف است ۳۰ میلیون تومان خسارت وارد شده باشد، شرکت بیمه باید طبق قاعده متناظر که توضیح داده شده عمل کند یعنی ممکن است فقط ۱۰ میلیون تومان از خسارت وارده جبران شود که این با فلسفه بیمه همخوانی ندارد ولی تا زمانی که قانون اصلاح نشود برای همه از جمله شرکت‌های بیمه لازم الاجراست.

وزیر دفاع و پشتیبانی نیروهای‌مسلح عنوان کرد:

بیمه توانمندسازی کارکنان، تضمین آینده‌ای بدون دغدغه

ترقی اقتصادی :بیمه توانمندسازی کارکنان که در آینده‌ای نزدیک به آحاد جامعه ارایه خواهد شد، آینده‌ای بدون دغدغه را برای کارکنان تضمین می‌کند.

وزیر دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح در مراسم افتتاح ساختمان جدید بیمه کوثر در استان زنجان، ضمن بیان این مطلب، خاطرنشان‌کرد: کارکردهای بیمه‌ای، کارکردهای با ارزشی است چرا که در زمان حادثه بدون هیچ‌گونه دغدغه‌ای بیمه‌شدگان می‌توانند در اسرع‌وقت میزان خسارت را دریافت کنند.

امیر سرتیپ حاتمی عملکرد بیمه کوثر را عملکرد مطلوبی دانست و گفت: کارکنان شرکت بیمه کوثر مسئولیت و کار مهمی را برعهده دارند و با تلاش جهادی و برقراری ارتباط موثر با بیمه‌شدگان توانسته‌اند رضایت آن‌ها را افزایش دهند.

وی تصریح‌کرد: حضور به موقع کارکنان بیمه کوثر در مناطق زلزله‌زده سرپل‌ذهاب و سیل‌زده گلستان و تسریع در پرداخت خسارت نمایانگر حمایت مسئولان و کارکنان بیمه کوثر از ذی‌نفعان است.

تکمیل زنجیره خدمت‌رسانی و رضایت ذی‌نفعان

زنجیره خدمت‌رسانی و رضایت ذی‌نفعان با توسعه خدمات و ارایه طرح‌های بیمه‌ای با بهره‌مندی از فن‌اوری‌های نوین تکمیل می‌شود.

مدیرعامل بیمه کوثر در مراسم افتتاح ساختمان جدید بیمه کوثر در استان زنجان، ضمن بیان این مطلب، خاطرنشان‌کرد: رضایت ذی‌نفعان نه تنها یک الزام کسب‌وکار در هزاره سوم و عامل روابط پایدار، سوداور و توانمندساز است بلکه یک وظیفه شرعی است چرا که رضایت خداوند در رضایت ولی امر و رضایت ولی امر در رضایت خلق خداوند است.

مجید مشعلچی فیروزآبادی از ترسیم رضایت مشتریان و ذی‌نفعان و نیز توانمندی در سند راهبردی بیمه کوثر خبرداد و گفت: توسعه زیرساخت‌های لازم برای توسعه خدمات با تغییر نرم‌افزار موجب ایجاد بسترهای ارتقای خدمت‌رسانی، منزلت و معیشت ذی‌نفعان شده است.

وی تفویض اختیار و عملیاتی شدن حکمرانی منطقه‌ای را از عوامل افزایش رضایت بیمه‌شدگان دانست و تصریح‌کرد: تفویض اختیار به مدیران سرپرستی و تشکیل شورای فنی باعث کسب رضایت بیمه‌شدگان به ویژه مشتریان وفادار شد

.مدیرعامل بیمه کوثر در ادامه افزود: اجرای طرح‌های امام جواد(ع) و حلالیت از زیان‌دیدگان و مشتریان و تلاش مضاعف کارکنان در سراسر کشور، نارضایتی ذی‌نفعان را به حداقل ممکن کاهش داد.

برای جلوگیری از کاهش ارزش سرمایه بیمه گذار

بیمه یونیت لینک سامان به بازار می آید

ترقی اقتصادی : معاون فنی بیمه های زندگی شرکت بیمه سامان از عرضه بیمه های عمر یونیت لینک این شرکت در سال آینده خبر داد و گفت: این بیمه نامه به واسطه عدم وابستگی مستقیم به «ریال» و چسبندگی به «یونیت» های سرمایه گذاری، به خوبی می تواند در مقابل کاهش ارزش پول ملی، مقاومت نشان داده و ارزش سرمایه بیمه گذار را حفظ کند.

شیما آراء با بیان این که از ابتدای تاسیس شرکت، حجم عمده پرتفوی آن را بیمه های زندگی تشکیل داده و تا کنون این روند حفظ شده است، افزود: طرح جامع عمر و تشکیل سرمایه از قدیمی ترین محصولات و پرفروش ترین بیمه نامه های شرکت است که تجربه خوبی نیز از آن به دست آمده است. او با اشاره به این که شرکت بیمه سامان به صورت تخصصی به حوزه فروش بیمه نامه های عمر ورود کرده و شبکه فروش متخصص و حرفه ای در این حوزه تربیت کرده است، ادامه داد: بیمه زندگی، محصول استراتژیک شرکت بیمه سامان است و در این راستا محصولات متناسب با نیاز مشتری نیز طراحی شده است.

آراء طراحی ترکیب های مختلف بیمه نامه های عمر به منظور ارائه پوشش در لایه های مختلف ریسک پذیری را یکی از رموز موفقیت این شرکت در فروش بیمه نامه عمر خواند و اظهار کرد: هر کدام از این محصولات متناسب با ریسک پذیرفته شده از سوی بیمه گذار، نرخ سود و پوشش های متفاوت دارند و از این رو دست بیمه گذار برای خرید یک بیمه نامه مطلوب، کاملا باز است.

معاون فنی بیمه های زندگی شرکت بیمه سامان با اشاره به عرضه بیمه نامه عمر با پوشش امراض خاص توسط این شرکت و استقبال خوب مشتریان از آن، گفت: محصول به روز شده در این حوزه ۳۰ بیماری در حوزه بزرگسالان در چهار بخش بیماری های قلبی، سرطان، اعصاب و سایر بیماری ها را پوشش می دهد و این محصول در حوزه کودکان پوشش مناسبی برای ۱۴ بیماری دارد.

او همچنین به امکان سرمایه گذاری متقاضیان در صندوق های سرمایه گذاری این شرکت اشاره کرد و با تاکید بر این که هر محصول می تواند اشتهای ریسک پذیری بخشی از متقاضیان را سیراب کند، ادامه داد: شرکت بیمه سامان بسته های متنوع سرمایه گذاری و بیمه ای را در اختیار مراجعان قرار می دهد، بنابراین می تواند به عنوان یک مشاور امین و متخصص در حوزه سرمایه گذاری عمل کند.

آراء با بیان این که بیمه سامان تلاش کرده برای ریسک های نوظهور نیز محصولات مطلوبی طراحی کند، به عرضه بیمه کرونا در کوتاهترین زمان پس از شیوع این بیماری اشاره کرد و با بیان این که از اردیبهشت ماه سال جاری تا کنون بیش از ۱۳ هزار فقره از این بیمه نامه کرونا به فروش رسیده است، گفت: خسارت قابل توجهی نیز از محل این بیمه نامه پرداخت شده که نشان از اعتماد متقابل بیمه گر و بیمه گذار در این حوزه است.

وی همچنین توسعه شبکه فروش حرفه ای و نیز افزایش آگاهی مردم نسبت به خدمات بیمه عمر را عاملی برای افزایش فروش این رشته خواند و با تاکید بر این که خوشبختانه بیمه سامان با پرداخت سود مشارکت در منافع مطلوب در بیمه های عمر توانسته به خوبی نظر بیمه گذارانش را جلب کند، ادامه داد: تبلیغات مناسب و نیز خدمات رسانی مطلوب، نقش مهمی در جذب بیمه گذار جدید داشته است که این روند همچنان ادامه خواهد یافت.

آراء همچنین با بیان این که هنگام خرید بیمه نامه عمر نباید تنها به وجهه سرمایه گذاری آن توجه کرد، گفت: بیمه عمر انواع پوشش های مختلف امراض، فوت و از کار افتادگی را دارد که نقش مهمی در زندگی بیمه گذاران خواهد داشت.

معاون فنی بیمه های زندگی شرکت بیمه سامان با بیان این که این شرکت از بالاترین میزان توانگری مالی محاسبه شده توسط بیمه مرکزی برخوردار است و همه مراحل سرمایه گذاری آن بر اساس آیین نامه های مصوب شورای عالی بیمه و تحت کنترل نهاد ناظر است، اظهار کرد: طبیعی است که چنین شرکتی با چنین رویکردی مورد اعتماد بیمه گذاران قرار می گیرد. او با تاکید بر این که استفاده از ظرفیت قرارداد با «مونیخ ری» به عنوان بزرگترین شرکت بیمه اتکایی جهان برای شرکت بیمه سامان بسیار ارزنده بود، گفت: خوشبختانه در نتیجه آن قرارداد، محصولات خوبی در حوزه بیمه عمر طراحی و عرضه شد که بازخورد بسیار مناسبی نیز در جامعه داشت.

وی همچنین با اشاره به این که آزادسازی نرخ گذاری در بازار بیمه و نیز خروج از بازار تعرفه ای توانست دست شرکت ها را برای ارائه قیمت منصفانه در قبال محصولات منحصر به فرد باز کند، گفت: البته شرکت ها نباید به هر بهانه ای قیمت ها را از نرخ فنی فاصله بدهند، چرا که کاهش بیش از حد قیمت می تواند به کاهش خدمات منجر شود و این مطلوب بیمه گذار نخواهد بود.

اخبار کوتاه

بیمه دی خدمات دیجیتال خود را توسعه می‌دهد

ترقی اقتصادی: شرکت بیمه دی در راستای توسعه خدمات بر بستر دیجیتال و تغییر در مدل کسب و کار خود، اقدام به صدور بیمه نامه خودرو و ارزیابی خسارات این بیمه نامه به صورت آنلاین و بدون نیاز به مراجعه حضوری نموده است.در راستای اهداف کلان شرکت در جهت نیل به عنوان پدیده محبوب مشتریان و با هدف افزایش رضایتمندی مشتریان از طریق توسعه خدمات الکترونیک از خدمت جدید خود با عنوان «اپلیکیشن دیدار خودرو» جهت صدور آنلاین بیمه نامه و «سرویس همراه خسارت» برای ارزیابی خسارت خودرو، بدون نیاز به مراجعه حضوری بیمه گذار، رونمایی کرد. خدمت جدید «همراه خسارت» با هدف ارائه خدمات مناسب پس از فروش، امکان اعلام و رسیدگی خسارات بیمه های خودرو شامل بدنه و شخص ثالث را برای کلیه بیمه گذاران محترم مهیا نموده است. همچنین از این پس مشتریان محترم می توانند از طریق «اپلیکیشن دیدار خودرو» اقدام به بازدید اولیه خودروی خود نموده و با ارسال تصاویر آن، بدون مراجعه حضوری بصورت الکترونیکی بیمه نامه بدنه خریداری نمایند.

تخفیف ویژه بیمه مسوولیت بیمه البرز

ترقی اقتصادی: شرکت بیمه البرز به مناسبت دهه مبارک فجر، تخفیف‌های ویژه‌ای را برای بیمه‌نامه‌های مسوولیت به مشتریان خود ارایه می‌دهد.این شرکت به مناسبت دهه فجر برای بیمه‌های مسوولیت حرفه‌ای پیراپزشکان، کارفرماهای پروژه‌های ساختمانی، عمرانی و خدماتی، صنعتی و مسوولیت مدنی دارندگان آسانسور، مسوولیت مدنی به تبع حریق، هیات مدیره ساختمان واحدهای مسکونی و مسوولیت حرفه‌ای مهندسان ناظر، طراح، محاسب و مجری هر یک به میزان ۳۰ درصد و مسوولیت حرفه ای پزشکان ۱۵ درصد، تخفیف به بیمه گزارا ن جدید و تمدیدی ارایه می‌دهد.بر این اساس، هموطنان می‌توانند از تاریخ ۱۲ بهمن تا پایان سال جاری با مراجعه به شعب و نمایندگی‌های بیمه البرز در سراسر کشور از این تخفیف‌های ویژه بهره‌مند شوند.

شرکت های بیمه رفتار الکترونیکی را تمرین کنند

ترقی اقتصادی: ایجاد رضایتمندی بیمه گزاران و پشتیبانی از آنان در ریسک های مختلف، مهم ترین مسئولیت صنعت بیمه به شمار می رود که تنها با رویکرد خدمت بی منت، تحقق خواهد یافت.دکتر غلامرضا سلیمانی در آیین افتتاح ساختمان جدید شرکت بیمه آسیا با اعلام این مطلب افزود: بخش اعظم گلایه های مردم از خدمات صنعت بیمه به دلیل کم اطلاعی آنان از شرایط بیمه نامه و تعهدات درج شده در آن است.رییس کل بیمه مرکزی با قدردانی از تلاش های خستگی ناپذیر مدیران و کارکنان شرکت بیمه آسیا به اهمیت اطلاع رسانی شفاف در صنعت بیمه تاکید کرد و اظهار داشت: تعیین نرخ فنی و متناسب با قبولی ریسک ها، از راهبردهای اصلی صنعت است و با این شیوه شاهد افزایش سطح رضایتمندی خواهیم بود.دکتر سلیمانی،ساختمان ها، تجهیزات و امکانات را تنها ابزاری برای خدمات رسانی بیشتر ارزیابی کرد و افزود: اگر ابزار در خدمت رضایتمندی جامعه و ارزش آفرینی بیشتر نباشد به خودی خود هیچ ارزشی ندارد.گفتنی است ساختمان جدید شرکت بیمه آسیا به مناسبت دهه فجر انقلاب اسلامی با حضور رئیس کل بیمه مرکزی و جمعی از مدیران ارشد صنعت بیمه افتتاح شد و در پایان مراسم نشان ویژه انگشتری سردار شهید قاسم سلیمانی از سوی فرمانده بسیج ادارات به رییس کل بیمه مرکزی اهدا شد.

بیمه سرمد ۱۰۰ درصد افزایش سرمایه می‌دهد

ترقی اقتصادی: مهدی مهدوی در سفر یک روزه به استان مازندران، از پروژه ساختمانی شعبه ساری بازدید کرد و دیداری با مدیرکل بانک صادرات استان داشت. مهدوی در بازدید از این پروژه گفت: پروژه ساختمانی شعبه ساری بیمه سرمد که با هدف سرمایه‌گذاری از منابع شرکت کلید زده شده به سرعت در حال پیشرفت است و امیدواریم که در نیمه دوم سال ۱۴۰۰ به بهره‌برداری برسد تا سرمد در استان مازندران هم صاحبخانه شود.پس از این جلسه، مهندس مهدوی دیداری با وحید نصیری، مدیر شعب بانک صادرات مازندران و روسای حوزه بانک صادرات استان داشت تا از نزدیک نقطه نظرات بزرگترین مشتری سرمد را برای بهتر شدن خدمات شرکت بشنود. مهدوی در دیدار با نصیری توضیحاتی را درباره روند بهبود خدمات سرمد، بهینه‌سازی فرآیندهای ارزیابی خسارت و پرداخت خسارت‌ها به مجموعه مدیران بانک صادرات ارائه کرد و به سوالات آنان پاسخ داد.در این جلسه هم‌چنین، مدیرعامل بیمه سرمد، نوید افزایش سرمایه صد درصدی شرکت را به مدیران بانک صادرات داد. او گفت: به‌زودی سرمایه شرکت از محل سود حاصله از عملیات سال ۱۳۹۹ به میزان ۵۰۰۰ میلیارد ریال افزایش پیدا می‌کند.دیدار با کارکنان و نمایندگان شعبه ساری نیز از برنامه‌های دیگر مهدوی در این سفر بود. او در این جلسه، پای صحبت کارشناسان و نمایندگان سرمد نشست و پیشنهادها و راهکارهای آنان را برای بهبود خدمات سرمد شنید و به انتقادهای آنان پاسخ داد.

توپلاس بیمه نوین به ارومیه رسید

ترقی اقتصادی: طرح اتوپلاس بیمه نوین پس از اجرای موفق خود در ۳۲ منطقه از کشور، در شهر ارومیه هم اجرایی می‌شود.این شرکت در راستای گسترش و ارتقای خدمات بیمه‌ای، طرح «اتوپلاس» خود را در شهر ارومیه هم راه اندازی می کند.طرح «اتوپلاس» بیمه نوین به‌عنوان خدمتی ویژه برای دارندگان بیمه‌نامه بدنه اتومبیل این شرکت طراحی شده و پوشش ها و خدمات امدادی متنوعی را به صورت رایگان ارائه می دهد.خدمات طرح «اتوپلاس» به طور کلی شامل خدمات امداد خودروی رایگان، امکان انتخاب تعمیرگاه توسط بیمه‌گذار، مراجعه ارزیاب خسارت بیمه به تعمیرگاه مورد نظر بیمه‌گذار، عدم الزام به مراجعه حضوری بیمه‌گذار جهت استفاده از خدمات بیمه بدنه، پاسخگویی ۲۴ساعته، سوخت رسانی (در صورت توقف خودرو به دلیل اتمام بنزین در سطح شهر و جاده ها)و... می‌شوند..این طرح بیمه‌ای پیش از این در ۳۲ شهر از طریق شعب و باجه‌های تهران، کرج، اصفهان، شهررضا، گلپایگان، شاهین شهر، نجف آباد، مشهد، بیرجند، اهواز، شیراز، زنجان، کرمان، قزوین، قم، اراک، گرگان، رشت، انزلی، چالوس، ساری، آمل، تنکابن، همدان، یزد، بجنورد، اردبیل، تبریز، بندرعباس، کرمانشاه، شهرکرد و سنندج رونمایی و اجرایی شده بود.

قدردانی رئیس کل بیمه مرکزی از بیمه آسماری

ترقی اقتصادی: رئیس کل بیمه مرکزی با قدردانی از اقدامات شرکت بیمه آسماری در مناطق آزاد، بر لزوم توسعه این فعالیت ها تاکید کرد.دکتر غلامرضا سلیمانی که در جریان سفر به استان خوزستان از شعبه آبادان بیمه آسماری بازدید می کرد، با بیان این که بر اساس صورت های مالی منتشر شده، پرتفوی این شرکت رشد قابل توجهی داشته است، افزود: خوشبختانه شرکت های بیمه به ویژه بیمه آسماری در مناطق آزاد عملکرد قابل قبولی دارند، اما هنوز ظرفیت های بسیار زیادی برای فعالسازی در این مناطق علی الخصوص در حوزه های بیمه های درمان تکمیلی وجود دارد.سید محمد کریمی دبیرکل سندیکای بیمه گران ایران نیز که در این بازدید حضور داشت، به لزوم رعایت حداکثری سرعت و دقت در پرداخت خسارت به بیمه گزارن تاکید و خاطرنشان کرد: صنعت بیمه با سرعت خوبی در حال توسعه است و امیدواریم با همکاری شرکت های بیمه در ارائه خدمات بهینه به مشتریان، این روند بیش از پیش سرعت بگیرد. علیرضا یزدان دوست مدیرعامل شرکت بیمه آسماری نیز در این دیدار با ارائه گزارشی از عملکرد شرکت طی یک سال گذشته، عدم تاثیرگذاری شیوع بیماری کرونا بر فعالیت های این شرکت را دستاوردی مهم خواند و با بیان این که بیمه آسماری در سال آینده برنامه های ویژه ای برای ایجاد تحول در بازار مناطق آزاد دارد، گفت: شرکت بیمه آسماری جوان و پویاست و توانسته در بازار بیمه ای کشور جایگاه مطلوبی پیدا کند.وی افزود: توسعه بیمه های انفرادی در دستور کار ماست و در آینده نزدیک اقدامات تازه‌ای برای استفاده از ظرفیت های بالقوه بازار در مناطق آزاد عملیاتی خواهد شد.رئیس کل بیمه مرکزی و هیات همراه همچنین ضمن بازدید از بخش های مختلف شعبه آبادان بیمه آسماری، با فعالیت های مختلف آن آشنا شدند.و در آخر مدیر منطقه جنوب، رئیس شعبه اروند و کارمندان شعبه در خصوص وظایف و مسئولیت هایشان توضیحاتی مبسوط ارائه کردند.

دیدگاه

مقابله با فساد چگونه ممکن است؟

حسن فروزان‌فر
نایب‌رئیس کمیسیون توسعه پایدار، محیط‌زیست و آب اتاق ایران

پیرو تصویب مجلس شورای اسلامی و الحاق ایران به کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با فساد (مریدا ۲۰۰۳) یکی از مهمترین اقدامات قانونی جمهوری اسلامی ایران در مسیر مبارزه با فساد، تصویب قانون ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد در سال ۱۳۹۰ انجام پذیرفت. قانونی که گرچه از حیث تقنینی نقطه عطفی جامع در مبارزه با فساد تلقی می‌شد اما به دلایلی به صورت آزمایشی تصویب شد و بعد از چند مرتبه تمدید مهلت اجرایی آن، چالش‌های جدی و مهمی از آن مورد شناسایی قرار گرفته است. تا جایی که در برخی از نظرات، متخصصان این قانون را برای تحقق هدف آن یعنی مقابله با فساد و ارتقاء سلامت اداری کافی نمی‌دانند. چراکه با وجود گذشت نزدیک به ۱۰ سال از تصویب آن، هنوز تحقق بخش قابل‌توجهی از آن با مشکلات متعدد و موانع جدی روبه‌رو است. در حالی که یکی از مهمترین الزامات بهبود محیط کسب‌وکار در ایران در شاخص ادراک فساد، تمهید اجرایی شدن همه جانبه قانون ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد است.

پس از ارزیابی‌های متعدد در بدنه اداری کشور، مشخص شد قانون مذکور نتوانسته اهداف موردنظر را محقق کرده و سربلند از آزمون بیرون بیاید. از همین رو دولت موظف شد پس از هزینه بسیار برای ارزیابی آثار این قانون، نسخه اصلاحی جایگزین برای قانون مشتمل بر ابزارهای روزآمد در حوزه مقابله با فساد از جمله شفافیت، گزارشگری تخلف، سنجش ریسک فساد، مدیریت تعارض منافع و... را ارائه کند.

نتیجه این مسیر، زحمت فراوان و هزینه بسیار معاونت حقوقی ریاست‌جمهوری در تدوین لایحه «مقابله با فساد و ارتقاء سلامت اداری-مالی» بوده که به اذعان معاونت حقوقی در تاریخ ۱۳ آذر ۱۳۹۸ به مجلس ارسال شد. اما متاسفانه درنهایت همان لایحه سابق که چالش‌ها و اشکالات آن بر همه آشکار شده بود، با یکسری تغییرات جزئی به عنوان لایحه دائمی مورد طرح و تصویب مجلس قرار گرفت. اتفاقی که درنهایت کشور را بر سر دو راهی مصلحت‌سنجی قرار داد و در پایان با کش وقوس فراوان در شهریور ۹۹ به تایید مجمع تشخیص مصلحت نظام رسیده اما ابلاغ آن از سوی مجلس تا بهمن سال جاری به طول انجامید.

به هر روی قانون آزمایشی سابق، با اعمال برخی اصلاحات و بدون در نظر گرفتن چالش‌های اصلی موجود در مسیر تحقق مفاد آن، با تایید مجمع تشخیص مصلحت به عنوان قانونی دائمی ارتقا سلامت اداری و مبارزه با فساد رسماً به نظام هنجاری کشور اضافه شد.

فارغ از اینکه رویکرد مجلس شورای اسلامی در مواجهه با لایحه کارشناسی شده و ارتقاء یافته دولت در این موضوع قابل نقد است، لازم است محتوای نهایی این قانون به عنوان سند مادر در حوزه مبارزه با فساد از ابعاد مختلفی مورد بررسی قرار گرفته و مشخص شود به طور مشخص این قانون متناظر با بخش خصوصی چه ظرفیت‌هایی داشته و تا چه میزان به بهبود محیط کسب و کار و رفع موانع احتمالی از جمله رانت، انحصار و... کمک می‌کند. امری که در نشست بعدی کمیسیون حمایت قضائی و مبارزه با فساد اتاق تهران با حضور متخصصان، نخبگان و مسئولان مربوطه مورد بحث قرار خواهد گرفت.

طرح مشکلات، حل مشکلات

مهدی کرباسیان
کارشناس اقتصادی

توجه به ارتباطات جمعی با توجه به دغدغه های صاحبان کسب وکار، آگاهی رسانی، اعلام موفقیت ها و حتی اشاره به نواقصی که در محیط کسب وکار وجود دارد، از وظایف اتاق های بازرگانی است. باتوجه به عضویت ۱۹ هزار فعال اقتصادی در اتاق بازرگانی تهران، این تشکل مردم نهاد مکلف است تا دغدغه های فعالان را در قالب رسانه های مختلف مطرح کرده و درباره آن راهکارهایی ارائه کند. هم چنین برگزاری بزرگداشت برای کارآفرینان به منظور تشویق و پاسداشت خدمات آنان و هم چنین ارائه تصویر درست از صنعتگران، مدیران و فعالان اقتصادی از دیگر وظایف رسانه ای فعالان بخش خصوصی است. درواقع اتاق بازرگانی باید به عنوان حلقه واسط در تعامل مردم با بخشی از خودشان که همان فعالان اقتصادی است، عمل کند. در دو سال گذشته، اتاق تهران تلاش کرده در این مسیر گام های بلندی دارد و یکی از مهم ترین کارهای پارلمان بخش خصوصی، و شاید بهترین آن، توجه به سینمای مستند برای انجام این وظیفه است.

آثار به نمایش درآمده در آخرین جشنواره سینما حقیقت در حوزه مسائل کسب وکار و کارآفرینی، ماحصل تلاش های دوساله اتاق تهران در این زمینه است. این آثار درباره زندگی کارآفرینان و مسائلی مثل چالش های کسب وکار با تامین اجتماعی و فساد اقتصادی است و امیدواریم در آینده، تولید فیلم های مستند بیشتر با موضوعات مربوط به کسب وکار را شاهد باشیم. می توان در آینده نزدیک با استفاده از زبان هنر، تلاش های کارآفرینانی را که عمری را پای ساخت ایران و توسعه کشور گذاشته اند، برای جامعه روایت و نسل های آینده را از آثار مثبت آن بهره مند کرد. مهم ترین بهره روایت زندگی کارآفرینان تشویق نسل های جدید برای ورود به عرصه کارآفرینی است. طرح مسائل مربوط به مفاسد اقتصادی و تامین اجتماعی و مالیات هم در فیلم های مستند، نوعی روایت دغدغه های مربوط به آنان است و اینکه بالاخره، فرصتی برای روایت مشکلات آن ها و شنیده شدن حرف‌هایشان ایجاد شده است. مسئولان و همه اقشار مردم که مخاطب این فیلم ها به شمار می روند، پس از روایت مشکلات به درک و همدلی بیشتر برای رفع نواقص و بهبود عملکردها می رسند.

نکته قابل تامل در این بین، اصل بی طرفی است. فراموش نکنیم که هیچ فیل مستندی راوی بی طرفی نیست به ویژه فیلم هایی که از منظر بخش خصوصی و با نگاه نقادانه نسبت به مقررات و قوانین کشور ساخته می شود. روایت نقادانه به طور مشخص، تا اندازه ای ناقض بی طرفی است. ممکن است فیلمسازان درباره یک سازمان فیلم بسازند که با صاحبان کسب وکار در تعامل است اما این تعامل به دلیل چالش های قانونی دچار مشکلاتی است. باوجود نقاط مثبت در کارنامه آن سازمان، ذره بین فیلمسازان روی نقص هاست که قرار می گیرد و آن را درشت می کند، و هدف اصلی هم بهتر دیدن چالش ها برای حل و فصل آن هاست. این رویکرد مثبت، فرصتی برای سازمان ها هم به شمار می رود تا با رفع نقدهای مطرح شده به عملکرد خود در آثار مستند، نقاط مثبت شان را برجسته کنند و البته باید بدانند مخاطب همواره آگاهانه قضاوت می کند. نکته مهم دیگر، رسیدن فیلمسازان، اتاق بازرگانی و سازمان ها به درک مشترک است. هر یک از اضلاع این مثلث به نوعی از ساخت آثار بهره می گیرد و منافع آن در نهایت، به همه می رسد.

یکی از فیلم های مستند در آخرین جشنواره سینما حقیقت، درباره سازمان تامین اجتماعی و چالش های آن با صاحبان کسب وکار ساخته شده است. من به واسطه سال ها تجربه مدیریت در سازمان تامین اجتماعی و شناخت از این حوزه، به کارگردان این کار خانم جهانگیری کمک کردم. این فیلم مستند از نگاه کارآفرینان و کارگرانی که در تعامل با سازمان تامین اجتماعی دچار چالش شدند ساخته شده است، بنابراین نقاط قوت سازمان تامین اجتماعی و اثرگذاری مثبت آن در حمایت از تولید در این فیلم کمتر دیده شده است. از آنجایی که قالب یک فیلم مستند برای پرداختن به همه چیز کافی نیست، به نظر می رسد می توان با هماهنگی این سازمان بستر لازم برای ساخت فیلم دوم را فراهم کرد تا روایت دیگری هم درباره تعامل سازمان تامین اجتماعی و کارگران و کارآفرینان مطرح شود.

مسائل بسیاری در فضای کسب وکار و اقتصاد ایران وجود دارد که ظرفیت طرح آن در فیلم های مستند قابل تامل است. حتی خود مسئله تسهیل فضای کسب وکار و رفع اشکالات آن را می توان در فیلم های مستند مطرح کرد و هم چنین در قالب موضوعات خرد به عنوان زیر مجموعه چالش های کسب وکار به آن پرداخت. مسئله دوم، که بهتر است در اولویت قرار بگیرد، جذب سرمایه خارجی است. متاسفانه این مسئله مهم و اهرم سازنده در توسعه کشورها، ۴۰ سال است که در ایران مغفول مانده و موانعی باعث شده کشور از فرصت‌های سرمایه گذاری خارجی بهره مند نشود. می توان این موانع و دلایل این غفلت را در فیلم‌های مستند روایت کرد. موضوع دیگر، سیاست جایگزینی واردات و حرکت به سمت صادرات است که می توان در روایت آن به عواملی مثل کیفیت و قیمت تمام شده و جهانی کالاهای ایرانی پرداخت. مسئله خصوصی سازی، حمایت از بخش خصوصی و کارآفرینی هم از دیگر موضوعاتی است که اتاق بازرگانی تهران می تواند در ادامه حمایت خود از ساخت فیلم های مستند با موضوعات مربوط به فعالان اقتصادی، آن را در نظر بگیرد.

رئیس‌جمهور مصوبه «ساده‌سازی مراحل شروع کسب‌وکار» را ابلاغ کرد

ضرورت اصلاح فرآیندهای صدور مجوز

ترقی اقتصادی : شورای عالی اداری در یکصد و هشتاد و ششمین جلسه این شورا، طرح «ساده‌سازی مراحل شروع کسب‌وکار» را مصوب کرد. این طرح در حالی به پیشنهاد سازمان اداری و استخدامی کشور و با هدف تسهیل و تسریع در ارائه خدمات، ایجاد شفافیت و کاهش فساد در فرآیندهای خدمت‌رسانی مصوب و از سوی رئیس‌جمهور ابلاغ شد که در صورت اجرای دقیق آن، تحولی بزرگ در عرصه کسب‌وکار فعالان اقتصادی و حذف مجوزهای دست‌وپاگیر رقم خواهد زد.

بر اساس این مصوبه، برای شروع کسب‌وکار جدید، خوداظهاری و اعلام تعهد به رعایت دستورالعمل‌ها و مقررات از سوی فرد متقاضی کفایت می‌کند و پیش‌شرط‌ها و دریافت مجوزهای گوناگون از پیش‌پای متقاضی شروع کسب‌وکار جدید برداشته شده‌است.

این مصوبه مورد استقبال فعالان اقتصادی و نمایندگان بخش خصوصی در اتاق بازرگانی قرار گرفته است؛ به‌گونه‌ای که رئیس کمیسیون «حمایت قضایی و مبارزه با فساد» اتاق بازرگانی تهران بر این باور است که اجرای شفاف و دقیق آن، تحولی عظیم در تسهیل فرآیندهای کسب‌وکار در کشور ایجاد خواهد کرد.

حسن فروزان‌فرد معتقد است که اجرای این مصوبه که در ماه‌های پایانی دولت دوازدهم ابلاغ شده است، نیاز به رعایت برخی الزامات قانونی دیگری دارد که پیش از این، از سوی دولت کنونی مصوب و دستگاه‌های دولتی و حاکمیتی نسبت به رعایت و اجرای آن ملزم شده‌اند.

او در این رابطه به قانون توسعه نظام استاندارد کشور اشاره کرد که بر اساس آن، تمامی دستگاه‌های دولتی و صادرکننده مجوزهای کسب‌وکار و فعالیت‌های اقتصادی، ملزم به انتشار مقررات فنی مربوط به حوزه‌های کسب‌وکار شده‌اند. فروزان‌فرد گفت: به‌رغم آنکه حدود دو سال از تصویب این قانون و ابلاغ آن می‌گذرد اما هیچ یک از دستگاه‌های مشمول این قانون، تاکنون نسبت به انتشار مقررات فنی حوزه خود نکرده‌اند. بنابراین، یکی از پیش‌شرط‌های اجرای کامل مصوبه اخیر دولت در ارتباط با ساده‌سازی فرآیندهای شروع کسب‌وکار، احیای قانون توسعه نظام استاندارد کشور و تولید و انتشار مقررات فنی حوزه‌های کسب‌وکار از سوی دستگاه‌های متولی است.

وی در عین حال، بر مطالبه‌گری و پیگیری اجرای مصوبه اخیر دولت از سوی اتاق بازرگانی تاکید کرد و یادآور شد که در مدت کوتاه باقی‌مانده از عمر دولت دوازدهم، نهاد بخش‌خصوصی و تشکل‌ها باید با تمام توان خود برای حمایت از اجرای این مصوبه گام بردارند.

فروزان‌فرد همچنین، با اشاره به اینکه دستگاه‌های اجرایی در دولت و حاکمیت، به سختی از قوه نظارتی و صدور مجوزها فاصله خواهند گرفت، افزود: سازمان‌های دولتی و حاکمیتی با این ادعا که حافظ منافع عمومی هستند، ممکن است به اجرای این مصوبه تن ندهند اما اگر مکانیزم بیمه مسئولیت که شیوه‌ای مرسوم و مورد قبول در نظام بین‌المللی است، در این رابطه به کار گرفته شود و بر اساس آن، فعالان اقتصادی که قصد شروع به کسب‌وکار جدیدی را دارند، فرآیند تولید و خدمات خود را در صورت ارائه به مشتریان و مصرف‌کنندگان بیمه کنند، این نگرانی کاهش پیدا خواهد کرد که تولیدات آنان در آینده ممکن است به جامعه آسیب وارد کند. عضو هیات نمایندگان اتاق تهران با اشاره دوباره به اینکه مکانیزم خودتنظیم‌گری، شیوه‌ای است که با صدور مصوبه ساده‌سازی مراحل شروع کسب‌وکار جایگزین نظارت‌ها و مجوزهای پیچیده کنونی خواهد شد، تصریح کرد که بخش خصوصی باید از فرصت پیش آمده برای تحقق‌بخشی به مطالبات خود در زمینه رفع و حذف مجوزها استفاده کند.

مصوبه «ساده‌سازی مراحل شروع کسب و کار» به شرح زیر از سوی دولت تصویب شده‌است:

ماده ۱- دستگاه‌های اجرایی متولی یا همکار در صدور مجوزها موظفند برای شروع کسب‌وکار جدید، انجام موارد زیر را مورد توجه قرار داده، فرآیندهای صدور مجوز را متناسب با آن اصلاح کنند:

۱-۱- تمامی الزامات، دستورالعمل‌ها و استانداردهای متناسب با نوع کسب‌وکار مربوط و قوانین و مقررات مصوب و حاکم، توسط دستگاه متولی صدور مجوز احصاء و به صورت عمومی به ذینفعان و اتحادیه‌های صنفی اطلاع‌رسانی گردد، به نحوی که متقاضیان کسب‌وکار بتوانند بدون هیچ پیش‌شرط و طی فرایند اداری، درخواست خود برای شروع کسب‌وکار را ارایه نمایند.

تبصره: اطلاع‌رسانی به ذینفعان و همچنین ثبت درخواست شروع کسب‌وکار توسط متقاضیان، به صورت الکترونیکی انجام می‌گیرد.

۲-۱- برای شروع کسب‌وکار، فرد متقاضی در صورت رعایت الزامات، دستورالعمل‌ها، استانداردها و قوانین و مقررات مصوب و حاکم اعلام شده، بتواند رعایت آنها را به صورت خوداظهاری و منطبق با الزامات قانونی، اعلام و متعهد گردد. خوداظهاری به معنی پذیرش تمام شرایط و ضوابط اعلامی و تعهد به اجرای کامل آن‌هاست و در صورت و استانداردهای مذکور، حق ابطال مجوز فعالیت برای مراجع ذی‌صلاح محفوظ است.

۳-۱- پس از ارایه تعهد مذکور توسط متقاضی، بلافاصله مجوز «آغاز فعالیت» صادر گردد. دستگاه متولی صدور مجوز شروع کسب‌وکار موظف است مجوز آغاز فعالیت و تعهدنامه متقاضی کسب و کار را به وزارت امور اقتصادی و دارایی و دستگاه‌های نظارتی مربوط (حسب مورد) ارسال کند.

ماده ۲- هر نوع اعمال نظرات پیشینی توسط دستگاه‌های نظارتی و موکول کردن شروع کسب‌وکار به انجام این نظارت‌ها متوقف و دستگاه‌های نظارتی متناسب با حدود وظایف نظارتی خود در هر نوع از فعالیت‌ها با انجام نظارت‌های پسینی مورد نیاز، نسبت به تطابق انجام مراحل شروع فعالیت کسب‌وکار با الزامات، دستورالعمل‌ها، استانداردها و قوانین و مقررات مصوب و حاکم تعیین شده و مورد تعهد اقدام نموده و تخلفات احتمالی شناسایی شده حین نظارت را به مراجع صدور مجوز مربوط اعلام می‌نمایند.

ماده ۳- مجوزها و استعلام‌های مربوط به فعالیت‌های با اهمیت و اثرگذار در حوزه‌های درمان و امنیت و سایر موارد خاص، با تشخیص هیأت مقررات‌زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار، از شمول این مصوبه مستثنی هستند.

ماده ۴- نظارت بر حسن اجرای این مصوبه توسط دستگاه‌های اجرایی برعهده وزارت امور اقتصادی و دارایی می‌باشد.

ماده ۵- بالاترین مقام دستگاه اجرایی ذی‌ربط، مسئول حسن اجرای این مصوبه بوده و گزارش اجرای آن توسط دبیرخانه شورای عالی اداری، به شورا ارایه می‌شود.

تجربیات جهانی تخصیص ارز برای واردات کالاهای اساسی چطور پیش رفته است؟

میزان ارز ترجیحی تخصیص‌یافته به ۴۱ درصد سال ۹۸ رسید

ترقی اقتصادی : اگرچه تداوم اجرای سیاست تخصیص ارز ترجیحی، می‌تواند هزینه‌ها و آسیب‌هایی را به دنبال داشته باشد، اما در مقطع حساس کنونی که کشور با شرایط اقتصادی بحرانی روبرو است، حذف کامل آن به صلاح نیست. چراکه توقف این سیاست می‌تواند با افزایش بیش‌ازپیش قیمت کالاهای اساسی، به بروز التهابات شدید در بازار بیانجامد.

تأمین مواد غذایی اصلی در سبد مصرفی خانوارها و دسترسی همه افراد، به‌خصوص اقشار آسیب‌پذیر به این اقلام از مهم‌ترین دغدغه‌های دولت‌هاست. در این راستا، جلوگیری از کمبود کالاهای اساسی کشاورزی و افزایش غیرمنطقی قیمت این اقلام، به‌عنوان پیش‌نیاز اصلی تأمین امنیت غذایی کشور، همواره موردتوجه بوده است. موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی در گزارشی به بررسی تجربیات جهانی تخصیص ارز برای واردات کالاهای اساسی و سیاست های مکمل یا جایگزین آن پرداخته است.

این گزارش نوشت: بازگشت دور دوم تحریم‌ها در سال ۱۳۹۷، کاهش درآمدهای ارزی دولت و تشدید مشکلات، موجب شد اقتصاد کشور نسبت به دور اول تحریم‌ها با چالش‌های بیشتری مواجه شود. در همین راستا، دولت طی ۳-۲ سال اخیر به‌تدریج فهرست اقلام مشمول ارز ترجیحی را محدودتر کرده است. این فهرست اکنون تنها شامل جو، ذرت، گندم، روغن خام، دانه‌های روغنی (سویا) و نیز دارو و تجهیزات پزشکی می‌شود. طی ماه‌های اخیر، با توجه به استمرار تحریم‌ها، محدودیت رشد تولید ناخالص داخلی و نیز افت سطح فعالیت‌های اقتصادی در اثر شیوع کرونا، روند کاهشی درآمدهای دولت تشدید شده است. این امر موجب شده تأمین ارز موردنیاز برای واردات کالاهای اساسی با ارز ترجیحی با مشکلات متعددی مواجه شود. به‌طوری‌که طبق اعلام بانک مرکزی، میزان ارز ترجیحی تخصیص‌یافته طی هفت‌ماهه اول سال ۱۳۹۹ بالغبر ۶,۲ میلیارد ریال بوده که تنها معادل ۴۱ درصد رقم تخصیص‌یافته در کل سال ۱۳۹۸ بوده است. این بدین معناست که میزان ارز ترجیحی تخصیص داده‌شده در سال جاری کاهش‌یافته است. در چنین شرایطی تأمین بودجه موردنیاز برای اجرای سیاست تخصیص ارز ترجیحی با چالش روبرو است. از سوی دیگر، حذف اجرای این سیاست نیز می‌تواند تبعات منفی خاص خود را به دنبال داشته باشد. در همین راستا، گزارش حاضر با رویکرد مطالعه تطبیقی، به بررسی تجربیات جهانی در زمینه اجرای سیاست تخصیص ارز برای واردات کالاهای اساسی و سیاست‌های مکمل و یا جایگزین آن پرداخته و توصیه‌های سیاستی را با تاکید بر کالاهای اساسی کشاورزی برای ایران ارائه می‌کند.

این گزارش ادامه داد: در خصوص اجرای سیاست تخصیص ارز ترجیحی، دیدگاه‌های مختلفی در رابطه با تداوم اجرا و حذف آن وجود دارد. واقعیت این است که همانند بسیاری از سیاست‌های یارانه‌ای، این سیاست نیز واجد آسیب‌های اجتناب‌ناپذیری است که مورد تاکید مخالفان تداوم این سیاست قرار می‌گیرد. مخالفان پیشنهاد می‌کنند این سیاست باسیاست‌های حمایتی از اقشار آسیب‌پذیر جایگزین گردد. در مقابل، دیدگاه دیگر بر تداوم اجرای این سیاست که هدف اصلی آن کنترل افزایش قیمت کالاهای اساسی در بازار در اثر نوسانات نرخ ارز و تأمین ذخایر راهبردی کالاهای اساسی است، تاکید دارد.

براساس این مطالعه، اگرچه تداوم اجرای سیاست تخصیص ارز ترجیحی، می‌تواند هزینه‌ها و آسیب‌هایی را به دنبال داشته باشد، اما در مقطع حساس کنونی که کشور با شرایط اقتصادی بحرانی روبرو است، حذف کامل آن به صلاح نیست. چراکه توقف این سیاست می‌تواند با افزایش بیش‌ازپیش قیمت کالاهای اساسی، به بروز التهابات شدید در بازار بیانجامد. علاوه بر این، بخشی از هزینه‌های اجرای این سیاست اجتناب‌ناپذیر بوده و در راستای حفظ امنیت غذایی کشور و جلوگیری از کمبود کالاهای اساسی و نیز نگهداری ذخایر راهبردی محصولات کشاورزی در سطوح بهینه ضروری است. البته از سال گذشته، دولت با در نظر گرفتن تبعات منفی تداوم این سیاست، به‌تدریج اقلام مشمول این ارز را محدود کرده است. اما چنانچه اشاره شد، حذف به‌یک‌باره این سیاست در شرایط کنونی می‌تواند تبعات منفی شدیدی را به دنبال داشته باشد. هرچند با تغییر شرایط، توقف اجرای این سیاست می‌تواند در میان‌مدت و حتی بلندمدت مدنظر قرار گیرد.

کشورهای دیگر چه یارانه‌ای برای واردات کالاهای اساسی تخصیص می‌دهند؟

با این حال، آنطور که در این گزارش آمده است، تخصیص ارز با نرخ یارانه‌ای برای واردات کالاهای اساسی در کشورهایی که با مشکلات اقتصادی و محدودیت شدید منابع ارزی مواجه‌اند، علیرغم تبعات آن امری اجتناب‌ناپذیر است. جمع‌بندی از تجربیات سه کشور لبنان، سوریه و ونزوئلا در این زمینه به شرح ذیل قابل‌ارائه است:

لبنان: این کشور با مشکلات بحران اقتصادی و وابستگی بالا به واردات کالاهای اساسی مواجه است. درواقع از یک‌سو این کشور نیاز به واردات کالاهای اساسی برای تأمین نیازهای مصرفی جامعه داشته و از سوی دیگر منابع ارزی کافی برای واردات کالاهای اساسی و عرضه آن باقیمت پایین در بازار داخلی را در اختیار ندارد. بانک مرکزی لبنان از سال ۲۰۱۹، سیاست نرخ ارز ثابت را پس از ۲۲ سال کنار گذاشت و سیاست نظام ارز چند نرخی را اتخاذ کرد. از آن زمان تاکنون، تخصیص ارز رسمی تنها برای واردات گندم، دارو و سوخت اختصاص می‌یافت که گفته می‌شود به دلیل کمبود منابع ارزی بانک مرکزی، به‌زودی متوقف خواهد شد. در سال جاری، سیاست تخصیص ارز سوبسیدی (با نرخی بین نرخ رسمی و نرخ بازار) برای واردات سبدی متشکل از ۳۰۰ قلم انواع مواد و محصولات غذایی و نهاده‌های تولید به اجرا درآمده است. البته دولت به‌عنوان راه‌حل کوتاه‌مدت به این سیاست می‌نگرد و رویکرد اصلی آن در امنیت غذایی، تقویت تولیدات کشاورزی داخلی و کاهش وابستگی به واردات است. برنامه‌های حمایت از اقشار آسیب‌پذیر از سال ۲۰۱۱ در این کشور اجرا می‌شود که یکی از آنها، ارائه کارت‌های الکترونیکی دریافت مواد غذایی در قالب پرداخت شبه نقد به افراد بسیار فقیر است. درمجموع، سیاست دولت لبنان، در کوتاه‌مدت تخصیص ارز سوبسیدی برای واردات سبد گسترده‌ای از مواد غذایی و نهاده‌ها، و هم‌زمان با تداوم اجرای سیاست‌های حمایتی با پرداخت شبه نقد برای افراد بسیار فقیر است. در میان‌مدت و بلندمدت، اما دولت به دنبال محدود کردن هر چه بیشتر تخصیص ارز سوبسیدی و در عوض تقویت بخش کشاورزی است.

سوریه: این کشور به دلیل بحران‌های اقتصادی و محدودیت منابع ارزی، اقدام به اجرای سیستم تخصیص ارز رسمی و ارز ترجیحی برای واردات کالاهای اساسی و مواد اولیه موردنیاز صنعت و کشاورزی می‌کند. ارز رسمی برای واردات کالاهای موردنیاز شرکت دولتی بازرگانی سوریه تخصیص می‌یابد که این شرکت از طریق شبکه فروشگاهی خود اقدام به عرضه مواد غذایی باقیمت‌های سوبسیدی به عموم جامعه می‌کند. ارز ترجیحی نیز برای واردات طیف متنوعی از انواع اقلام غذایی، کشاورزی و صنعتی تخصیص داده می‌شود. دولت سوریه به‌موازات اعطای ارز برای واردات اقلام اساسی، برنامه‌های گسترده جایگزینی واردات (به‌منظور کاهش وابستگی به واردات اقلام مختلف) را به اجرا درمی‌آورد.

ونزوئلا: این کشور در سال‌های اخیر با بحران‌های اقتصادی متعددی مواجهه بوده که اعمال تحریم‌های آمریکا، آن را تشدید شده است. این امر به بحران غذایی سال‌های اخیر دامن زده است. این کشور به دلیل سیاست‌های نادرست ازجمله واردات گسترده مواد غذایی ارزان‌قیمت با دلارهای نفتی، از توسعه بخش کشاورزی غفلت کرده و به این دلیل وابستگی بالایی به واردات انواع محصولات کشاورزی و مواد غذایی دارد. درگذشته دولت از نرخ ارز سوبسیدی برای تأمین کالاهای اساسی غذایی، دارو و برخی فرآورده‌های نفتی بهره می‌برد ولی به دلیل تشدید مشکلات اقتصادی، این سیاست از سال ۲۰۱۸ کنار گذاشته شد و نرخ ارز شناور مدیریت‌شده (دیکوم) برای واردات کالاهای اساسی جایگزین آن شد. سبد کالاهای مشمول واردات با نرخ دیکوم به‌طور پیوسته در حال محدود شدن است. درمجموع با توجه به تجربه این کشور، می‌توان گفت وابستگی بالا به واردات کالاهای اساسی و عدم توجه به توسعه بخش کشاورزی می‌تواند در بلندمدت خطرآفرین باشد. به‌خصوص در شرایطی که دولت با بحران‌های شدید مواجه بوده و در عمل منابع ارزی لازم برای تخصیص ارز سوبسیدی برای واردات کالاهای اساسی را در اختیار نداشته باشد.

قانون خرید تضمینی محصولات اساسی کشاورزی وضعیت کشاورزی را بهتر کرد؟

درآمد کشاورزان قربانی رعایت نکردن قانون خرید تضمینی

ترقی اقتصادی : کشاورزان به‌طور متوسط در هرسال ۰,۸ میلیون ریال درآمد به‌واسطه عدم رعایت قانون (تا سال زراعی ۹۹-۱۳۹۸) ازدست‌داده‌اند. این میزان به‌طور متوسط ۱,۱ درصد از درآمد سالانه کشاورزان را شامل می‌شود که بسیار ناچیز است.

مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب اتاق ایران گزارشی با عنوان «بررسی انطباق قیمت خرید تضمینی گندم با تورم» کرده است. این گزارش سعی کرده به سؤال آیا قانون خرید تضمینی محصولات کشاورزی توانسته خود را با تغییرات تورم اقتصاد سازگار کند و قیمت تضمینی مصوب متناسب با افزایش هزینه‌ها و نرخ تورم، تنظیم شود؟ پاسخ دهد.

در بخشی از این گزارش آمده است: قانون خرید تضمینی محصولات اساسی کشاورزی در شهریورماه سال ۱۳۶۸ به‌منظور حمایت از تولید محصولات اساسی کشاورزی به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و در تیرماه سال ۱۳۸۴ یک تبصره به آن اضافه شد که طی آن تعیین قیمت خرید تضمینی باید به‌گونه‌ای باشد که میزان افزایش آن هیچ‌گاه از نرخ تورم اعلام‌شده از سوی بانک مرکزی در همان سال کمتر نباشد (تبصره ۶ قانون.)

در ادامه گزارش با طرح این سؤال که با توجه به تورم مزمن اقتصاد کشور که در برخی سال‌ها به‌ویژه سال‌های اخیر با افزایش افسارگسیخته همراه بوده و به دنبال آن هزینه‌های تولید، به‌شدت افزایش‌یافته، به‌ویژه برای محصول استراتژیکی مثل گندم آیا قانون خرید تضمینی محصولات کشاورزی توانسته است خود را با تغییرات تورم اقتصاد سازگار کند و قیمت تضمینی مصوب متناسب با افزایش هزینه‌ها و نرخ تورم، تنظیم شود؟ آمده است: برای پاسخ به این سؤال روند تغییرات قیمت تضمینی گندم با تغییرات تورم طی ۱۷ سال اخیر (از زمان تصویب تبصره ۶) مقایسه می‌شود. در ادامه در گزارش تاکید شده است: بر اساس بررسی سالانه و کوتاه‌مدت قیمت تضمینی نشان داد که در اکثر سال‌ها اگرچه میزان قیمت تضمینی مصوب از قیمت محاسبه‌شده کمتر است اما این اختلاف چندان معنی‌دار نیست و در بیشترین مقدار در سال ۹۷-۱۳۹۶ به ۱۲۴۸ ریال به ازای هر کیلوگرم رسیده است. برآیند کل دوره نیز نشان می‌دهد به دلیل افزایش شدید قیمت تضمینی در برخی سال‌های محدود، در بلندمدت تبصره ۶ قانون کاملاً رعایت شده است و اختلاف معنی‌داری وجود ندارد.

محاسبات دیگر گزارش نیز نشان می‌دهد کشاورزان به‌طور متوسط در هرسال ۰,۸ میلیون ریال درآمد به‌واسطه عدم رعایت قانون (تا سال زراعی ۹۹-۱۳۹۸) ازدست‌داده‌اند. این میزان به‌طور متوسط ۱,۱ درصد از درآمد سالانه کشاورزان را شامل می‌شود که بسیار ناچیز است.

در محصول استراتژیک گندم که همواره بخش عمده محصول توسط دولت خرید تضمینی می‌شود چنانچه قیمت تضمینی مصوب سال ۸۳-۱۳۸۲ را بر مبنای تورم سال ۱۳۸۳ افزایش دهیم یعنی رشد قیمت تضمینی مصوب سال ۸۴-۱۳۸۳ معادل تورم سال ۱۳۸۳ باشد، قیمت تضمینی آن سال به‌جای ۱۸۷۰ ریالِ مصوب به ۱۹۵۸ ریال افزایش می‌یابد. به همین ترتیب برای محاسبه قیمت تضمینی جدید در سال ۸۵-۱۳۸۴ از تورم سال ۱۳۸۴ و قیمت مصوب سال ۸۴-۱۳۸۳ استفاده شده است..

گزارش مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب اتاق ایران در بخش جمع‌بندی گزارش نوشت: از برآیند موضوعات بررسی‌شده به نظر می‌آید در خصوص محصول گندم، چنانچه عمل به تبصره ۶ قانون خرید تضمینی محصولات اساسی کشاورزی به‌طور سالانه و در کوتاه‌مدت بررسی شود مشاهده می‌شود که در اکثر سال‌ها اگرچه میزان قیمت تضمینی مصوب از قیمت محاسبه‌شده کمتر است اما این اختلاف چندان معنی‌دار نیست و در بیشترین مقدار در سال ۹۷-۱۳۹۶ به ۱۲۴۸ ریال به ازای هر کیلوگرم رسیده است. برآیند کل دوره نیز نشان می‌دهد به دلیل افزایش شدید قیمت تضمینی درِ برخی سال‌های محدود در بلندمدت قانون کاملاً رعایت شده است) با احتساب سال ۱۳۹۹ که قیمت تضمینی ۶۰ درصد افزایش‌یافته (و یا اختلاف معنی‌داری ندارد) بدون در نظر گرفتن سال ۱۳۹۹.) این محاسبات بدون در نظر گرفتن ارزش زمانی پول است.

برگ برنده اقتصاد هند چطور به برگ بازنده آن تبدیل شد

کشتار جمعی کسب و کار

ترقی اقتصادی : به اقتصادهای جهان نگاه کنید. چین از ویرانی‌های بحران کرونا با قدرت برخاسته و آمریکا، اروپا و ژاپن هرکدام تا حدی در احیای اقتصادهای خود موفق بوده‌اند. اما هند چنین وضعی ندارد. صدها میلیون کارگر و کاسب‌کار خرده‌پا که عامل مهمی در رشد اقتصادی هند بودند، هنوز از بحران کرونا سر بلند نکرده‌اند و اقتصاد هند نیز دارد همراه با آنها سقوط می‌کند.

اقتصاد هند در سه ماهه منتهی به سپتامبر به میزان ۷.۵ درصد کوچک شد و این نشانه‌ای واضح از تعمیق شدیدترین رکود اقتصادی هند از سال ۱۹۹۶ تاکنون است. آمار جدید درواقع هند را به عنوان دارنده بدترین عملکرد در میان اقتصادهای بزرگ جهان معرفی می‌کند آن هم در حالی که دولت این کشور تصور می‌کرد با اختصاص بسته‌های مالی می‌تواند هزاران کسب و کار کوچک را که از تعطیلی‌های اجباری دوران کرونا ضربه خورده بودند نجات بدهد. بر این اساس، دولت هند وعده داد ۵۰ میلیارد دلار خرج کند؛ یعنی چیزی نزدیک به دو درصد از تولید ناخالص داخلی هند. اما اوضاع بدتر از آنچه که تصور می‌شد پیش رفت و این تدابیر مالی برای نجات کارگران و کارآفرینان کفایت نکرد.

یکی از مهم‌ترین عوامل این شرایط را باید به تعطیلی‌های اجباری ماه مارس نسبت داد که اقتصاد هند را با شوک شدیدی مواجه کرد و به خصوص کارگران روزمزد را به کل از رده خارج کرد. ناگهانی‌بودنِ این تصمیم چنان شدید بود که میلیون‌ها کارگر حتی راهی برای بازگشت به روستاهای خود نیز در اختیار نداشتند چون سیستم حمل و نقل عمومی در این کشور نیز تعطیل شده بود. این تعطیلی‌ها باعث شد ۱۴۰ میلیون نفر شغل خود را از دست بدهند و عده بسیار زیاد دیگری نیز با کاهش دستمزد مواجه شوند. وقتی تعطیلی‌ها و محدودیت‌های کرونایی به پایان رسید، دیگر راهی برای بازگشت شش میلیون نفر به کار فراهم نبود.

بر اساس نظرسنجی‌ها، یک سوم از کسب و کارهای کوچک و متوسط در هند امیدی به نجات از وضع فعلی ندارند و معتقدند که نوعی کشتار جمعی کسب و کار در هند رخ داده است. این در حالی است که چهار پنجم از نیروی کار هند در همین کسب و کارهای کوچک و متوسط شاغلند. کارخانه‌های نساجی، دباغی‌ها آجرپزی‌ها و کسب و کارهای مشابه در این راستا در اقتصاد هند اهمیت زیادی ایفا کرده‌اند.

تا همین چند سال پیش، هند با جمعیت ۱.۳ میلیارد نفری‌اش یکی از پررشدترین اقتصادهای بزرگ جهان بود و رشدی بالای هشت درصد داشت. البته برخی سیاست‌های دولت نارندا مؤدی از جمله حذف ناگهانی تعداد زیادی از اسکناس‌های رایج این کشور از چرخه پولی باعث برانگیخته‌شدن انتقادات زیاد شده بود و آهستگی موقتی رشد اقتصادی این کشور را نیز به همراه داشت. با این وجود، بسیاری از بازیگران عرصه جهانی، هند را جایگزینی مطلوب برای چین می‌دانستند و سرمایه‌گذاری‌های بزرگی در این کشور انجام دادند. اما آمار دوران کرونا ظاهراً تمام این آمال و آرزوها را نقش بر آب کرده است. این آمار بیش از هر چیز نشان می‌دهد که کسب و کارهای کوچک به دلیل عدم دسترسی به منابعی که در اختیار شرکت‌های بزرگ است، هیچ راهی برای جبران مصایبی که در دوران کرونا بر آنها وارد شده است ندارند. از آن بدتر اینکه برخی سیاست‌های جدیدتر مثل ممنوعیت فعالیت اپ‌های چینی در ماه‌های اخیر توسط دولت هند، وضعیت پیش‌بینی‌نشده‌تری را پیش روی برخی از شرکت‌های فعال در هند گذاشته است.

در همین میان، منتقدان می‌گویند سیاست‌هایی که دولت نارندرا مؤدی در سال‌های اخیر در هند با توجیه مبارزه با فساد، حمایت از صنایع داخلی و اصلاح قوانین دنبال کرده است نیز ضربات زیادی به اقتصاد این کشور زده و باعث شده رویکرد صنعتی هند معطوف به خودش شود و این مساله هم روی رشد کلی اقتصاد این کشور تأثیر گذاشته است. این وضعیت حتماً به آینده اقتصاد هند نیز تسری پیدا می‌کند.

پریانکا کیشور رئیس بخش آسیای جنوبی در آکسفورد اکانامیکز معتقد است که با گذشت زمان مشخص خواهد شد که هند در میان اقتصادهای بزرگ جهان بیشترین صدمه را از بحران کرونا خورده است و حتی ممکن است روزهای بدتری برای اقتصاد هند در راه باشد. شرکت‌های هندی در این دوران زیر بار بدهی‌های بسیار شدیدی رفته‌اند و ممکن است این وضع وخیم‌تر هم بشود. همچنین بر اساس پیش‌بینی‌ها احتمالش هست که رشد اقتصادی سالانه هند ظرف پنج سال آینده باز هم روند کاهشی داشته و به ۴.۵ درصد برسد. این در حالی است که پیش از بروز بحران کرونا و به رغم برخی مشکلات اقتصادی موجود، پیش‌بینی شده بود که هند بتواند در سال‌های آینده رشد اقتصادی ۶.۵ درصدی را ثبت کند. با این اوصاف باید منتظر ماند و دید که اقتصاد هند از پس بحران کرونا چطور بیرون می‌آید و وضعش در قیاس با اقتصادهای بزرگ دیگر چگونه خواهد شد./ منبع: نیویورک تایمز

اقتصاد انگلیس بدترین سال طی سه قرن گذشته را پشت سر گذاشت

وضعیت انگلیس بدتر از همه اقتصادهای بزرگ است

ترقی اقتصادی : طبق آمار مرکز اطلاعاتی بانک انگلیس، رکود ۹,۹ درصدی تولید ناخالص داخلی انگلستان کمتر از حد انتظار بوده است، اما همچنان از سقوط ۹,۷ درصدی دوران رکود بزرگ‌سال ۱۹۲۱ بیشتر است. همچنین این میزان بدترین افت سالانه از سال ۱۷۰۹ به بعد بوده است. این سال، زمانی بود که سخت‌ترین زمستان اروپا در ۵۰۰ سال گذشته رخ داد و باعث مرگ‌ومیر و ویرانی‌های گسترده شد.

اقتصاد انگلیس سال گذشته بزرگ‌ترین رکود خود را در بیش از سه قرن گذشته تجربه کرد، آن‌هم با تولید ناخالص داخلی که طی سال ۲۰۲۰، ۱۰ درصد کاهش‌یافته است. سی‌ان‌ان گزارشی از وضعیت اقتصاد انگلیس منتشر کرده است. این بدان معناست که بیماری کووید ۱۹ به‌طور مؤثر تمام رشد انگلستان در ۷ سال گذشته را از بین برده است. الان اقتصاد انگلیس به‌اندازه سال ۲۰۱۳ شده است.

طبق آمار مرکز اطلاعاتی بانک انگلیس، رکود ۹,۹ درصدی تولید ناخالص داخلی انگلستان کمتر از حد انتظار بوده است، اما همچنان از سقوط ۹,۷ درصدی دوران رکود بزرگ‌سال ۱۹۲۱ بیشتر است. همچنین این میزان بدترین افت سالانه از سال ۱۷۰۹ به بعد بوده است. این سال، زمانی بود که سخت‌ترین زمستان اروپا در ۵۰۰ سال گذشته رخ داد و باعث مرگ‌ومیر و ویرانی‌های گسترده شد.

کیت جاکز، استراتژیست Societe Generale در یادداشتی نوشت: این بار مقصر وضعیت همه‌گیری کرونا بوده است، درحالی‌که آن زمان یخبندان بزرگ باعث این وضعیت شده بود. زمانی که دریای شمال یخ زد. جنگ جانشینی اسپانیا در آن سال‌ها هم آسیب‌های زیادی وارد کرد.

بااین‌حال طبق گزارش اداره آمار ملی، برخی از نشانه‌های بهبود در ماه‌های پایانی سال ۲۰۲۰ دیده‌شده و تخمین زده می‌شود که در سه ماه چهارم سال رشد ۱ درصدی رخ‌داده باشد.

اما بین اکتبر تا دسامبر تغییرات زیادی در میزان تولید ایجاد شد که عمدتاً به دلیل محدودیت‌های اعمال‌شده برای جلوگیری از شیوع ویروس کرونا بود.

بنابراین انگلیس سال گذشته یکی از بدترین رکودها را در میان اقتصادهای بزرگ تجربه کرده است. به‌عنوان‌مثال آلمان نسبت به بحران مالی جهانی بهتر از همه‌گیری عمل کرده بود. برآوردهای موقت نشان می‌دهد که بزرگ‌ترین اقتصاد اروپا در سال گذشته ۵ درصد کاهش‌یافته است. طبق گزارش یورواستات، در همین حال انتظار می‌رود تولید ناخالص داخلی اتحادیه اروپا ۶,۴ درصد کاهش یابد.

در مقایسه وضعیت ایالات‌متحده بهتر بوده است. تولید ناخالص داخلی این کشور ۳,۵ درصد نسبت به سال قبل کاهش‌یافته است.

ریشی سوناک، وزیر دارایی انگلیس در بیانیه‌ای گفت: ارقام امروز نشان می‌دهد که اقتصاد به دلیل بیماری همه‌گیر شوک جدیدی را تجربه کرده است. درحالی‌که نشانه‌های مثبتی از مقاومت اقتصاد در زمستان دیده می‌شود. البته ما می‌دانیم که تعطیلی‌های فعلی همچنان تأثیر قابل‌توجهی بر بسیاری از افراد و مشاغل خواهد داشت.

با تعطیلی‌های سراسری در انگلیس که از ۵ ژانویه اعمال‌شده، انتظار می‌رود در سه ماه اول سال ۲۰۲۱ اقتصاد سخت تحت تأثیر قرار بگیرد که مسیر برعکس رشد در سه ماه چهارم سال ۲۰۲۰ را رقم خواهد زد.

علاوه بر این اخلال در تجارت اتحادیه اروپا با انگلیس پس از پایان دوره گذار برگزیت در ۳۱ دسامبر هم فعالیت‌های اقتصادی را بیشتر تحت تأثیر قرار خواهد داد. صادرکنندگان انگلیسی به دلیل تأخیر در مرزها و اشکالات موجود در سیستم جدید گمرکی برای ورود محصولاتشان به اروپا در تلاش هستند. شرکت‌هایی که محصولات تازه مثل صدف و گوشت می‌فروشند مجبور شده‌اند برخی محصولات خود را دور بریزند. حتی بعدازاین ماجرا و وقتی توافق‌نامه جدید تجاری تنظیم شد این شرکت‌ها باید هزینه اضافی برای صادرات بپردازند. این در حالی است که بخش عمده‌ای از واردات و صادرات آنها متکی به اروپا است.

آیا مشکل اقتصادی ترکیه یک نفر است؟

سرمایه‌ها فرار می‌کنند

ترقی اقتصادی : اینکه ترکیه امسال به بدترین اقتصاد بازار نوظهور جهان تبدیل شده، موضوع پوشیده و پنهانی نیست. اما بازارها اصولاً همیشه به ثبات و قطعیت واکنش مثبت نشان می‌دهند و حتی در شرایط نامساعد هم اگر خبر خوب و امیدوارکننده‌ای بشنوند باز واکنش مثبتی دارند؛ هرچند که نتایج آن کاملاً مشخص نباشد. بنابراین وقتی رجب طیب اردوغان رئیس جمهور ترکیه در روز یازده نوامبر وعده‌های اقتصادی جدیدی را مطرح کرد، لیر ترکیه که مدت‌ها بود وضعیت بدی در مقابل دلار داشت جهش کرد. سخنرانی رئیس جمهور ترکیه در حالی انجام شد که دو چهره اقتصادی یعنی رئیس بانک مرکزی ترکیه و نیز برات البایراک وزیر دارایی ترکیه (داماد اردوغان که انتقادات زیادی در خصوص عملکردش مطرح می‌شد) نیز از صحنه کنار گذاشته شدند. اما آیا واکنش مثبت بازار به این تحولات در ترکیه پایدار خواهد بود؟

واقعیت این است که بازگرداندن اقتصاد ترکیه به مسیر درستش یک پروسه طولانی‌مدت خواهد بود و به سیاست‌های اقتصادی منسجمی نیاز خواهد داشت که شبیه اتهام‌زنی‌ها و بازی‌های قدرت (که در سال‌های اخیر در فضای سیاسی ترکیه مطرح شده) نباشد. همچنین برای تحقق این هدف، نیاز به کاهش ماجراجویی‌های ترکیه در عرصه سیاست خارجی و تلاش برای بهبود مناسبات این کشور با مهم‌ترین شریک تجاری‌اش یعنی اتحادیه اروپا وجود خواهد داشت. اما تا اینجا که ظاهراً سیاست‌های اردوغان در شرق مدیترانه و نیز نقض تعهدات ترکیه بر اساس توافق‌های گمرکی با اروپا باعث شده تجارت بین طرفین کاهش پیدا کند. اخیراً حتی در گزارش سرمایه‌گذاری سانتاندر در مورد ترکیه نیز آمده که حضور و نزدیکی این کشور در مناقشات سوریه و عراق باعث افزایش ریسک امنیتی در این کشور شده است. معنی‌اش این است که بازگرداندن اعتماد به سرمایه‌گذاران خارجی در ترکیه حتی سخت‌تر از گذشته شده است.

شاید خیلی‌ها فراموش کرده باشند که ترکیه در زمانی نه‌چندان دور یک گزینه بسیار جذاب برای سرمایه‌گذارانِ علاقه‌مند به بازارهای نوظهور بود. اما در هفده سال اخیر سیاست‌هایی توسط دولت این کشور در پیش گرفته شده که به تدریج این روند را تغییر داده است. این مسئله در گزارش بانک مرکزی ترکیه در ماه ژوئن نیز به‌وضوح دیده شد. بر این اساس، هشت میلیارد دلار سرمایه خارجی فقط در فاصله ماه‌های ژانویه تا ژوئن از ترکیه خارج شده است. همچنین میزان سرمایه‌های خارجی در بازار بورس ترکیه امروزه به اندازه یک‌چهارم میزان این سرمایه‌ها در سال ۲۰۱۳ میلادی است. این فرار سرمایه را نمی‌توان فقط به بروز بحران کرونا نسبت داد و به طور یقین، سیاست‌های مختلف دولت ترکیه و حتی اظهارنظرهای مستقیم رئیس جمهور در مورد علل مشکلات اقتصادی ترکیه (از جمله نرخ بهره) روی آن تأثیر گذاشته است.

واقعیت این است که در شرایطی که استقلال نهادها به خاطر بازی‌های سیاسی دولت زیر سؤال رفته باشد، نگاه خارجی به وعده‌های داده‌شده در خصوص انجام اصلاحات اقتصادی نیز خراب می‌شود. به این اضافه کنید بدهی خارجی ترکیه را که به بیش از ۵۰ درصد تولید ناخالص داخلی‌اش رسیده و به هیچ عنوان وجهه خوبی ندارد. از سوی دیگر، با وجود کنار گذاشته‌شدن رئیس بانک مرکزی ترکیه و وزیر دارایی این کشور، دو چهره دیگرِ نزدیک به اردوغان به جای آنها معرفی شده‌اند که احتمال تغییر واقعی در سیاست‌های اقتصادی این کشور را کم می‌کند.

اردوغان دومین دور ریاست جمهوری خود در ترکیه را در سال ۲۰۲۳ به پایان خواهد رساند و پیش از آن هم با ارائه قرائت جدید از قانون اساسی ترکیه، حضورش بر سر قدرت در ترکیه را تداوم داده بود. این تداوم ممکن است در آینده هم به شکل‌های جدیدی ادامه یابد. در این میان، او چه راهی برای برون‌رفت اقتصاد کشورش از بحران کنونی در اختیار خواهد داشت؟ اردوغان ظاهراً به استفاده از ذخایر گاز مدیترانه شرقی و درآمدزایی گسترده از آن امید بسته است و همچنین احتمالش هست که دولت او تقاضای وام‌های عظیم‌تری از صندوق بین‌المللی پول داشته باشد. اما از آنجا که مشکلات اقتصادی ترکیه همواره به خرابکاری‌های غرب نسبت داده شده، احتمالش هست که گرفتن این وام به وجهه اردوغان ضربه بزند و رای‌دهندگان وفادار به او را ناراحت کند. بنابراین چنین کاری از لحاظ سیاسی پرریسک است.

راه‌حل جایگزین این است که ترکیه از طریق کشورهایی مثل قطر و چین به منابع نقدی گسترده دست پیدا کند. اما مشکل چنین رویکردی این است که هر آنچه قبلاً برای شراکت با اتحادیه اروپا و نیز آمریکا رشته شده بود را پنبه می‌کند و به عنوان حرکت ترکیه به سمت شرق تلقی خواهد شد؛ آن هم در شرایطی که مشکلات ترکیه به خصوص با اتحادیه اروپا حل نشده است. ترکیه هر یک از این دو رویکرد را که قبول کند، باید با ضررهای ناشی از غیبت طرف دیگر را در کنارش بپذیرد و این چالش اصلی پیش روی ترکیه خواهد بود./ منبع: فارن پالسی

گزارش

گزارش سازمان جهانی بهداشت در مورد منشا کرونا

ترقی اقتصادی : روزنامه وال استریت ژورنال به نقل از محققان سازمان جهانی بهداشت مدعی شد که چین از دادن اطلاعات درباره موارد اولیه ابتلا به کووید-۱۹ که می‌تواند به نحوه و زمان شیوع ویروس در چین کمک کند، خودداری کرده است.

کاخ سفید با ابراز نگرانی از گزارش سازمان جهانی بهداشت درمورد منشا ویروس کرونا از چین خواست تا اطلاعات روزهای اولیه انتشار این ویروس را در دسترس قرار دهد.

به گزارش خبرگزاری رویترز، جیک سالیوان مشاور امنیت ملی آمریکا با اتخاذ موضعی مشابه دولت دونالد ترامپ رئیس جمهوری سابق این کشور در بیانیه‌ای اعلام کرد که این مساله ضروری است که گزارش مستقل و بدون دخل و تصرفی توسط دولت چین در این خصوص ارایه شود.

تدروس ادهانوم دبیرکل سازمان جهانی بهداشت در جدیدترین اظهارنظر برخلاف گزارش هفته گذشته تیم حقیقت‌یاب خود، منشاء آزمایشگاهی ویروس کرونا را رد نکرد و گفت که تمام فرضیه‌ها در مورد منشا کووید-۱۹ همچنان محتمل است. پیش از اظهارات ادهانوم واشنگتن درخواست بازبینی گزارش تیم اعزامی سازمان جهانی بهداشت به چین را مطرح کرده بود.

این تیم اعزامی که ۴ هفته را در چین صرف تحقیقات در مورد منشا شیوع بیماری کووید-۱۹ کرده است، هفته گذشته گمانه زنی‌ها مبنی بر منشا ویروس کرونا از آزمایشگاه را در چین رد کردند.

ترامپ از نخستین کسانی بود که نظریه منشاء آزمایشگاهی بودن ویروس کرونا از یکی از آزمایشگاه‌های ویروس شناسی ووهان (شهری که نخستین بار این ویروس در آن شناسایی شد) را ارائه داد، اما پکن با قاطعیت این ادعا را رد کرد.

سالیوان در ادامه این بیانیه با اشاره به ادامه همکاری دولت جدید آمریکا با سازمان جهانی بهداشت اضافه کرد: تعامل با سازمان جهانی بهداشت به معنی حفظ بالاترین استانداردها است. عمیقا نگران نحوه اطلاع رسانی یافته‌های اولیه تحقیقات صورت گرفته از کووید- ۱۹ هستیم. روزنامه وال استریت ژورنال روز جمعه به نقل از محققان سازمان جهانی بهداشت مدعی شد که چین از دادن اطلاعات درباره موارد اولیه ابتلا به کووید-۱۹ که می‌تواند به نحوه و زمان شیوع ویروس در چین کمک کند، خودداری کرده است.

ایستانیوز
پایگاه اطلاع رسانی بازارهای مالی
۸۸۸۵۳۳۷۱
INFO@ISTANEWS.IR

صاحب امتیاز و مدیر مسئول: حورا خاکدامن
سردبیر: امیر اسماعیل کاظمی
توزیع: شرکت پیام آوران پارس ایرانیان
چاپ: کارگر
آدرس: خیابان سمیه، بین سپهبد قرنی و نجات اللهی، شماره ۲۳۱، واحد ۸
تلفن: ۸۸۸۵۳۳۷۱
فکس: ۸۸۸۵۳۳۷۵
ایمیل: taraghieghtesadi@gmail.com

ترقی اقتصادی در ۱۵۰ کیوسک منتخب مطبوعاتی تهران توزیع می گردد، جهت اطلاعات بیشتر به سایت istanews.ir مراجعه فرمایید.

فروغ؛ از عصیان تا خاموشی

حورا خاکدامن
روزنامه نگار

فروغ‌زمان فرخزاد عراقی (۸ دی ۱۳۱۳ - ۲۴ بهمن ۱۳۴۵) معروف به فروغ فرخزاد در تهران، خیابان عین‌الدّوله (ایران)، کوچه مهدیه از پدری تفرشی و مادری کاشانی به دنیا آمد.فروغ فرزند چهارم توران وزیری‌تبار و سرهنگ محمد فرخزاد است. از دیگر اعضای خانواده او می‌توان برادر کوچک‌ترش، فریدون فرخزاد و خواهر بزرگ‌ترش، پوران فرخزاد را نام برد.

او درسال ۱۳۲۹ در ۱۶ سالگی با پرویز شاپور، طنزپرداز و کاریکاتوریست معروف ایرانی که پسرخاله مادر وی بود و ۱۱ سال نیز از فروغ بزرگتر بود ازدواج کرد. پرویز فارغ التحصیل رشته اقتصاد از دانشگاه تهران و کارمند وزارت دارایی اهواز بود که در روزنامه‌های محلی خوزستان هم به عنوان روزنامه نگار فعالیت می کرد . آنها پس از ازدواج اهواز را برای زندگی مشترک انتخاب کردند. در ۲۹ خرداد ۱۳۳۱ پسرشان به نام کامیار متولد شد که فروغ در اشعار خود به او اشاره کرده، و شاپور نیز از «کامی» به عنوان نام مستعارش در ستون نویسی روزنامه استفاده می‌کرد معروف بود .فروغ و پرویز شاپور مدتها قبل از ازدواج از طریق نامه نگاریهای عاشقانه با هم در ارتباط بودند. پرویز به دلیل قلم زیبا و موجزی که داشت بر سبک نوشتار فروغ تاثیر گذاشت و طبع شعر و نویسندگی را در او شکوفا کرد. بعدها این نامه‌ها و همچنین نامه‌های فروغ به شاپور پس از جدایی ، توسط پسر کامیار شاپور و عمران صلاحی در کتابی به نام «اولین تپش‌های عاشقانه قلبم» منتشر شد.

عاشقانه های فروغ نشان از طبع شاعرانه و بی پروای او داشت که در دوران زندگی مشترک کوتاهشان در قالب شعر نیمایی چهار پاره نمود پیدا کرد. .فروغ زن جوانی بود که با عشق و استعداد ذاتی در شعر نویسی به ازدواج مردی نویسنده و ژورنالیست درآمده بود که همزمان با مادر شدنش شاهد زایش خود در شعرهایش بود .اما این رابطه زناشویی به استناد از کتاب زندگی نامه ی فروغ فرخزاد به علت حسودی پرویز به فروغ در گفتن شعر و منع کردن او ازسرودن شعر به جدایی انجامید.

فروغ در این سالها مجموعه اشعار اسیر شامل ۴۳ شعردر سال ۱۳۳۱،دیوار شامل ۲۵ قطعه شعر در سال ۱۳۳۵ و عصیان، شامل ۱۷ شعر در سال ۱۳۳۶ را نوشت. مضامین اشعاراو در این مجموعه ها حاکی از تغییرات شگرف درونی ،پختگی و سیالیت روح و نوع نگرشش به زندگی و دنیای پیرامون است . مجموعه عصیان یکسال قبل از جدایی فروغ نوشته شد.

فروغ در اولین مجموعه اشعارش با عنوان «اسیر» از رنج تنهایی و انزوا یی که ناشی از بلوغ فکری و جسارت ساختار شکنانه شعرهایش که او را در نگاه دیگران به زنی سرکش و هوسران جلوه گر می نماید می نویسد :

نمی دانم چه می خواهم خدایا
به دنبال چه می گردم شب و روز
چه می جوید نگاه خسته ی من
چرا افسرده است این قلب پر سوز
ز جمع آشنایان می گریزم
به کنجی می خزم آرام و خاموش
نگاهم غوطه ور در تیرگی ها
به بیمار دل خود می دهم گوش
گریزانم از این مردم که با من
به ظاهر همدم و یک رنگ هستند
ولی در باطن از فرط حقارت
به دامانم دو صد پیرایه بستند
از این مردم ، که تا شعرم شنیدند
به رویم چون گلی خوشبو شکفتند
ولی آن دم که در خلوت نشستند
مرا دیوانه ای بد نام گفتند

این تنهایی و انزوای اجتماعی حتی درزوایای زندگی خصوصی او نیز به گونه ای عریان در شعرهایش موج می زند .زنی که بر خلاف آداب و سنت های عرف اجتماعی بدنبال تساوی حقوق برابر با مردان است در همان سال اول زندگی مشترک خود را زندانی مردی بیگانه می داند که سعی دارد با مادرشدن او را پایبند زندگی خود کند:

دل من ، ای دل دیوانه ی من
که می سوزی از این بیگانگی ها
مکن دیگر ز دست غیر فریاد
خدا را ، بس کن این دیوانگی ها
در این فکرم که در یک لحظه غفلت
از این زندان خامُش پر بگیرم
به چشم مرد زندانبان بخندم
کنارت زندگی از سر بگیرم
در این فکرم من و دانم که هرگز
مرا یارای رفتن زین قفس نیست
اگر هم مرد زندانبان بخواهد
دگر از بهر پروازم نفس نیست
ز پشت میله ها هر صبح روشن
نگاه کودکی خندد به رویم
چو من سر می کنم آواز شادی
لبش با بوسه می آید به سویم
اگر ای آسمان ، خواهم که یک روز
از این زندان خامُش پر بگیرم
به چشم کودک گریان چه گویم
ز من بگذر ، که من مرغی اسیرم

فروغ یک سال پس از جدایی از پرویز شاپور مجموعه«دیوار» را می نویسد .در شعر «رویا» از این مجموعه ۲۵ قطعه ای وصف حال خود را در قالب دخترکی تنها بیان می کند که در انتظار آمدن مرد آرمانی و رویایی خود به انتظار نشسته است:

با امیدی گرم و شادی بخش
با نگاهی مست و رویایی
دخترک افسانه می خواند
نیمه شب در کنج تنهایی
بی گمان روزی ز راهی دور
می رسد شهزاده ای مغرور
می خورد بر سنگفرش کوچه های شهر
ضربه ی سم ستور باد پیمایش

او در سال ۱۳۳۴ پس از جدایی از شاپور و پسرش کامیار برای گریز از هیاهوی روزمرگی، زندگی بسته و یکنواخت روابط شخصی و محفلی، به اروپا رفت. او در این سیر و سفر، کوشید تا با فرهنگ اروپایی آشنا شود. با آنکه زندگی روزانه‌اش به سختی می‌گذشت، به تئاتر و اپرا و موزه می‌رفت. وی در این دوره زبان ایتالیایی، فرانسه و آلمانی را آموخت. در این دوران فروغ ارتباطش را با پرویز شاپور بصورت ملاقات یا نامه نگاری دوستانه حفظ کرد و همیشه از این جدایی ابراز پشیمانی می کرد .

پرویز شاپور هم پس ازاین جدایی به تهران آمد و هرگز ازدواج نکرد و تا آخر عمر همراه با کامیار و برادرش دکتر خسرو شاپور در یک خانه قدیمی در تهران زندگی کرد .پرویز در مجله های سیاه و سفید،کل آقا، خوشه به سردبیری احمد شاملو و توفیق با اسم مستعار «کامی» ، «کامیار» و «مهدخت» مطلب می‌نوشت. شهرت او به دلیل نگارش کاریکلماتور، نوشته‌های کوتاه (اغلب تک خطی) است که ظرافت و دیدی شاعرانه و طنزآمیز دارند. علاوه بر آفرینش کاریکلماتورها، در طراحی سیاه‌قلم نیز توانا بود.او سرانجام پس از ۷۶ سال زندگی و طی یک دوره بیماری در ۱۵ مرداد ۱۳۷۸درگذشت و در قطعه هنرمندان بهشت زهرا تهران به خاک سپرده شد. کامیار شاپور هم درنهایت تنهایی و تنگدستی در سن ۶۶ سالگی در ۲۵ تیر ۱۳۹۷ در تهران درگذشت و بدین ترتیب دفتر زندگی مشترک فروغ فرخزاد و پرویز شاپور برای همیشه بسته شد.

از «اسیر» و «دیوار» به «عصیان» می رسد

سفرهای فروغ به اروپا و آشنایی‌اش با فرهنگ هنری و ادبی اروپایی، ذهن او را باز کرد و زمینه‌ای برای دگرگونی فکری در او شد.فروغ با مجموعه‌های «اسیر» و «دیوار» به «عصیان» می رسد . او سرکشی و عصیانگری خود را درباره پیرامونش اینگونه بیان می کند:« آرزوی من آزادی زنان ایران و تساوی حقوق آن‌ها با مردان است... من به رنج‌هایی که خواهرانم در این مملکت در اثر بی‌عدالتی مردان می‌برند، کاملاً واقف هستم و نیمی از هنرم را برای تجسم دردها و آلام آن‌ها به کار می‌برم. آرزوی من ایجاد یک محیط مساعد برای فعالیت‌های علمی هنری و اجتماعی زنان است.»

در خوانشی اگزیستانسیالیستی از زیست جهان فروغ در میابیم که در طی دوران کوتاه زندگی خود آنچه در مجموعه آثارش نمود پیدا می کند ناشی از عدم رضایت او از فلسفه تقدیر و سرنوشت از پیش تعیین شده است . او با جسارت و آزادی اراده خواستار تغییر ماهیت و نحوه تفکر و شخصیت خود است ، فروغ با توسل به اصل محوری اصالت وجود بر ماهیت مکتب اگزیستانسیالیسم و اشعار دفاتر پنجگانه‌اش خوانشی اگزیستانسیالیستی از زیست جهان بچشم می خورد.

تولدی دیگر با ابراهیم گلستان

در سال ۱۳۳۷ سینما توجه فروغ را جلب می‌کند؛ و در این مسیر با ابراهیم گلستان نویسنده و فیلم‌ساز سرشناس ایرانی آشنا می شود و همکاری با او، موجب تحول فکری و ادبی در فروغ شد. گلستان از اواخر دهه ۳۰ گرفتار فروغ فرخزاد می شود. شاعره جوانی که دل به گلستانی می بازد که ۱۳ سال از او بزرگتر است. گلستان در ۲۱ سالگی با دختر عمویش فخری گلستان ازدواج کرده بود و دو فرزند نیز از او داشت. یعنی کاوه گلستان و لیلی گلستان. فروغ فرخزاد وقتی با ابراهیم گلستان آشنا می شود که زنی مطلقه و ۲۴ ساله است و گلستان مردی پرتجربه و مشهور و ۳۷ ساله. فرخزاد شاعری پراستعداد است که به خصوص با مجموعه شعیر «عصیان» همگان را حیرت زده ساخته بود. آشنایی فروغ با گلستان موجب آغاز فصلی پربار برای او و همچنین ابراهیم گلستان و البته فصلی رنج بار برای فخری گلستان و فرزندانش می شود.

فروغ در سال ۱۳۴۱ فیلم خانه سیاه است را در آسایشگاه جذامیان بابا باغی تبریز با پشتیبانی گلستان را می سازد و بعد از آن مدیر اجرایی مستند پر هزینه «موج و مرجان و خارا» می شود .

فروغ در پاییز ۱۳۴۱ در جذام خانه بابا باغی تبریز با پسربچه کوچکی آشنا شد که همراه خانوائه اش در شرایط دشوار جذام خانه مشهد زندگی سختی را می گذراندند. او تصمیم گرفت پس از پایان قسمت سیزدهم فیلمبرداری او را که اتفاقا هم سن و سال پسرش کامیار بود و نامش را حسین گذاشته بود با رضایت پدر و مادرش از جذام خانه به تهران بیاورد . فروغ حسین را به آپارتمان دو سه خوابه ای که در محله مزین الدوله اطراف امجدیه بود و گلستان آنرا برایش اجاره کرده بود آورد و مدتی بعد او را به پانسیون پروین سپرد . نه ماه بعد که گلستان خانه ویلایی در دروس شمیران برای فروغ ساخت. فروغ حسین ۶ ساله را به عنوان پسر خوانده از پانسیون به خانه آورد و به مدرسه فرستاد.یک سال بعد از مرگ فروغ حسین در خانه پدری فروغ در کنار مادرش خانم جان زندگی کرد تا در سال ۱۹۷۵ برای تحصیل به اروپا فرستاده شد.و اینچنین شد که ساخت فیلم «این خانه سیاه است »سرنوشت سیاه پسر بچه کوچکی را در فضای حزن آلود جزام خانه تغییر داد.

تولدی دیگر

فروغ مجموعه شعر تحسین شده «تولدی دیگر» را به دست انتشار می سپارد که در آن می توان ردپای عشق مجنونانه فروغ به گلستان را ردیابی کرد. گلستان در نزدیکی خانه خود در دروس یک خانه ویلایی برای فروغ تهیه می کند وقتی گلستان در زندگی فروغ جدی شد، او هر روز آرامتر، تو دارتر و ساکت تر می شد.از دوستان قدیمی اش کاملا کناره گرفت و هر وقت در تهران بود تمام ساعاتش را در استودیو گلستان سپری می کرد. فروغ برای تهیه فیلمها زیاد به مسافرت می رفت و هر دو همزمان دوره ای پر از خلاقیت هنری را پشت سر می گذارند که مستندهای «موج و مرجان و خارا» و فیلم «خشت و آینه» از ثمرات این ارتباط هستند.فروغ در سال ۱۳۴۲ در نمایشنامه شش شخصیت در جستجوی نویسنده اثر لوئیجی پیراندلو به کارگردانی پری صابری بازی چشمگیری از خود نشان می‌دهد. در زمستان همان سال خبر می‌رسد که فیلم خانه سیاه است برنده جایزه نخست جشنواره اوبر هاوزن شده . در همان سال انتشارات مروارید مجموعه تولدی دیگر را با تیراژ بالای سه هزار نسخه توسط منتشر کرد. اشعار فروغ در این کتاب تحسین زیادی برانگیخت؛ پس از آن مجموعه ایمان بیاوریم به آغاز فصل سرد را منتشر کردآثار و اشعار فروغ به زبان‌های انگلیسی، ترکی، عربی، چینی، فرانسوی، اسپانیایی، ژاپنی، آلمانی، کردی و عبری ترجمه شده‌اند.

فروغ در سال ۱۳۴۳ به آلمان، ایتالیا و فرانسه سفر کرد. سال بعد در دومین جشنواره سینمای مؤلف در پزارو شرکت می‌کند که تهیه‌کنندگان سوئدی ساختن چند فیلم را به او پیشنهاد می‌دهند و ناشران اروپایی مشتاق نشر آثارش می‌شوند.

فراز و نشیب های فروغ با گلستان

با وجود این موفقیت ها در سال‌های ۱۳۴۲-۴۳ فروغ یک‌بار بر سر عشق گلستان و ناراحتی های تلخی همواره برایش فراهم می شد دست به خودکشی زد. او یک جعبه قرص گاردنال را یک جا بلعید ، حوالی غروب کلفتش متوجه این مسئله می شه و او را به بیمارستان البرز می برند . فروغ از عشق به گلستان تلخی های زیادی متحمل شد، او هرگز دوست نداشت جای خانم گلستان را بگیرد ، همواره در مواجهه با پیشنهاد ازدواج دست رد به سینه گلستان می زد و او را سخت می رنجاند.

اگر چه همسر گلستان بسیار با تدبیر و مهربان بوده و حضور فروغ را در زندگی همسرش کاملا پذیرفته بود اما بارها و بار ها بشدت باعث رنجاندن فروغ شده بود و فروغ همواره از این عشق و شوریدگی سر خورده و متاسف بود . او فرزندان گلستان را عاشقانه می پرستید . پسر گلستان رابطه ی صمیمانه ای با فروغ داشت حتی وقتی کاوه در لندن بسر می برد نیز همواره با فروغ مکاتبه می کرد ، میان آنها حسن تفاهم کاملی بر خوردار بود.

روایت پوران فرخزاد و کاوه گلستان

پوران فرخزاد خواهر فروغ در جایی دیگر و در تشریح بیشتر روزهای سخت خواهرش در آن دوران تصریح کرد:

«یک روز بخوبی به یاد دارم برای دیدن فروغ رفتم به استودیو گلستان ، گلستان آنروز ها در سفر اروپاییش بود. فروغ را بشدت ناراحت و گریان دیدم . چشمانش سرخ و ورم کرده بود . در مقابل اصرار و ناراحتی هایم گفت داشتم در کشوی گلستان به دنبال چیزی می گشتم که چند تا کاغذ به دست خط او دیدم. نامه هایی بود که در سفر قبلی خطاب به زنش نوشته بود . در این نامه ها به زنش نوشته است که آنچه در زندگی تنها برایش مهم است تنها اوست ، مرا برای سر گرمی و تفنن می خواهد ، که من هرگز در زندگی اش مهم نبوده ام ، و در نامه هایش به زنش این اطمینان را می دهد که : « که این زن برای من کوچکترین ارزشی ندارد . »وجود من برای او هیچ هست هر چه هست تنها تویی که زن من و مادر فرزندانم هستی .) فروغ می گفت و با شدت می گریست . بعد گفت : به محض اینکه گلستان بر گردد برای همیشه از او جدا خواهد شد .»

البته وقتی گلستان برگشت نه تنها فروغ از او جدا نشد بلکه رابطه عمیق تری بین آنها بوجود آمد بی شک گلستان برای نوشتن آن چیز ها دلایل قابل قبولی برای فروغ آورده بود.

نوشته های کاوه گلستان درباره رابطه پدرش با فروغ نیز جای تامل دارد. کاوه که بواسطه حس سمپاتی با پدرش، توانسته بود حضور فروغ را در زندگی ابراهیم گلستان درک و هضم کند، ابتدا در توصیف فروغ می نویسد:

«ده، دوازده سالم بود که فروغ در خانه ما رفت و آمد داشت ... برای من خیلی جالب بود. فروغ، خانم جوانی بود که یک ماشین آلفارومئوی ژیگولی آبی آسمانی داشت و سقفش را بر میداشت ... این برای من تصویر یک انسان آزاد و رها بود... هر وقت فرصت می‌کرد، من را سوار ماشین می‌کرد و می‌برد شمیران می‌گرداند ... آن لحظاتی که در ماشین‌اش بودم برایم لحظات تعیین کننده‌ای بود. روی من خیلی اثر می‌گذاشت ... نمی‌دانم چرا ولی احساس آزادی می‌کردم ... امواجی که از او می‌آمد، امواج یک آدم آزاده بود...»

مرگ فروغ به روایت گلستان

فروغ فرخزاد، سرانجام در ساعت ۴:۳۰ بعد از ظهر دوشنبه ۲۴ بهمن، ۱۳۴۵ هنگام رانندگی خودروی جیپ ابراهیم گلستان، در مسیر بین دروس و قلهک خیابان لقمان‌الدوله ادهم (شهید کماسایی فعلی) چهارراه مرودشت (شهید سوری امروزی) بر اثر سانحه رانندگی جان خود را از دست می دهد . جسد او روز چهارشنبه ۲۶ بهمن در امامزاده اسماعیل (زرگنده) شستشو داده می شود و با حضور خانواده، دوستان و علاقه‌مندانش در گورستان ظهیرالدوله به خاک سپرده می شود صادق چوبک، ابوالقاسم انجوی شیرازی، جلال آل‌احمد، مهدی اخوان‌ثالث، احمد شاملو، هوشنگ ابتهاج، سیاوش کسرایی، بهرام بیضایی، نجف دریابندری، احمدرضا احمدی و بسیاری دیگر از هنرمندان و نویسندگان در این مراسم حاضر بودند.

کافه کتاب

آدم های خوشبخت کتاب می‌خوانند و قهوه می‌خورند

«عشق ایرانی» در فرانسه

ترقی اقتصادی : «عشق ایرانی»، مجموعه‌ای از داستان‌های ۱۷ نویسنده ایرانی با پیشگفتار ژان کلود کری‌یر، هنرمند فرانسوی که به تازگی از دنیا رفت به زبان فرانسه منتشر شد.

به گزارش ایسنا، در معرفی این مجموعه که توسط انتشارات گالیمار در فرانسه منتشر شده، آمده است: پیشگفتار مجموعه «عشق ایرانی» را ژان‌کلود کری‌یر، نویسنده و فیلمساز فقید فرانسوی، نوشته و توزیع آن همزمان با صدمین سال انتشار مجموعه «یکی بود و یکی نبود» نوشته محمدعلی جمالزاده صورت گرفته است.

نسیم وهابی و علیرضا غلامی، گردآورندگان این مجموعه، می‌گویند «عشق ایرانی» تلاشی بوده برای گرد هم آوردن ۱۷ نویسنده از سه نسل اخیر داستان‌نویسان ایرانی که همچنان فعال‌اند.

نیمی از نویسنده‌های این کتاب بیرون از ایران زندگی می‌کنند و برخی از آن‌ها نویسنده‌های دوزبانه‌اند.

اصلی‌ترین معیار انتخاب داستان‌ها، علاوه بر کارنامه نویسندگان‌شان، ظرفیت «قصه‌گویی» داستان‌ها دور از تجربیات فرم‌گرایانه و نگاه متنوع و متفاوت‌شان به موضوع گسترده «عشق» بوده است.

نسیم وهابی، نویسنده رمان «بلیت برگشت» است و علیرضا غلامی نیز نویسنده رمان «دیوار» و دبیر ادبیات مجله «تجربه» است. آن‌ها می‌گویند از تنوع و فراوانی آثار داستانی نویسنده‌های ایرانی آگاه‌اند و طبعاً مجموعه حاضر اثری کامل نیست و جای بسیاری از نویسنده‌ها در آن خالی است.

از ۱۷ داستان مجموعه «عشق ایرانی»، جز چهار داستان، هیچ‌کدام پیش‌تر منتشر نشده‌اند و آماده‌سازی آن سه سال طول کشیده است.

از محاسن این کتاب می‌توان به حضور نویسنده‌های مقیم ایران، فرانسه، آلمان، سوئد، استرالیا، کانادا و آمریکا، ترجمه روان ژولی دوو‌ینیو و معصومه لاهیجی به زبان فرانسه و انتشار در یکی از قدیمی‌ترین و معتبرترین ناشران فرانسه (انتشارات گالیمار) اشاره کرد.

داستان‌ها با توجه به کارنامه و به عبارت دیگر به ترتیب سن نویسندگان چیده شده و هر داستان با معرفی کوتاهی از نویسنده همراه است.

ژان‌کلود کری‌یر، نویسنده و فیلمساز فقید فرانسوی، در پیشگفتارش بر این مجموعه نوشته است: «عشق، به خلاف برداشت رایج غربی، حسی نیست که به کسی داشته باشیم به قیمت دوست‌نداشتن یا دل‌بُریدن از دیگران. بر اساس آن‌چه از عطار و مولانا دریافته‌ام، عشق وضعیتی است که اگر دچارش شویم رهایی از آن دشوار است... عشق ما را فرا می‌گیرد؛ عشق به کسانی که می‌شناسیم یا نمی‌شناسیم یا مرده‌اند یا هنوز به دنیا نیامده‌اند؛ عشق به هر کس و هر چیز... و همه کار جهان بر همین مبناست؛ مبنای عشق. ادبیات فارسی دریافته که فقط عشق می‌تواند جهان را در دستان قدرتمندش نگه دارد... و [نوشته‌های] نویسندگان ایرانی تایید می‌کند که با دریافت عشق است که می‌توانیم به دنیای حقیقی وارد شویم.»

هوشنگ مرادی‌کرمانی (ایران)، مهرنوش مزارعی (آمریکا)، فرشته مولوی (کانادا)، امیرحسن چهل‌تن (ایران)، شهریار مندنی‌پور (آمریکا)، گیتا گرکانی (ایران)، نهال تجدد (فرانسه)، جواد جواهری (فرانسه)، فریبا وفی (ایران)، نامدار ناصر (سوئد)، نسیم وهابی (فرانسه)، پیمان اسماعیلی (استرالیا)، ماریا تبریزپور (آلمان)، علیرضا غلامی (ایران)، امیر خداوردی (ایران)، احمد حسن‌زاده (ایران) و نسیم مرعشی (ایران) نویسنده‌هایی هستند که آثارشان در این مجموعه منتشر شده است.

ترجمه رمان برنده بوکر در بازار کتاب

ترقی اقتصادی : رمان برنده بوکر «چقدر دیر بود، چقدر دیر» نوشته جیمز کلمن با ترجمه زهره مهرنیا منتشر شد.

این کتاب در ۴۴۸ صفحه با قیمت ۷۹ هزار تومان در نشر نیماژ راهی بازار کتاب شده است.

در معرفی ناشر از این رمان آمده است: «چقدر دیر بود، چقدر دیر» نمونه‌ای شاخص از سبک موسوم به جریان سیال ذهن در ادبیات به‌شمار می‌رود، با فضایی کافکایی و زبانی تند و طنزی سیاه. این کتاب سال ۱۹۹۴ برنده جایزه بوکر شده است. داستان از این قرار است که سامی سی‌وهشت‌ساله، مجرمی خرده‌پا، وقتی به خودش می‌آید که در سلول بازداشتگاه است و نمی‌تواند جایی را ببیند؛ فقط به‌یاد دارد که پیش از درگیری با پلیس‌ها، چشمانش سالم بود و پس از کتک‌هایی که در خیابان از آن‌ها خورد، بی‌هوش شد. سامی با تمام وجود منتظر محبوبش هلن است که همچون شخصیت غایب نمایشنامه در انتظار گودو شاید هیچ‌وقت پیدایش نشود. سامی باید از دست پلیس فرار کند و خواننده باید پابه‌پای او فرازونشیب این راه را پشت سر بگذارد و به آینده و گذشته سفر کند. داستان وقتی به اوج می‌رسد که؛

جیمز کلمن نویسنده‌ای اسکاتلندی است. او به‌خاطر داستان‌های کوتاه، نمایشنامه، رمان و مقالات ادبی‌اش شهرت زیادی کسب کرده است. این نویسنده تاکنون دو جایزه بوکر، جایزه بلک مموریال، جایزه ادبیات اسکاتلند، جایزه بهترین نویسنده کتاب سال اسکاتلند و نیز جایِزه کتاب سال انجمن هنری اسکاتلند را از آن خود کرده است.

در بخشی از این کتاب می‌خوانیم: «به شست پاهات فکر کن و منقبضشون کن؛ بعد رها کن. به کف پاهات فکر کن و منقبضشون کن؛ بعد رها کن. به قوزک پاهات فکر کن و منقبضشون کن؛ حالا رها کن. به پاشنه پاهات فکر کن و منقبضشون کن؛ حالا رها کن. به ساق پاهات فکر کن و منقبضشون کن؛ حالا رها کن. به پهلو خوابید. به بخش پایینی ساق فکر کن، اون‌ها رو هم منقبض کن، حالا رها کن و بخش بالایی ساق، منقبض کن، اون‌ها رو هم منقبض کن. به زانوهات فکر کن.»

ترجمه رمان زندگی میکل‌آنژ چاپ شد

ترقی اقتصادی : رمان «رنج و سرمستی» نوشته ایروینگ استون با ترجمه امیر فرجی کیان توسط انتشارات نگاه منتشر و راهی بازار نشر شد.

رمان «رنج و سرمستی» نوشته ایروینگ استون به‌تازگی با ترجمه امیر فرجی کیان توسط انتشارات نگاه منتشر و راهی بازار نشر شده است.

این‌رمان برای اولین‌بار سال ۱۹۶۱ منتشر شد و ایروینگ استون نویسنده‌اش در آن، سختی‌ها، بیم‌وامیدها و فراز و فرودهای زندگی میکل‌آنژ نقاش سرشناس ایتالیایی را روایت کرده است. این‌هنرمند و اندیشمند اروپایی اواخر قرن پانزده و اواسط قرن شانزده زندگی می‌کرد. ترجمه فارسی این‌کتاب، با پیشگفتاری از بهاءالدین خرمشاهی همراه شده است.

استون در نوشتن این‌کتاب، علاوه بر استفاده از وقایع تاریخی و اتفاقات واقعی زندگی میکل‌آنژ و چگونگی خلق آثار مهمش، از خیال و تخیل خود هم استفاده کرده و برخی فرازهای داستان را با تخیل خود نوشته است.

این‌کتاب در قالب یک‌مجموعه دوجلدی با هزار و ۱۵۰ صفحه و قیمت ۱۹۵ هزار تومان منتشر شده است.

نگاهی به کتاب «جهانی نو» اثر اکهارت تله

تندیس درد

محمدجواد لسانی – اکهارت تله نویسنده متفاوتی است. این نویسنده آلمانی هیچ‌وقت میل نداشته زرد بنویسد. این پرسش پیش می‌آید که مگر این نویسنده چه می‌نویسد؟ شاید بشود با خواندن چند صفحه از کتابش، به تفاوت کارش پی برد.

تله اثری دارد با عنوان «جهانی نو». در این کتاب از نوعی آگاهی سخن گفته که حاصل کار خبر می‌دهد که نباید آن را در شمار آثار «یک‌بارمصرف» قرار داد. اکهارت تله، مرتب می‌خواهد دم از شادی بزند. به این بخش کتاب توجه کنید:

«در بسیاری از موقعیت‌ها، مردم در حال بازی هستند و در پشت آن ظاهر خندان، رنجی نهفته دارند، اما اندوهی مبهم در پشت آن چهره خندان پنهان می‌کنند. بدین‌ترتیب، افسردگی، به‌هم‌ریختگی اعصاب و واکنش‌های افراطی کم‌کم برای‌شان به حالتی عادی بدل می‌شود.»

اکهارت تله مایل است مخاطبش به هر قیمتی شده شادی را بجوید و این جمله را با خود تکرار کند که «من واقعا شادم!» ممکن است با این عبارت، هموطنان ایرانی به یاد یک ترانه قدیمی بیفتند. خواننده‌ای محبوب در تهران زندگی می‌کرد که نامش داریوش رفیعی بود. او قطعه‌ای اواخر دهه سی خورشیدی اجرا کرد که به دل‌ها نشست. ترانه‌ای که سالیانی از زمان اجرای آن گذشته، اما خاطره‌اش همچنان در سینه‌ها مانده! خواننده تهران قدیم، این‌گونه می‌خواند: «چون، آمد، آمد، آن ماه فریبا/ من شادم شادم، با مهرش به دنیا/گر می‌گدازد یا می‌نوازد/ من عاشقم، وز قهر و نازش خرسندم/ با موی او، پیوسته باشد پیوندم... لب از شکایت‌ها می‌بندم».

شاید برخی یادشان باشد که این خواننده با چه لحن گرمی، دم از شادی درونی می‌زند. شاید این همان چیزی باشد که نویسنده «جهانی نو» با منطق خاص خود، خواسته بیانش کند.

اکهارت تله در مقدمه اثر نوشته «این کتاب، تنها موفق به بیدار کردن افرادی می‌شود که آمادگی آن را داشته باشند. با بیداری هر فرد، سرعت آگاهی جمعی افزایش می‌یابد.»

او که به سال ۱۹۴۸ میلادی در شهر «لونن» شمال «دورتموند» زاده شد، خاطراتی را به یاد می‌آورد که در آن، والدینش در حال بگومگو باهم هستند و سرانجام تلخ آن، به جدایی پدر و مادر ختم می‌شود. این واقعه، اکهارت را به تمام زندگی بدبین می‌کند. به سن جوانی که می‌رسد به انگلستان می‌رود تا در مدرسه‌ای در لندن به تحصیل زبان‌های اروپایی مشغول شود. در این دورانِ تنهایی است که او در برابر افسردگی، ترس و اضطراب، به دنبال پاسخ می‌گردد. او با تجهیز خود به علوم فلسفه و روانشناسی در دانشگاه بزرگ لندن، حس می‌کند که دارد به «نقطه درد» نزدیک می‌شود. او با یک پرسش سنگین روبه‌رو است که «چرا اصلا آدمی رنج می‌کشد؟» او سپس تحصیلات تکمیلی را از سال ۱۹۷۷ میلادی، در دانشگاه کمبریج آغاز می‌کند.

هنوز سی سالش نشده، سال‌ها رنج ناشی از افسردگی وجودی، او را به سمت خودکشی سوق می‌دهد، اما اکنون می‌خواهد برای برون‌شدن از بن‌بست، کاری کند. می‌فهمد که به سطحی از آگاهی نزدیک شده که می‌توان آن را «شهود» نامید. او این تجربه را این‌طور توضیح می‌دهد: «نمی‌توانستم خودم را تحمل کنم. ناگهان به ذهنم پرسشی رسید که جوابی برایش نداشتم؛ این من کیست که نمی‌تواند خود مرا تحمل کند؟ ناگهان با یک فضای خالی روبه‌رو شدم. در آن لحظه نمی‌دانستم با این خود بیدار شده، چه کنم. صبح که از خواب برخاستم متوجه شدم که همه‌چیز در آرامش است. از آن من قبلی، خبری نیست. فقط «بودن» و «حضور» را داشتم تجربه می‌کردم. تنها یک مشاهده‌گر شده بودم.»

این حس در اکهارت تداوم می‌یابد به عبارت روشن او میل دارد که آن حس آرام‌بخش از دست نرود. پس در زمانی حدود دو سال، وقت خود را در پارک راسل لندن می‌گذراند و در حالتی از سرخوشی و سکوت به تماشای پیرامون خود می‌نشیند. او دارد چیزهایی به دست می‌آورد. او پس از چندین سفر، دست آخر در «ونکوور» ساکن می‌شود.

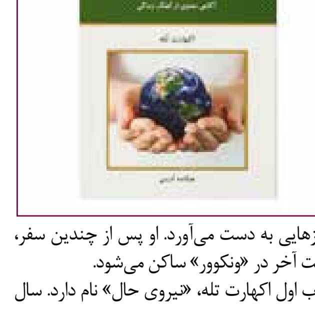

کتاب اول اکهارت تله، «نیروی حال» نام دارد. سال ۲۰۰۸، این کتاب به ۳۳ زبان ترجمه می‌شود! او پس از چاپ کتاب دومش، «جهانی نو»، آوازه‌اش بیشتر می‌شود و نهادهایی، چون «واتکینز ریویو» و نشریاتی مثل نیویورک‌تایمز او را محبوب‌ترین نویسنده کتاب‌های معناگرا می‌نامند.

اکهارت تله در کتاب «جهانی نو» از ترکیبی استفاده کرده که ممکن است بیشتر مخاطبان نشنیده باشند: «تندیس درد». این مفهوم چه می‌تواند باشد؟ او در بخش پنجم کتاب در این باره آورده است: «از آنجا که بشر گرایش به جاودانه کردن خاطرات گذشته دارد، تقریبا هر کسی در میدان انرژی خود، یک درد را در وجود خود می‌فهمد. احساسی دیرینه و اندوخته‌ای که او حمل می‌کند، من آن را «تندیس درد» می‌خوانم. با وجود این درد، می‌توانیم بیاموزیم که عادت اندوختن و جاودان ساختن احساسات گذشته را به گونه‌ای تمثیلی با بر هم زدن بال‌های‌مان ترک بگوییم و از زندگی ذهنی در گذشته، با هر آنچه دیروز یا سی سال پیش رخ داده، خودداری کنیم.»

تله، اکنون، به عنوان معلمی شناخته شده، صدایش فراتر از محدوده زندگی او شنیده می‌شود. وقتی هشت میلیون نسخه از دو کتاب او به فروش می‌رود این نشان از ارتباط خوب مخاطبان با آثار دارد.

اکهارت تله می‌خواهد راهی پیشنهاد کند که خواننده از نقطه رنج به نقطه رهایی برسد.

«جهانی نو» در مجموع ۱۰ بخش دارد؛ از فصل شکوفایی آگاهی و شناخت «من درون»، آغاز می‌شود و با عبور از فصل مهم تندیس درد، به دنبال یافتن فضای درونی و رهایی ازدردهاست. نویسنده نهایتا به فصل پایانی مطالبش می‌رسد که سیاره جدید نام دارد. واژه ترکیبی «من درونی» در کتاب، فراوان به کار رفته؛ چه بسا این کلمه همان کانونی باشد که اگر به درستی در نهاد انسان شناخته شود و به سامان برسد، رویکرد آدمی را نسبت به همه چیز تغییر دهد.

اکهارت تله در این اثر، نکته‌های پیچیده‌ای را به شیوایی توضیح داده که شایان توجه کسانی است که می‌خواهند خودشان را بازشناسی کنند. باید به ترجمه خوب اثر به فارسی هم اشاره کنم و یادآور شوم که برگردان زیبا و روان خانم هنگامه آذرمی هم در تفهیم مطالب به خواننده بی‌تاثیر نیست. او با تسلط بر موضوع توانسته با دایره واژگانی مناسب در فارسی، خواندن سطر به سطر کتاب را برای خواننده فارسی‌زبان دلپذیر کند.